

Türk Turizminde İz Bırakanlar (1923 – 2023)

Institutions, Organizations, and Individuals Leaving a Mark in Turkish Tourism (1923 - 2023)

Nazmi KOZAK

Anatolia Turizm Akademisi

Anahtar sözcükler:

Türkiye, Cumhuriyet Dönemi, İz Bırakanlar, Turizm Sektörü

ÖZ

Bu yazıda Türkiye Cumhuriyeti döneminde turizm alanında iz bırakanlar üzerine yürütülen çalışmanın sonuçları yer almaktadır. Cumhuriyet'in ilan edildiği 1923 yılından itibaren bulunduğumuz 2023 yılına kadar geçen yüz yıllık süreçte turizm alanında sayısız gelişme olmuş, sayısız kurum, kuruluş ve insan bu alana katkıda bulunmuş ve bulunmaktadır. Türk Turizminde İz Bırakanlar listesi, önceden başka çalışmalar ile elde edilen kurum, kuruluş, kişi ve etkinlikten oluşan iki bin maddelik liste temel alınarak oluşturuldu. İlk aşamada liste 100 kişiye düşürüldü. Her biri turizmin farklı alanlarında uzun yıllar görev yapmış 12 kişilik bir uzman grup üzerinde üç aşamalı Delfi tekniği çalışma yürütüldü. Sonuç olarak, ilerleyen sayfalarda yer alan başlıklarda Türk Turizmine İz Bırakanlar listesi elde edildi.

Key words:

Turkey, Republic Era, Influential Figures, Tourism Sector

ABSTRACT

This chapter presents the results of a study conducted on individuals who left a mark on the field of tourism during the period of the Republic of Turkey. In the one hundred years from the declaration of the Republic in 1923 to the current year of 2023, numerous developments have occurred in the field of tourism, and countless institutions, organizations, and individuals have contributed to and continue to contribute to this field. The list of Those Who Left Their Mark on Turkish Tourism was created based on a two-thousand-item list obtained through previous research, including institutions, organizations, individuals, and events. In the initial stage, the list was narrowed down to 100 individuals. A three-stage Delphi technique study was conducted on a group of 12 experts, each of whom had worked in different fields of tourism for many years. As a result, the list of individuals who left their mark on Turkish tourism was obtained in the headings found in the following pages.

GİRİŞ

İlerleyen sayfalarda Cumhuriyet döneminde turizm alanında iz bırakanlar üzerine yürütülen çalışmanın sonuçları yer almaktadır. Cumhuriyet'in ilan edildiği 1923 yılından itibaren bulunduğumuz 2023 yılına kadar geçen yüz yıllık süreçte turizm alanında sayısız gelişme olmuş, sayısız insan bu alana katkıda bulunmuş ve bulunmaktadır. Bu nedenle yüz yıllık süreçte Türk turizminde iz bırakanlar ile bir listenin herkesi memnun etmeyeceğini biliyorum, hata ve eksiklikleri de peşinen kabul ediyorum. Bununla birlikte, böyle bir çalışmanın gelecek bütün itirazlara rağmen yapılması gerektiğine inanıyorum. Zira yüz yıllık dönemeç her gün yaşanan bir dönem değildir. İlerleyen süreçte başkaları çıkacak daha iyi ve daha nesnel olan bir liste hazırlayacaktır.

İzleyen sayfalarda yer alan listenin hazırlanma yöntemi hakkında bilgiler vermek istiyorum. Listenin hazırlanmasında aşağıda açıklanan yayınlar ile araştırma ve çalıştay sonuçlarından yararlanıldı.

1. *Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Araştırması*: Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğünün destekleri ile hazırlanan ve kitapları ise turizm sektörünün destekleri ile yayımlanan sözlü tarih araştırmasının bulguları yararlanılan ilk kaynaktır.

2. *Turizm Tarihi Platformu'nun sözlü tarih görüşmeleri*: Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Araştırması'nda eksik kalan görüşmelerin bulguları da diğer yararlanılan kaynaktır. Turizm Tarihi Platformu tarafından çoğunluğu grup görüşmesi olmak üzere yaklaşık 150 kişi ile görüşme yapıldı.

3. *Türkiye Turizm Ansiklopedisi*: Dünyanın bu alandaki en kapsamlısı olan turizm ansiklopedisi 2022 yılında on altı cilt olarak yayımlandı. Ansiklopedide, son iki yüz yılda Türkiye’de turizm alanında faaliyet göstermiş kurum/kuruluşlar ile görev yapmış kişiler ile diğer etkinliklere ilişkin 8500 dolayında madde yer almaktadır.

4. *Türk Turizmine Kanat Gerenler*: Akademisyenler ve araştırmacılar, konaklama işletmecileri, seyahat işletmecileri, yeme-içme işletmeleri, kadın turizmciler ve diğer alanlar olmak üzere altı cilt halinde yayımlanan biyografi kitaplarında 261 kişinin biyografileri yer almaktadır.

5. Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Araştırması kapsamında 2013 yılında Eskişehir, Antalya ve İstanbul’da gerçekleştirilen “Kaynak Kişi Belirleme Çalıştayları”nda 900 dolayında turizmcinin adı belirlenmişti. Bu çalışmada bu listeden de yararlanılmıştır.

6. Öte yandan, geçtiğimiz aylarda www.turizmga-zetesi.com’da yayımlanan “*Türk Turizmine İz Bırakanlar (1923-2023)*” anketi ile yüz yılda Türk tu-

rizminde iz bırakanlarla ilgili görüşleri derledik. Bu ankete gelen yanıtlar da İz Bırakanlar listesini oluştururken dikkate alındı.

Yukarıda belirtilen çalışmalardan yararlanılarak “*Kamu Kurumları*,” “*Konaklama İşletmeleri*,” “*Havayolu İşletmeleri*,” “*Otobüs Firmaları*,” “*Seyahat Acentaları ve Tur Operatörleri*,” “*Kişiler*,” “*Eğitim Kurumları*,” “*Sivil Toplum Kuruluşları*,” “*Turist rehberleri*,” “*Sürelî Yayınlar*,” “*Araştırmalar*” “*Etkinlikler*,” “*Projeler*,” “*Yayıncılık*” ve “*Yatırım/İşletme*” olmak üzere kategorilere ayrılan liste üzerinde Delfi tekniği çalışması gerçekleştirildi. Delfi grubu, alanında uzman ve Türkiye’de turizmin geçmişi ve bu alanda kaydedeğer çalışmalarda bulunan on iki kişiden oluşmaktadır. Üç aşamalı olarak yürütülen Delfi çalışması sonrasında ilerleyen sayfalardaki “*Türk Turizminde İz Bırakanlar*” listesi oluşturuldu.

“*Türk Turizminde İz Bırakanlar*” listesinde yer alan kurum, kuruluş, kişi ve etkinliklerin tanıtım yazıları ile Türkiye Turizm Ansiklopedisi’nden alındı. Ansiklopedide yer almayan birkaç tanıtım yazısı da sonradan hazırlandı.

KAMU KURUMLARI

Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü

1949 yılında Basın - Yayın ve Umum Müdürlüğü’nün yerine 05.392 sayılı yasayla kuruldu. Söz konusu yasada Basın - Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü’nün görevi “... basın ve yayın ve diğer vasıtalarla Türkiye’yi dışarda tanıtmak ve içerde Cumhuriyet esaslarını ve Türk demokrasisinin gelişmelerini yaymak, basın ve yayın meslekinin ifasıyla ilgili işlere bakmak, iç ve dış turizmi geliştirecek tedbirleri almaktır” şeklinde tanımlandı. Genel müdürlük teşkilatı; 1) Genel Müdürlük Bürosu, 2) Yayınlar ve Haberler Dairesi, 3) Tanıtma Dairesi, 4) Turizm Dairesi, 5) Radyo Dairesi, 6) İdari İşler Müdürlüğü’nden oluşuyordu.

Basın - Yayın ve Umum Müdürlüğü’ne bağlı Turizm Dairesi, 1949 yılında Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü’ne bağlandı ve adı Turizm Dairesi Müdürlüğü oldu. Turizm Dairesi

Müdürlüğü’nün görevi ise ilgili yasanın sekizinci maddesinde; “Yurdu yurttaşlara yakından tanıtmak üzere gerekli imkânları hazırlar, yabancıların yurttaki tabiat güzelliklerini ve sanat eserlerini görmelerini kolaylaştıracak her türlü tedbirleri alır ve bu alandaki özel teşebbüsleri teşvik etmek” şeklinde yer almaktadır.

Basın - Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü Kanunu’nun getirdiği bir yenilik de, söz konusu yasanın 17. maddesinde “Turizm işlerine verilecek yönü görüşmek ve alınacak tedbirler hakkında düşüncelerini bildirmek üzere” Turizm Danışma Kurulu’nun kurulmasıdır. Kurul, yasaya göre yılda en az bir kez toplanacaktır. 1949 – 1963 yılları arasında Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü görevinde bulunanlar şöyledir: Prof. Dr. Ahmet Şükrü Esmer, Dr. Halim Alyot (iki kez), Hulusi Demir, Muammer Baykan, Munis Faik Ozansoy, Prof. Dr. Halil Demircioğlu ve Ahmet Yıldız. Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlü-

ğü, 1963 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın kurulmasına kadar faaliyetlerine devam etti.

Kaynak: Kozak, N. (2022). Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü (ss. 373-374). İçinde, Kozak, N. ve Kozak, M., Editörler, *Türkiye Turizm Ansiklopedisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Basın-Yayın ve Turizm Vekaleti (Bakanlığı)

Kuruluşu, 25.11.1957 tarihinde İbrahim Sıtkı Yırcalı'nın Basın-Yayın ve Turizm Vekili olarak yeni kurulan Demokrat Parti hükümetinin bakanlar listesinde adının geçmesi ile öğrenildi. Bu idari karar dışında Basın-Yayın ve Turizm Vekâlet'inin kuruluşu ile ilgili herhangi bir yasal düzenleme, dönemin resmi gazetelerinde bulunmamaktadır. Bu açıklamaya bağlı olarak Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı, idari karar dışında, kuruluş yasası olmayan bir kamu idaresidir. Basın-Yayın ve Turizm Vekâleti, 1963 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın kurulmasına kadar geçen süre içerisinde, kendine yasal olarak bağlı olmasa da Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü ile çalışmalarını devam ettirdi.

Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı görevinde bulunanlar kişiler ve dönemleri şöyledir: İbrahim Sıtkı Yırcalı (25.11.1957-10.07.1958), Ali Server Somuncuoğlu (10.07.1958-17.02.1959), Zühtü Tarhan (30.05.1960-27.08.1960), Selim Rauf Sarp (27.08.1960-05.01.1961), Mustafa Cihat Baban (05.01.1961-29.08.1961), Kemal Sahir Kurutluoğlu (02.09.1961-20.11.1961), Kamran Evliyaoğlu (20.11.1961-25.06.1962), Celal Tevfik Karasaban (25.06.1962-17.06.1963) ve Nurettin Ardıçoğlu (19.07.1963-25.12.1963).

Kaynak: Kozak, N. (2022). Basın-Yayın ve Turizm Vekaleti (Bakanlığı) (ss. 373-374). İçinde, Kozak, N. ve Kozak, M., Editörler, *Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, Cilt II. Ankara: Detay Yayıncılık.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, 02.07.1963 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen, 265 sayılı yasayla kuruldu. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nun yasa taslağı üzerinde Tür-

kiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan tartışmalar devletin turizm konusunda görev almasının tarihine ışık tutan ayrıntılar bulunmaktadır. Bakanlık kuruluş kanunu taslağı 19 kez Meclis'e getirildikten sonra kabul edildi. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile, Türkiye'de ilk kez yasayla turizm alanında Bakanlık düzeyinde bir yapılanma gerçekleşti. Bakanlığın görevleri, kuruluş yasasının ikinci maddesinde şöyle yer aldı: "Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, turizmi millî ekonominin verimli sektörü haline getirmek için yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını değerlendirir. Turizmle ilgili işleri yapar, yaptırır, düzenler, teşvik ve koordine eder, denetler. Yurdu ve ulusu tanıtmaya yarayacak hizmetleri götür. Haber ve yayın hizmetlerinin görülmesini kolaylaştırıcı tedbirleri alır."

Kuruluş yasasının üçüncü maddesi, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na bağlı birimlere şu şekilde yer vermektedir: Merkezde: 1. Müsteşarlık, 2. Özel Kalem Müdürlüğü, 3. Teftiş Kurulu Başkanlığı, 4. Hukuk Müşavirliği, 5. Turizm Genel Müdürlüğü, 6. Tanıtma Genel Müdürlüğü, 7. Haber ve Yayın Hizmetleri Müdürlüğü, 8. Personel Müdürlüğü, 9. Levazım ve Evrak Müdürlüğü, 10. Arşiv Müdürlüğü, 11. Müdürler Kurulu, 12. Turizm Danışma Kurulu. Bakanlığa bağlı olarak yurtiçinde turizm büroları ve tanıtma bölge müdürlükleri, il temsilcilikleri, turizm ile yurtdışında turizm ve tanıtma büroları, basın müşavirlikleri, basın ataşelikleri.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın kurulmasıyla birlikte Türkiye'de ilk kez turizm sektörü kapsamlı bir şekilde kamu yönetiminde temsil edilmeye başlandı. Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü'nün bünyesinde yer alan Turizm Dairesi Müdürlüğü, yeni kurulan bakanlık bünyesinde Turizm Genel Müdürlüğü adını alarak faaliyetlerini devam ettirdi. Kuruluş kanununda Tanıtma Genel Müdürlüğü adı altında yeni bir birimin kurulması da, bu alandaki yenilikler arasındadır. Tanıtma Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak turizm müdürlükleri ve yurtdışında da turizm ve tanıtma büroları da ilk kez Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yasasıyla birlikte ihdas edildiler. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, 1983 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nun kurulmasına ka-

dar faaliyetlerine bu unvan altında devam etti. 1963-1983 yılları arasında Turizm ve Tanıtma Bakanı olarak görev yapanların isimleri ve görev dönemleri şu şekildedir: Nurettin Ardıçoğlu (17.06.1963-19.07.1963) / (19.07.1963), Ali İhsan Göğüş (25.12.1963-20.02.1965), Ömer Zekai Dorman (20.02.1965-28.08.1965), İsmail Hakkı Akdoğan (28.08.1965-27.10.1965), Nihad Kürşad (27.10.1965-03.11.1969), Necmettin Cevheri (03.11.1969-26.03.1971), Erol Yılmaz Akçal, (26.03.1971-15.04.1973), Ahmet İhsan Kırmırlı (15.04.1973-26.01.1974), Orhan Birgit (26.01.1974-17.11.1974), İlhan Evliyaoğlu (17.11.1974-31.03.1975), Lütfi Tokoğlu (31.03.1975-11.04.1977), Nahit Men-teşe (11.04.1977-21.06.1977), Altan Öymen (21.06.1977-21.07.1977), İskender Cenap Ege (21.07.1977-05.01.1978), Alev Coşkun (05.01.1978-12.11.1979), Barlas Küntay (12.11.1979-12.09.1980) ve İlhan Evliyaoğlu (20.09.1980-10.12.1981)/ (10.12.1981-13.12.1983).

Kaynak: Kozak, N. (2022). Turizm ve Tanıtma Bakanlığı (ss. 11-12). İçinde, Kozak, N. ve Kozak, M., Editörler, *Türkiye Turizm Ansiklopedisi, Cilt XV*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür ve Turizm Bakanlığı, ilk olarak 01.12.1981 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan bir kararla Kültür Bakanlığı’nun kapatılarak Turizm ve Tanıtma Bakanlığı adının Kültür ve Turizm Bakanlığı olarak değiştirilmesi ile kuruldu. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nun kurulması 10.6.1982 tarih ve 17540 sayılı yasanın verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulu’na 13.12.1983 tarihinde kararlaştırıldı ve 14 Aralık 1983 tarihli ve 18251 sayılı Mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanan 187 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı’nun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Kültür ve Turizm Bakanlığı’nun örgütlenmesinde gerekli düzenlemeler gerçekleştirildi. Bakanlığın kuruluş gerekçesi, ilgili yasanın birinci maddesinde şu şekilde tanımlandı: “Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı kültürel değerleri yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak ve benimsetmek, yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını ülke ekonomisine olumlu katkılar

sağlayacak ve Türk Toplumunun sağlıklı dinlenme ihtiyacını karşılayacak şekilde değerlendirilmek; kültür ve turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve işbirliğinde bulunmak, tarihi ve kültürel varlıkların tahribini ve yok edilmesini önlemek için Kültür ve Turizm Bakanlığının kurulmasına, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.”

Yasanın ikinci maddesine göre Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın görevleri şöyle belirlendi: a) Milli, manevi, tarihi ve kültürel değerleri araştırmak, geliştirmek, korumak, yaşatmak, değerlendirmek, yaymak, tanıtmak, benimsetmek ve bu suretle milli bütünlüğün sağlanmasına yardımcı olmak, b) turizmi milli ekonominin verimli bir sektörü haline getirmek için yurdun turizme elverişli bütün imkanlarını değerlendirmek, geliştirmek ve pazarlamak ve c) kültür ve turizm konuları ile ilgili kurum ve kuruluşları yönlendirmek, teşvik etmek ve işbirliğinde bulunmak, kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

187 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ye göre bakanlığın birimleri şunlardır: a) Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, b) Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, c) Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, d) Turizm Genel Müdürlüğü, e) Tanıtma ve Pazarlama Genel Müdürlüğü, f) Milli Kütüphane Başkanlığı, g) Kültür Merkezleri Dairesi Başkanlığı, h) Turizm Plânlama ve Yatırımlar Dairesi Başkanlığı, i) Fikir ve Sanat Eserleri Dairesi Başkanlığı, j) Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı, k) Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı.

Kültür ve Turizm bakanlıklarının birleştirilmesiyle kurulan yeni bakanlıkta turizmle ilgili iş ve görevler, Turizm Genel Müdürlüğü, Tanıtma ve Pazarlama Genel Müdürlüğü ile Turizm Planlama ve Yatırımlar Dairesi Başkanlığı’na bırakıldı. Turizm Genel Müdürlüğü’nün unvanı korunurken, Tanıtma Genel Müdürlüğü’nün unvanına Pazarlama eklenerek Tanıtma ve Pazarlama Genel Müdürlüğü şeklinde değiştiği görülüyor. Bu arada, turizm alanıyla ilgili işlerde ilk kez Turizm Planlama ve Yatırımlar Dairesi Başkanlığı’nın kurulması da dikkati çekmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1989 yılına kadar, Turizm ve Kültür bakanlıklarının ayrılmasına kadar faaliyetlerini sürdürdü. 1983 - 1989 yılları arasında Kültür ve Turizm Bakanı olarak görev yapanlar ve dönemleri şu şekildedir: M. Mükerrrem Taşcıoğlu (13.12.1983-17.10.1986), Ahmet Mesut Yılmaz (17. 10.1986-21.12.1987), Mustafa Tınaz Titiz (21.12.1987-17.03.1989) / (17.03.1989-30.03.1989) (17.10.1986-21.12.1987) (21.12.1987-17.03.1989) / (17.03.1989-30.03.1989).

2003 yılında 4848 sayılı yasa çıkarılınca Kültür ve Turizm bakanlıkları tekrar bir araya toplanarak Kültür ve Turizm Bakanlığı adıyla tekrar bir bakanlık oluşturuldu. 2003 - 2021 yılları arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı olarak görev yapanlar ve dönemleri şu şekildedir: Erkan Mumcu (29. 04. 2003 - 15. 03. 2005), Atilla Koç (21.02.2005-29.08.2007), Ertuğrul Günay (29.08.2007-24.01.2013), Ömer Çelik (24.01.2013- 28. 08. 2013), Yalçın Topçu (28. 08. 2015 - 24. 11. 2015), Mahir Ünal (24. 11. 201 - 24. 05. 2016), Nabi Avcı (24. 05. 2016 - 19. 07. 2017), Numan Kurtulmuş (19. 07. 2017 - 10. 07. 2018), Mehmet Ersoy (10. 07. 2018 -)

Kaynak: Kozak, N. (2022). Kültür ve Turizm Bakanlığı (ss. 312-313). İçinde, Kozak, N. ve Kozak, M., Editörler, *Türkiye Turizm Ansiklopedisi, Cilt IX*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Turizm Bakanlığı

Bakanlar Kurulu'nun 02.03.1989 tarihli kararı ve 355 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Turizm Bakanlığı ayrı bakanlık olarak teşkilatlandı. 02.03.1989 tarihli 355 sayılı Turizm Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye göre Bakanlığın kuruluş amacı, birinci maddede; "Yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını ülke ekonomisine olumlu katkılar sağlayacak ve Türk toplumunun sağlıklı dinlenme ihtiyacını karşılayacak şekilde değerlendirmek; turizmin geliştirilmesi, pazarlanması, teşvik ve desteklenmesi için önlemler almak, turizm konularıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek ve işbirliğinde bulunmak" olarak tanımlandı. Turizm Bakanlığı'nın görevleri ise ikinci maddede şöyle yer aldı: a) Turizmi milli ekonominin verimli bir sektörü haline getirmek

için yurdun turizme elverişli bütün imkânlarını değerlendirmek, geliştirmek ve pazarlamak, b) yerli ve yabancı yatırım potansiyelini yönlendirmek, c) turizm yatırımları ile ilgili taşınmazları temin etmek ve kamulaştırmak, etüt, proje ve inşaatını yapmak, yaptırmak, d) turizm konuları ile ilgili kurum ve kuruluşları yönlendirmek, teşvik etmek ve işbirliğinde bulunmak, e) Türkiye'nin turistik varlıklarını her alanda tanıtıcı dokümantasyonu hazırlamak ve hazırlatmak, her türlü imkan ve araçlardan faydalanarak turizmle ilgili tanıtma hizmetlerini içeride ve dışarda yürütmek ve f) kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

355 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin sekizinci maddesinde Turizm Bakanlığı'nın merkez teşkilatında dört ana hizmet birimi yer aldı. Bunlar; 1) Turizm Genel Müdürlüğü, 2) Tanıtma ve Pazarlama Genel Müdürlüğü, 3) Turizm Planlama ve Yatırımlar Dairesi Başkanlığı, 4) Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı. Bakanlığın merkez teşkilatında ana hizmet birimlerinin yanında danışma ve denetim birimleri olarak; Teftiş Kurulu Başkanlığı, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Bakanlık Müşavirleri, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği bulunmaktadır. Turizm Bakanlığı'nın merkezdeki yardımcı birimleri de Personel Dairesi Başkanlığı, Eğitim Dairesi Başkanlığı, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı, Savunma Sekreterliği ve Özel Kalem Müdürlüğü olarak sayılmaktadır.

Turizm Bakanlığı'nın örgütlenmesinde yeni birimler olarak eğitim konusunun müstakil bir daire başkanlığı olarak temsilinin yanı sıra diğer birimlerin yerlerini koruduğu görülmektedir. Ancak, Bakanlığın teşkilat yapısı ve görevleri 355 sayılı KHK'nın kabul edilmesinden bir sene sonra 13.4.1990 tarihli ve 411 sayılı 190 ve 355 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile bir kez daha önemli değişikliklere uğradı. Yeni düzenleme sonucunda ana hizmet birimleri olarak Yatırımlar Genel Müdürlüğü, İşletmeler Genel Müdürlüğü, Tanıtma Genel Müdürlüğü, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı şeklinde oluştu. İşletme, yatırım, tanıtma ve turizm eğitimi alanları ayrı birer

genel müdürlük olarak ihdas edilirken, Turizm Genel Müdürlüğü kapatıldı.

Turizm Bakanlığı, 2003 yılında Kültür ve Turizm alanlarının tekrar birleştirilerek Kültür ve Turizm Bakanlığı'nun kurulmasına kadar faaliyetlerini sürdürdü. 1989–2003 tarihleri arasında Turizm Bakanı olarak görev yapanlar ve görev dönemleri şu şekildedir: İlhan Aküzüm (30.03.1989-23.06.1991), Abdülkadir Ateş (20.11.1991-27.07.1994), Halil Çulhaoğlu (27.07.1994-05.10.1994), Şahin Ulusoy (05.10.1994-27.03.1995), İrfan Gürpınar (27.03.1995-05.10.1995;30.10.1995-06.03.1996), Şahin Ulusoy (05.10.1994-27.03.1995), Bilal Güngör (05.10.1995-30.10.1995), Işıl Saygın (06.03.1996-28.06.1996), Mehmet Bahattin Yücel (28.06.1996-13.06.1997), İbrahim Gürdal (30.06.1997-11.01.1999), Ahmet Tan (11.01.1999-28.05.1999), Erkan Mumcu (28.05.1999-08.08.2001), Mustafa Rüştü Taşar (08.08.2001-18.11.2002) ve Güldal Akşit (18.11.2002-29.09.2003).

Kaynak: Kozak, N. (2022). Turizm Bakanlığı (ss. 279-280). İçinde, Kozak, N. ve Kozak, M., Editörler, *Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, Cilt XIV. Ankara: Detay Yayıncılık.

T. C. Turizm Bankası A. Ş.

1960 yılında Türkiye Turizm Bankası'nın adının değiştirilmesiyle tüzel hayatına başlayan kamu iktisadi işletmesidir. Türk turizm tarihinin batılılaşma hareketleri sonucunda kurulan Türkiye

Turizm Bankası, turizm sektörüne öncü ve örnek konaklama tesisleri için yatırımlar yapılması ve bu alanda yapılacak yatırımların desteklenmesi amacıyla 4.5.1960 gün ve 7470 sayılı yasa ile tüm aktif ve pasifini Turizm Bankası A.Ş.'ye devretti. İlgili yasaya göre Bankanın merkezi İstanbul'dur, fakat lüzum görülen yerlerde Bankalar Kanunu hükümlerine göre şube veya ajans açılabilirdi. Bankanın müddeti, katî kuruluş tarihinden başlamak üzere 99 yıldır. 300 milyon nominal sermaye ile 8.2.1962 tarihinde İstanbul'da faaliyete geçti. 9.3.1972 tarihinde ise 1570 sayılı Kanun ile Turizm Bankası A.Ş. İstanbul'dan Ankara'ya taşındı. 1985 yılında yapılan tahsislerde 8.115 yatak, 1986 yılında yapılan tahsislerde 12.338 yatak, 1987 yılında 26.790 yatak, 1988 yılında 24.695 yatak, 1989 yılında 13.268 yatak ve 1990 yılında 6.888 yatak desteklendi. Toplam altı yıl içerisinde 10 bin yatak Turizm Bankası A.Ş. tarafından turizm sektörüne kazandırıldı. Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu'nun Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesine İlişkin 28.05.1986 tarih ve 3291 sayılı kanununa tabi tutularak özelleştirilmesine karar verildi. 01.01.1989 tarihi itibarıyla Turizm Bankası A.Ş.'nin bankacılık faaliyetleri Türkiye Kalkınma Bankası'na, işletmecilik faaliyetleri de TURBAN Turizm A.Ş. adıyla kurulan yeni kamu iktisadi teşebbüsüne devredildi.

Kaynak: Türktarhan, G. (2021). T. C. Turizm Bankası A. Ş., İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/t-c-turizm-bankasi-a-s> (Erişim tarihi: 21.10.2023).

KONAKLAMA İŞLETMELERİ

TURBAN İşletmeleri

1955 yılında Türkiye'de turizm ve otelcilik sektörünün teşviki amacıyla kurulan Türkiye Turizm Bankası, 1960 yılından sonraki adıyla Turizm Bankası A.Ş.'nin, 1989 yılında bankacılık ve işletmecilik faaliyetleri birbirinden ayrıldı; bankacılık faaliyetleri Türkiye Kalkınma Bankası'na devredilirken, Bankanın işletmecilik faaliyetleri ise bir seyahat acentası ve 23 konaklama işletmesi, kamu iktisadi işletmesi niteliğinde ayrı ticari bir tüzel kişilik haline getirildi. TURBAN Turizm A.Ş., 1996 yılında kapatılıncaya kadar faaliyet gösterdi. TURBAN Turizm A.Ş.'nin kurulduğu

dönemde bünyesinde bulunan işletmeler şunlardır: TURBAN Akçay Tatil Köyü, TURBAN Çeşme Otel, TURBAN Marmaris Tatil Köyü, TURBAN Abant Otel, TURBAN Bodrum Yat Limanı, TURBAN Kuşadası Yat Limanı, TURBAN Seyahat Acentası, TURBAN Yalova Termal Tesisleri, TURBAN Ören Tatil Köyü, TURBAN Amasya Otel, TURBAN Urfa Otel, TURBAN Ürgüp Otel, TURBAN Elmadağ Dağevi, TURBAN Adalya Otel, TURBAN Ilica Moteli, TURBAN Büyük Samsun Otel, TURBAN Çorum Otel, TURBAN Beldibi Kamping, TURBAN Belek Sosyal Turizm İşletmesi, TURBAN Antalya Kaleiçi İşletmesi ve

Antalya Marina, TURBAN Kemer Yat Limanı, TURBAN Gümüldür Tatil Köyü. 1989 yılında Kalkınma Bankasına devredilmesiyle Turizm Bankası A. Ş.'ye bağlı işletmelerin idaresi amacıyla kurulan TURBAN Turizm A. Ş. adını aldı.

TUSAN Otel ve Motelleri

Cumhuriyet döneminin ilk inşaat ve turizm girişimcilerinden biri olarak bilinen Enver Muradoğlu, Yapı Kredi Bankası'nın kurucularından biri olan Mehmet Muradoğlu'nun kurmuş olduğu Yol Yapı Şirketi'nin önemli bir konuma gelmesine katkıda bulunduktan sonra; 1961 yılında TUSAN Turizm Sanayii A.Ş.'yi kurdu. TUSAN'ların kurulması sırasında devletin yabancı ortaklığını özendirme dolayısıyla ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı'ndan (USAID) destek alındı. Enver Muradoğlu, 1960'ların Türkiye bağlamı düşünüldüğünde Türkiye'ye konaklamak için turist gelmeyeceği gerçeğinden yola çıkarak TUSAN'lar için zincir oteller fikrini gündeme getirerek; otellerin eskinin kervansaraylarında görülen ve kısa süreli karayolu seyahati sonrasında konaklama fikrine temellenen zincir tur konseptine göre şekillendirdi. Dolayısıyla, TUSAN m/otellerin planlamasında özellikle otobüs yolcu sayısının temel alındığı; böylece motellerin oda sayısının genellikle 24, 48, 96 şeklinde, otobüs yolcu sayısının katları olduğu görülmektedir. Bu düşünceyle kurulan TUSAN'lar, çeşitli turizm acentalarıyla anlaşarak çoğunluğunu Alman, Fransız, İngiliz, İtalyan ve Belçikalılar'ın oluşturduğu yabancı turistlere yönelik zincir turlara ev sahipliği yapmaktaydı. Otobüs ile İstanbul-Çanakkale-Bergama-Efes-Kuşadası-Pamukkale-Manavgat-(Isparta üzerinden)-Konya-Nevşehir-Ürgüp-Avanos-Ankara-İstanbul rotası üzerinde gerçekleştirilen antik-turistik kent gezileri kapsamındaki konaklamalar, TUSAN m/otelde gerçekleşmekteydi.

TUSAN m/otellerinin ilki, 1950'lerin başında TUSAN'lardan bağımsız olarak açılmış olan Uludağ Büyük Otel olarak kabul edilebilir. TUSAN'ların öncül şirketi olan Yol Yapı'nın, oteli kiralaması 1953-54 yıllarına denk gelmektedir. Enver Muradoğlu, oteli mimari dil anlamında modern bir

tesis haline getirecek şekilde devralmaya talip olur ve oteli yenileyerek 1959 yılında hizmete sokar. Oberj otel niteliğinde olan Uludağ Büyük Otel, Türkiye'de dağ turizmini başlatması açısından önemlidir. Erdek'in merkezinde, deniz kıyısında bulunan Erdek TUSAN Otel, TUSAN şirketinin kurulduğu ilk yıllar olan 1961'de, diğer TUSAN'lar yapılmadan önce şirkete kâr sağlaması amacıyla kiralanmış bir oteldir. TUSAN m/oteller arasında sayılmalarına karşın; ağırlıklı olarak yerli turistleri ağırlayan Uludağ Büyük Otel ve Erdek TUSAN Otel'in, gerçekleştirilen turun bir parçası oldukları ve dolayısıyla m/otel zincirini oluşturdukları söylenemez. Erdek'teki işletmeyi gören Ürgüp Belediyesi'nin, 1961 yılında kendine ait otel olarak inşa ettirmiş olduğu yapıyı TUSAN'lara kiralamaya karar vermesi üzerine; aynı yıl Ürgüp TUSAN Otel hizmete girdi. Uludağ Büyük Otel, Erdek TUSAN Otel ve Ürgüp TUSAN Otel'den sonra, zincirin en önemli halkasını oluşturan ve TUSAN'ın aynı mimari yaklaşım içinde projelendirip inşa ettirdiği beş m/otel (Truva, Bergama, Efes, Kuşadası, Pamukkale) ise 1962 yılında hizmete girdi. Çanakkale'de Truva antik kenti, Bergama'da Bergama antik kenti, Efes ve Kuşadası'nda Efes antik kenti ve Meryem Ana Evi, Pamukkale'de Hierapolis ve Afrodisyas antik kentleri gibi tarihi yerler, arazilerin seçimlerinde önemli rol oynadı. Ürgüp ve zincire daha sonra katılan Nevşehir ve Avanos için Kapadokya yöresi; Manavgat için ise Side, Perge ve Aspendos antik kentleri belirleyici oldu. Hizmet kalitesi ve yönetim biçiminin her bir m/otelde aynı olduğu TUSAN'ların, işletme olarak standart bir anlayışa sahip olduğundan söz etmek mümkündür. Türk turizmine hizmet verdiği uzun yıllar boyunca, standardizasyonla hedeflenen kaliteyi sağlamak için şirketin kurucusu Enver Muradoğlu, merkezden yönetilen bir otelcilik sistemi kurdu. 1961 yılında Ankara'da kurulan Otelcilik Okulu (bugünkü adıyla Ankara Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi) mezunlarının pek çoğunun da stajyer olarak TUSAN'larda görev aldıkları bilinmektedir. Devletin 1960'lı yıllarda ülke turizminin gelişimi için sağlamış olduğu teşvikler ve girişimlere karşın Akdenizli komşularının oldukça gerisinde kalması, diğer girişimleri olduğu kadar TUSAN'ları da etkiledi; m/oteller ve sonunda TUSAN Şirketi, bu on yıllık

dönem içinde birer birer satıldı. 1970'lerin ortalarına gelindiğinde çeşitli nedenlerle mali açıdan zor bir döneme girilmesi üzerine şirketin sahibi Enver Muradoğlu, TUSAN m/otellerini o andaki sorumlu müdürlerine kiralamaya karar verdi. Bu karar doğrultusunda Bergama TUSAN Motel'i Hasan Kurtoğlu, Kuşadası TUSAN Otel'i Ali Ergül, Pamukkale TUSAN Motel'i Şinasi Hurda kiraladı. Elde kalan m/otellerin satışı 1980'li yıllarda da devam etti. 1979 ortalarında TUSAN Şirketi'ni geçmişten gelen borçlarından dolayı bankaların zorlaması ve hükümetlerin faizleri arttırması nedeniyle şirket zor durumda kalınca; Enver Muradoğlu, kendi hisseleriyle birlikte –daha önce sırasıyla 1969'da Zekai Yılmaz ve 1978'de Günhan Arın'a satılan Truva ve Efes TUSAN Motel'in ardından– Pamukkale, Bergama TUSAN Moteller ve Kuşadası TUSAN Otel'i Şinasi Hurda ve ortağı Ali Baysal'a satmak zorunda kaldı. TUSAN m/otellerin satışının ardından zincirin de kısmen kırıldığını söylemek yanlış olmaz. Karayollarının iyileştirilmesiyle bazı noktalarda konaklama gerekliliği kalmadığından 1980'lerde zincirin kırılma süreci başladı; 1990'larda zincir tamamen ortadan kalktı.

Kaynak: Tuna Ultav. Z. (2022). TUSAN Otel ve Motelleri. (ss. 15-16). İçinde, Kozak, N. ve Kozak, M., Editörler, *Türkiye Turizm Ansiklopedisi, Cilt XV*. Ankara: Detay Yayıncılık.

İstanbul Hilton Oteli (*Hilton İstanbul Bosphorus*)

İki buçuk yıllık bir sürede tamamlanarak, 11. 06. 1955'te İstanbul'da hizmete açıldı. Türkiye'de uluslararası turizm anlamında ilk önemli atılım bu otelin kurulmasıyla gerçekleşti. İkinci Dünya Savaşı'nın sonrası Türkiye'ye verilen Marshall yardımının bir kısmı bir otel yapılması için harlandı. Bu sırada Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) büyümekte olan Hilton Otelleri zincirinin sahibi Conrad Hilton'a, ABD tarafından Türkiye'de otel açmak üzere keşif gezisi yapması teklif edildi. Conrad Hilton, 1950'li yılların başında çıktığı Avrupa turundan, öncelikle İstanbul ve Roma'da otel açma kararıyla döndü. İstanbul Hilton Oteli, Conrad Hilton'un Avrupa'ya açılma planının başında yer almaktadır. İstanbul'da otel

açma fikri devlet erkânı tarafından da önemli bir olay olarak görüldüğünden; otelin kurulması için en güzel yerin belirlenmesi çalışmaları yapıldı. Otelin yeri ve imarı konusunda Taksim'den başlayarak, Harbiye'ye ve Dolmabahçe stadyumunun bulunduğu yere kadar geniş bir yeşil park alanı öngörüldü. Yer seçimi Hilton'un kızı tarafından İstanbul'da yerinde yapıldı. Otelin Gezi Parkı ile Harbiye Müzesi 'nin arasında kalan ve mezarlık olarak kullanılan alanda yapılmasına karar verildi. Otel kurulurken İstanbul'un silüetini bozacağı ve çevresel olumsuzluk yaratacağı düşüncesi hakimken; bu yapının büyüklük ve ölçek açısından doğru tasarlandığı ve çağdaş bir eser olduğu görülmektedir. Bu yapı, İstanbul'da yapılan ilk modern bina olması nedeniyle Türk mimarlığı için çağdaş ideolojiler ve inşaat yöntemleri açısından önemli bir eserdir. ABD ve Türkiye'nin ortaklaşa tasarladıkları mimari proje başarıyla uygulamaya konuldu. Yaklaşık 20 hektarlık büyük bir park öngörüldü. İki Numaralı Park Projesi Taksim Meydanı'nı da içine alarak bir açık hava tiyatrosu, spor sarayı ve sergi salonları, önemli müşterilerin karşılandığı deniz kenarında Dolmabahçe Sarayı yanında bir meydan, çeşitli spor yarışmalarının düzenlenebileceği geniş yeşil alanları içermektedir. Bu proje, Harbiye'ye kadar devam eden iki kilometre uzunluğunda yaya gezinti yolu ile birlikte hayata geçirildi. İstanbul Hilton Oteli'nin inşaatı 22. 10. 1952 tarihinde Emekli Sandığı'na kesin olarak ihale edildi. İnşaatın yapımı ise tanıyan bir Alman firmasına verildi.

İstanbul Hilton'un kapısı 10. 06. 1955 tarihinde altın bir anahtarla açıldı. O dönemdeki turizm planlamacılarının ve otel yöneticilerinin, Hilton Oteli tamamlandıktan sonra, İstanbul'da otel sıkıntısının kalkacağı yönünde bildirdikleri görüşleri doğru çıktı. Ancak zaman içerisinde müşterilerin taleplerini karşılamakta zorluk çeken Hilton Oteli, Emekli Sandığı ile bir anlaşmaya vararak otele ikinci bir bina ilave etmeye karar verdi. Bu anlaşma ile mevcut otele paralel bir bina inşası kararlaştırıldı. İstanbul'a talebin artmasına rağmen 1974 yılına kadar Hilton'a eş bir otel kurulmadı ve Hilton yaklaşık 20 yıl boyunca tek başına uluslararası bir firma olarak hizmet verdi. Hilton'un binası 1965 yılında büyütülerek oda sayısı 400'e ulaştı. Bu gelişme ile ağırlanan müşterileri ve çalıştırılan personel sayısı da arttı. Otel,

1988 yılında 500 oda kapasitesine erişti. Aynı yıllarda İstanbul'un ortaya çıkan büyük bir sergi alanı ihtiyacını karşılamak üzere bir sergi salonu açıldı. Bir dönem hem Türkiye hem de İstanbul turizmine damgasını vuran ve bir turizm okulu gibi kabul gören, günümüzdeki adı ile Hilton İstanbul Bosphorus Otel, halen 500 odası ile müşterilerini ağırlamaya devam etmektedir.

Kaynak: Aksöz, E. O. (2019). Hilton İstanbul Bosphorus, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/hilton-istanbul-bosphorus> (Erişim tarihi: 21.10.2023)

Emek İnşaat ve İşletme Otelleri

İki buçuk Emekli Sandığı'na bağlı olarak Hilton İstanbul, Emek İnşaat ve İşletme A.Ş.'ye bağlı olarak altı otel olmak üzere, Türkiye'nin ilk önemli otel yatırımlarına sahip olan kuruluştur. XVIII. yüzyılda temelleri atılan sosyal güvenlik anlayışı sonucunda, sayısı 11'i bulan sandıklar 08. 06. 1949 tarihinde kabul edilerek 1. 01. 1950'de yürürlüğe giren 5434 sayılı kanunla birleştirildi ve Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü kuruldu. Maliye Bakanlığı'na bağlı bulunan Emekli Sandığı, çalışan ve işverenlerden belirli bir prim ilkesiyle faaliyet gösteren bütüncül bir sosyal güvenlik kurumudur. Sandıkta toplanan birikimin değerlendirme yöntemlerinin başında gayrimenkül kiralari gelmekteydi. Türkiye'de bir olgu olarak turizmin varlığı ve nitelikli işletme ihtiyacı 1950'li yıllardan itibaren hissedilmeye başladı. Dışişleri'nde görevli Fatin Rüştü Zorlu'nun, New York'ta Conrad Hilton ile tanışması ile İstanbul'da Hilton yatırımı düşüncesi gelişti. Emekli Sandığı'nın girişimiyle, 09. 08. 1951 tarihinde İstanbul'da 300 odalı Hilton Otel'i yatırım ve işletme sözleşmesi imzalandı. Türkiye'nin ilk uluslararası zinciri olarak 1955 yılında faaliyete giren Hilton, yatırım açısından başarılı olduğu gibi, otel sektörüne yön veren öncü bir kurum oldu. Hilton başarısının ardından, otel yatırımlarına devam edilmesine, ancak bunun Emekli Sandığı'na bağlı farklı bir şirketle yürütülmesine karar verildi. O dönemde, Türkiye'de henüz Hilton gibi nitelikli inşaat uzmanlığı gelişmediğinden Belçika temelli bir şirket olan Dyckerhoff und Windmann ile varılan

antlaşma sonucunda bu şirket ve Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'nün payları eşit (yüzde 49'ar) olmak üzere, Ankara İmar ve Emlâk İşletme A.Ş., Tutum Bankası A.Ş. ve Dr. M. Raif Gürün'ün ortaklığında; Emek İnşaat A.Ş. 26. 09. 1958 tarihinde kuruldu. On yıllığına kurulan bu ortaklığın 500 bin TL sermayesi vardı. 1962'de Dyckerhoff und Windmann Komandit Şti., payını Kızılay Derneği Başkanlığına devretti. Bu şirketin yatırımın yanında işletmecilik de yapabilmesi için 10. 09. 1964 tarihinde, şirketin adı Emek İnşaat ve İşletme olarak değiştirildi.

Emek İnşaat ve İşletme, altı otel yatırımı gerçekleştirdi. Emek Otelleri olarak da anılan bu oteller; İstanbul'da Büyük Tarabya Oteli (1. 04. 1966) ve Maçka Oteli (17. 07. 1972), İzmir'de Büyük Efes Oteli (30. 12. 1963), Bursa'da Çelik Palas Oteli (Sandığa geçişi Temmuz 1963) ve Ankara'da Büyük Ankara Oteli (24. 12. 1966) ile Stad Oteli'dir (21. 07. 1969). Emek İnşaat ve İşletme, kurulduğu dönemden itibaren çeşitli kamu kurumları, işhanı gibi çok çeşitli alanların yanı sıra Afyon, Eskişehir, Kuşadası gibi farklı yerlerde otel ve turizm tesisleri yatırımlarına devam etti. Ancak inşaat ve işletme yapısı ile Emek Otelleri, diğerlerinden ayrılmaktadır. 1975 yılına gelindiğinde Emek İnşaat ve İşletme tarafından işletilen çok sayıda otel, otogar gibi tesislerin işletilmesi için Emek Turistik Tesisler İşletmesi Ltd. Şti. kuruldu. Emek İnşaat ve İşletme bu şirketin ortaklarından biri oldu. Mimari açıdan her biri özgün ve modern anlamda ilk örneklerden kabul edilen Emek Otelleri, aynı zamanda, bulunduğu şehirler için önemli tarihî ve kültürel değerler haline geldi. Hilton ile başlayan, otel yatırımlarının işletmeciliklerini uzman şirketlere devretme eğilimi, Türkiye'de profesyonel otelcilik anlayışının gelişmesine katkı sağladı. Oteller, kurumsal açıdan aynı biçimde Emekli Sandığı'na bağlıydı; çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu'na bağlı işçi statüsündeydi ve çoğu OLEYİS üyesiydi. Emek İnşaat ve İşletme'ye bağlı otellerin gelir açısından en başarılı olanının Hilton olduğu kabul edilmektedir. 1980'li yıllarda Türkiye'de turizm hızla büyüme gösterirken Emek Otelleri'nin işletmelerinde bazı sorunlar ortaya çıkmaya başladı. Bu durumun bir nedeni, devredilmiş olan işletmeciliklerin Emek İnşaat ve İşletme inisiyatifine alınmaya başlaması, bir nedeni de genel olarak, otellerin devlete

bağlı yapılanmalarından kaynaklanan bürokratik süreçlerle ilgiliydi. 1990'lı yıllarda bu altı otel, önceki başarılarından uzaklaşmaya başladı ve 2002 yılında, 15 ila 30 yıl arasında değişen sürelerle dayalı sözleşmelerle yabancı zincirlere satıldı. Hilton ise 2005 yılında Doğan Holding'e satıldı. Emek Otelleri, otelciliğin gelişmesine örnek oluşturmaları ve bu durumun devlet aracılığı ile gerçekleştirilmesi bakımlarından önemli kurumlar oldu.

Kaynak: Acar, D. (2019). Emek İnşaat ve İşletme Otelleri, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/emek-insaat-ve-isletme-otelleri> (Erişim tarihi: 21.10.2023).

Dedeman Otelleri

Dedeman Holding'in bünyesindeki ilk otel olan Dedeman Ankara'nın kurulmasıyla (1966) faaliyete başlayan Dedeman Otelcilik; Gayrettepe (İstanbul), Bostancı (İstanbul), Palandöken (Erzurum), Ski Lodge (Erzurum), Konya, Şanlıurfa, Tokat ve Zonguldak otellerinin yanı sıra Park Dedeman markasıyla da turizm sektörüne yön vermektedir. Kısa süreli iş seyahatleri ve toplantıları kapsamında şehir turizmini hedefleyen Park Dedeman Otelleri; Bostancı (İstanbul), Levent (İstanbul), Eskişehir, Gaziantep, Denizli, Elazığ ve Trabzon olmak üzere yedi noktada bulunmaktadır. Türkiye'de hizmet veren 15 otele ek olarak Erbil (Kuzey Irak) ve Oskemen'deki (Kazakistan) otellerde hizmettedir. Türkiye'nin ilk uluslararası oteller zinciri olması açısından Türk turizm sektörü için büyük önem taşıyan Dedeman Otelcilik, işlevsel ve kaliteli hizmet vermek amacıyla 50 yılı aşkın süredir faaliyet göstermektedir. Kurulduğu yıldan beri çevreye karşı sorumluluklarını göz önünde bulundurarak çevre dostu uygulamaları yakından takip eden Dedeman Otelcilik, çağın getirdiği teknolojik gelişmeler sayesinde hizmetlerini uluslararası standartlara uygun olarak yenilemektedir. Uluslararası derecelendirme sistemlerinden çevreye duyarlı yapı sertifikası LEED Gold'a sahip Park Dedeman Levent, Park Dedeman Bostancı ve Park Dedeman Denizli otelleri misafirlerine çevre dostu hizmetler sunmaktadır. Havalandırmada en düşük enerjiyi

harcayan ısı geri kazanım cihazları ile Denizli, Eskişehir, Gaziantep otelleri ve güneş kollektörü kullanan Trabzon, Şanlıurfa otelleriyle sektördeki güncel uygulamaları takip etmektedir. Ayrıca tüm tesislerde otomasyon ile enerji yönetimi yaparak gereksiz kaynak kullanımının önüne geçilmektedir. Şehir oteli tasarımı ile iş dünyasının merkezi Gayrettepe'de yer alan Dedeman Otel İstanbul'un 325 odası ve 16 toplantı salonu bulunmaktadır. Anadolu yakasında yer alan Dedeman Bostancı, 252 odası ve 13 toplantı salonu ile hizmet vermektedir. Palandöken'in ilk oteli olan ve bölgeye teleferik, kayak pistlerinin yapılmasına öncülük eden Dedeman Palandöken, 187 odası ile Erzurum'da kayak oteli olarak misafirlerini ağırlamaktadır. Dedeman Palandöken Ski Lodge, Palandöken zirvesinden bin metre aşağıda, 66 odası ile yıl boyunca hizmet vermektedir. Dedeman Konya 206 odası, 12 toplantı salonu, iki restoran; Dedeman Şanlıurfa 133 odası ve çok amaçlı toplantı salonları; Dedeman Tokat, 143 oda ve Dedeman Zonguldak 204 oda ile hizmet vermektedir. Yeşil Yıldız Sertifikalı Park Dedeman Bostancı 110 oda, LEED Gold Sertifikalı Park Dedeman Levent 232 oda, Park Dedeman Eskişehir 129 oda, Park Dedeman Gaziantep 125 oda, Park Dedeman Elazığ 72 oda, Park Dedeman Trabzon 180 oda, Park Dedeman Denizli 120 oda kapasitesi ile faaliyet göstermektedir. Grubun, faaliyetlerdeki otelleri dışında, çeşitli nedenlerle çalışmalarını durduran otelleri de mevcuttur; ilk açılan Ankara Dedeman Oteli, Dedeman Holding'in gelecek planları ve yatırımları göz önünde bulundurularak 2014 yılında kapandı. Altın Portakal'a ev sahipliği yapan Antalya Oteli ise 2013 yılında kapandı. Doğudaki ilk zincir otel yatırımını yaparak bölgeye öncülük eden Diyarbakır Dedeman Oteli ise kontrat süresinin bitmesiyle 2015 yılında faaliyetlerini sonlandırdı. Kapadokya'nın ilk beş yıldızlı oteli olan Dedeman Kapadokya, yörede hedeflenen en üst noktaya ulaşılması nedeniyle yeni yatırımlar için 2015 yılında kapandı. Dedeman Otelcilik, içinde bulunduğu Dedeman Holding bünyesinde 53 yıllık tecrübesiyle faaliyetlerine devam etmektedir.

Kaynak: Saygıner, G. (2020). Dedeman Otelcilik, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/dedeman-otelcilik> (Erişim tarihi: 21.10.2023).

Bulvar Palas Oteli

Bir dönem Ankara'ya damgasını vuran Karadeniz Lokantası'nın kurucularından olan Haydar Ertan ve Ahmet Gültan tarafından inşa edilerek hizmete açıldı (1954). İki kuzen olan sahiplerinin yarı yarıya hisseleri ile adi ortaklık şeklinde kurulan otel, zamanla kollektif şirket ve limited şirket halini aldı. Otel için gerekli malzeme ve teçhizatın birçoğu, o yıllarda Türkiye'de bulunmadığı için yurtdışından temin edildi. Ankara'da, Atatürk Bulvarı üzerinde 141 numaralı yerde; dört katlı, 33 odalı olarak inşa edilen otel, yıllar içinde büyüyerek 177 odalı bir otele dönüştü. Otelin bina yapısındaki ilk değişim 1957 yılında başladı. Bitişğinde bulunan Kocabaş Apartmanını bünyesine katamadığı için Bulvar Palas'ın büyümesi Bulvar üzerine değil, arka sokağa doğru gerçekleşti. Eklenen iki aneks bina ile 1960 yılında otelin arkasında L şeklinde bir kuyruk oluştu. 1961 yılında 110, 1962 yılında 140 oda kapasitesine ulaştı. 1964 yılında Pan American Havayolu Şirketi'nin sağladığı kredi ile ikinci aneks binanın ilave edilmesiyle oda sayısı 177 oldu. Bu binanın alt katına 150 kişilik bir restoran ve 75 ila 100 kişilik Kulüp Bulvar eklendi. Kulüp Bulvar, Ankara'nın gençler için üyelikle girilen ilk key-club yani anahtarlı kulübüdür. Zaman içerisinde eklenen binalarla, bir taraftan Bilge Sokak'a diğer taraftan Karanfil Sokak'a kadar uzanan ve böylece Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan otel, üç cepheye birden hâkim oldu. Bulvar Palas'ın fiziksel anlamda büyüme stratejisi daima kendi lokasyonu içerisinde oldu. Başka şehirlerde veya başka bölgelerde şube açma şeklinde bir büyüme yaşanmadı. Otelin iç mimarisinde de zamanın koşullarına uygun olarak düzenli olarak değişiklikler yapıldı. Bulvar Palas bir aile işletmesiydi. Çalışanların çoğu Karadenizli olup birbiriyle akrabadır. Bulvar Palas'ın, 1961 yılında Atatürk Bulvarı'na taşınan yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi binasının karşısında olması ve sahiplerinin iletişim konusundaki becerileri, otelin müşteri kitlesini de etkiledi. Bulvar Palas, konumu dolayısıyla Ankara'nın turizm tarihinde olduğu gibi siyasi tarihinde de aktif rol alan bir

kurum oldu. Pek çok siyasi ve sivil toplantıdaki önemli kararlar Bulvar Palas'ta alındı; Ankara'ya gelen konuklar burada ağırlandı; defileler, imza günleri, davet yemekleri gibi çeşitli organizasyonlar burada düzenlendi. Bulvar Palas'ı diğer otellerden farklı kılan özelliği; sadece turist ağırlayan bir otel olmaması, dönemin politikasına ve hükümetlerine hitap eden bir yer olmasıdır. Bulvar Palas'ın sahiplerinin lokantacılık deneyimlerinin sağladığı avantaj, otelin toplantı, banket, catering ve benzeri konulardaki başarısında da etkili oldu. Otel, 1985-1986 yıllarından kapanışına kadar olan dönemde Ankara'daki işyerlerine ve çeşitli organizasyonlara catering hizmeti sundu.

Zaman içinde yeni açılan oteller, kamu misafirhaneleri ve devlet lokalleri, Ankara'da konaklama sektöründeki rekabeti yoğunlaştırdı. Rekabet sadece müşteri konusunda olmadı; otel aynı zamanda yetişmiş insan gücünü de yitirmeye başladı. Bulvar Palas, işçi sendikalarıyla da sıkıntılar yaşadı. TURSAN-İŞ Sendikasına bağlı olan Bulvar Palas'ta 1985 yılında grev yapıldıysa da başarıyla çözüme kavuşturuldu. Bu grev 12 Eylül Askeri Darbesi'nin sonrasında, turizm sektöründe alınan ilk grev kararı olması bakımından önemlidir. Kısa adı OLEYİS olan Türkiye Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikası'nın kendi içinde yaşadığı güç savaşında Bulvar Palas'ın personelini kullanması ise Bulvar Palas'ı kapanışa götüren bir diğer nedendir. OLEYİS'in desteğiyle, çalışanlar 1991 yılının ocak ayında grev kararı aldılar. Kısa süren bu grevin ardından işten çıkarılan çalışanlar, mahkeme kararı ile kıdem tazminatı almaya hak kazandılar. Tazminatlar, otelin kapanmasının ardından çalışanlara ödendi. Bulvar Palas, alınan yeni personel ile yaşamını bir süre daha devam ettirse de yaşanan talihsizlikler sonucunda; 31. 12. 1993 tarihinde kapandı. Bulvar Palas'ın yer aldığı bina yıkılarak, yerine işhanı yapıldı.

Kaynak: Kaya, A. (2019). Bulvar Palas Oteli, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/bulvar-palas-oteli> (Erişim tarihi: 21.10.2023).

HAVAYOLU İŞLETMELERİ

Türk Hava Yolları

1930'lu yıllar, Türkiye Cumhuriyeti'nin iktisadi tarihinde özellikle, İzmir İktisat Kongresi'nde alınan bazı kararlar bağlamında ekonominin millileştirildiği yıllardır. Bu kapsamda, havayolu taşımacılığı sektörü de bu millileştirme adımından etkilenmiş ve o zamana değin Lufthansa, Aero Espresso Italiana vb. bazı yabancı havayolu işletmelerine verilen kimi imtiyazlar eliyle gerçekleştirilen havayolu taşımacılığı faaliyetlerinin söz konusu bu millileştirme hareketi sonrası bizzat devlet tarafından kurulacak milli bir işletme ile yürütülmesi hedeflendi. Bu doğrultuda, ABD'den beş koltuk kapasiteli iki adet Curtiss Kingbird tipi uçak satın alındı ve izleyen süreçte de o günkü adıyla Hava Yolları Devlet İşletme İdaresi (HYDİİ), 20. 05. 1933 tarihinde, kuruluş kanunu olan 2186 sayılı Hava Yolları Devlet İşletme İdaresi Teşkilatı Hakkındaki Kanun uyarınca teşkil edildi.

Kuruluşunda Milli Müdafaa Vekâleti'ne bağlı olan Hava Yolları Devlet İşletme İdaresi 30. 05. 1935 tarih ve 2744 sayılı Kanunla, bugünkü adıyla Bayındırlık Bakanlığı olan Nafia Vekâleti'ne bağlandı. Daha sonra, 03. 06. 1938 tarih ve 3424 sayılı Devlet Hava Yolları Umum Müdürlüğü Teşkilat Kanunu ile kurumun adı değiştirilmiş ve Devlet Hava Yolları Umum Müdürlüğü (DHY) adını almış olan şirket, Nafia Vekâleti'ne bağlı olarak çalışmasını sürdürmeye devam etti. Bir yıl sonra ise, 27. 05. 1939 tarih ve 3613 sayılı Münakalât Vekâleti Teşkilat ve Vazifelerine Dair Kanun ile Devlet Hava Yolları Umum Müdürlüğü Ulaştırma Bakanlığı'na bağlandı. 1946 yılına gelindiğinde ise, muhtemeldir ki dildeki sadeleşme ve modernleşme akımının etkisi sebebiyle Devlet Hava Yolları Umum Müdürlüğü, Devlet Hava Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğü adını aldı.

1933 yılında kurulan şirket, 1955 yılına değin yaklaşık 22 yıl boyunca çeşitli adlar altında farklı bakanlıklara bağlı olarak faaliyet gösterdi. Bu doğrultuda, uluslararası ticaret kuralları gereği özel hukuk kuralları ile yönetilen bir havayolu şirketine olan gereksinim sonucu devlet, 21. 05. 1955'te çıkarılan 6623 sayılı Türk Hava Yolları

Anonim Ortaklığı Kanunu ile hükümete Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı'nı (THYAO) kurma yetkisi vererek, Türk Hava Yolları anonim şirket olarak kuruldu.

Özellikle 80'li yıllar başta Türk Hava Yolları olmak üzere kimi kamu kurumlarının özelleştirilmesi tartışmaları ile geçti. Bu bağlamda, Türk Hava Yolları'nın özelleştirilmesi çalışmaları, 1980'li yılların sonu ve 1990'ların başlangıcında devam etti ve ilk olarak Mart 1990'da sermayesi 700 milyar liraya çıkarılarak, Kamu Ortaklığı İdaresine bağlandı. 22. 08. 1990 tarihli 90/822 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Türk Hava Yolları özelleştirilme kapsamına alındı ve hisselerinin yüzde 1,8'i halka arz edildi. Bu adım Türk Hava Yolları'nın özelleştirilmesinde ilk adımı teşkil etti. 1990 yılından itibaren yüzde 98,2 oranındaki devlet hissesi özelleştirme kapsamında olan işletme, 1994 yılına gelindiğinde ise, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kapsamına alındı ve 2004 yılının Aralık ayında Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ait hisselerin şirket sermayesinin yüzde 23'üne tekabül eden kısmını halka arz yöntemiyle piyasaya açılarak halka arz edildi. 2006 yılının Mayıs ayında ise Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ait hisselerin şirketin sermayesinin yüzde 28,75'ine karşılık gelen kısmı halka arz edildi ve Türk Hava Yolları sermayesinde yer alan kamunun payı yüzde 49,12'ye düştü. Bu adım ile Türk Hava Yolları kamu niteliğini kaybederek özel bir şirket statüsüne sahip oldu. 2017 yılına gelindiğinde ise, Türk Hava Yolları yasal statüsünün ise bir kez daha hem de köklü bir biçimde değişikliğe uğradığı görülmektedir. Buna göre Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın 06. 02. 2017 tarih ve 55482581-150.01/745 sayılı Kararına istinaden THY sermayesinin yüzde 49,12'sine tekabül eden kısmı 03. 02. 2017 itibarıyla 2016 yılında kurulan Türkiye Varlık Fonu'na devredildi. Türk Hava Yolları, halen faaliyetlerine İstanbul Havalimanı merkezli olmak üzere devam etmektedir.

Kaynak: Yalçınkaya, A. (2019). Türk Hava Yolları, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turk-hava-yollari> (Erişim tarihi: 21.10.2023).

Pegasus Hava Yolları

Aer Lingus, Silkar Yatırım ve Net Holding'in ortak girişimiyle 1990 yılında iki uçaktan oluşan filo ile İstanbul'da kuruldu. İlk ticari uçuşunu 1990 yılında Almanya'nın Berlin kentine yapan Pegasus Hava Yolları, 2005 yılında ESAS Holding tarafından satın alındı, aynı yıl kısım ayında düşük maliyetli havayolu taşıyıcısı olarak altı destinasyon 14 filo ile iç hat seferlerine başlayarak Türkiye'de faaliyet gösteren dördüncü tarifeli havayolu oldu. 2005 yılında çevrimiçi koltuk satışına başladı. Dünya havacılık sektöründe yolcuların taleplerinin düşük maliyetli havayolu şirketlerine yönelmesiyle birlikte, güvenli, zamanında kalkan, rahat ulaşılabilen, uçakla seyahatin lüks değil herkesin hakkı olduğu parolasıyla yola çıkan Pegasus Hava Yolları, Türkiye'nin ilk low cost (düşük maliyetli) modelini hayata geçirdi. Merkezi, İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı olan şirket, 2006 yılında Stuttgart, Lefkoşa ve Viyana seferi ile İstanbul'dan dış hat tarifeli uçuşlara ve İzmir, Bodrum, Dalaman, Kayseri, Gaziantep, Malatya gibi iç hatlar uçuşlarına başladı.

Pegasus Hava Yolları teslim aldıkları uçaklara yeni doğan kız çocuklarının isimlerini verme geleneğini başlatarak 2008 Ağustos ayında teslim alınan yeni nesil Boeing 737-800 uçağına Gülce ismini verdi. Avrupa'da 66 noktaya, Türkiye'de 19 noktaya tarifeli seferler düzenleyen Pegasus, 2009 yılında taşıdığı yolcu sayısı ile Türkiye'nin en büyük özel havayolu şirketi oldu. Pegasus Hava Yolları, Official Airline Guide (OAG) tarafından hazırlanan raporda 2013 yılında koltuk kapasitesi açısından tarifeli uçuş gerçekleştiren Avrupa'nın en büyük 25 havayolu arasında Avrupa'nın En Hızlı Büyüyen Havayolu oldu. 2018 yılında dış hatlarda 12 milyon 300 bin, iç hatlarda 17 milyon 700 bin olmak üzere toplam 30 milyon yolcu taşıdı. 2019 itibarıyla Pegasus Hava Yollarının bünyesinde toplam 83 adet uçak bulunmaktadır. Pegasus Hava Yolları yurtiçinde 35, yurtdışında 75 olmak üzere toplamda 42 ülkede 110 noktaya tarifeli seferler düzenlemektedir.

Kaynak: Koçoğlu, C. M. (2019). Pegasus Hava Yolları, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/pegasus-hava-yollari> (Erişim tarihi: 21.10.2023).

AnadoluJet

"Uçmayan Kalmasın" sloganıyla 23. 04. 2008 tarihinde Türk Hava Yollarının (THY) yurtiçi markası olarak faaliyetlerine başlayan AnadoluJet, düşük maliyetli havayolu modeli olarak kendini konumlandırmaktadır. Düşük Maliyetli Havayolu (BDMH) çoğunlukla ücretsiz ikram sunmayan, indirimli veya düşük fiyatlı havayolu işletmesi olarak bilinmektedir. BDMH modeli, 2005'ten beri literatürde sıklıkla araştırılmakta ve önemli bulgulara ulaşılmaktadır.

Türk Hava Yolları'nın güvencesi ve sorumluluğu altında faaliyetlerine devam eden AnadoluJet şirketinin temel amacı, yalnızca maddi kazancı yüksek insanların hava ulaşımını kullanmasını değil düşük bütçeli insanların da hava ulaşımını kullanmasına teşvik etmektir. Kuruluş yılında sekiz uçaklık filoya sahip olan Anadolu Jet günümüzde 36 uçağına sahiptir. AnadoluJet filosunda yalnızca Boeing 737 uçaklar çalışmaktadır. Bu marka şu an için İstanbul Sabiha Gökçen havalimanı ve Ankara Esenboğa Havalimanı'nı Hub (merkez) olarak kullanmakta ve bu havalimanlarından seferler gerçekleştirmektedir. AnadoluJet bugün toplam 75 hatta karşılıklı sefer düzenlemekte, 42 havalimanına ulaşmaktadır. 2018'de Esenboğa Havalimanı'ndan hat sayısı 33, Sabiha Gökçen Havalimanı'ndan hat sayısı 31, çapraz hat sayısı beş olarak gerçekleştirildi. AnadoluJet 11 yıl içerisinde yaklaşık 73 milyon yolcu taşıdı. 2018 yılının verisi ise 15 milyon 375 bin yolcudur.

AnadoluJet, Eylül 2008 tarihinde Kıbrıs'a ilk yurtdışı seferlerini düzenledi. Anadolu Jet şu anda Türk Havayolları ile ortak uçuşlar gerçekleştirmektedir. AnadoluJet yolcularının daha konforlu uçuşlar yapması için ücretsiz ikram ve bagaj hakkı, daha makul fiyatlarda oto kiralama vb. ek hizmetler sunmaktadır.

AnadoluJet Türkiye'nin hızlı gelişme gösteren havayolu işletmelerinden biridir. Bu markanın kuruluş felsefesinde, uçuştaki bazı hizmet alanlarında maliyet düşüşüyle birlikte, uçakların yerde kalma durumunu azaltarak diğer havayolu şirketleriyle rekabet edebilme isteği vardır. AnadoluJet'in operasyonel felsefesinde ise ma-

liyet azaltma ve yüksek verimlilik stratejileriyle düşük maliyetli iş modeliyle faaliyet yürütmek vardır.

Kaynak: Koçoğlu, Cenk Murat. (2019). AnadoluJet, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/anadolujet> (Erişim tarihi: 21.10.2023).

İstanbul Havayolları

Türkiye’de Türk Hava Yolları dışında büyük gövdeli uçaklar kullanarak yurtiçi ve yurtdışında birçok noktaya uçan ilk özel havayolu şirkettir. Şirket, ilk olarak 1986 yılında Fransız üretimi olan 99 koltuklu Sud Aviation SE210 Caravelle tipi iki uçakla faaliyet göstermeye başladı. Bundan iki yıl sonra ise bir adet 170 koltuklu B737/400 uçağı daha operasyonlarına dâhil etti. Sonraki süreçte ise farklı uçaklar satın alarak faaliyetlerini büyütmeye devam etti. IATA kodu IL, ICAO kodu IST olan İstanbul Havayolları başta Kıbrıs Ercan Havalimanı olmak üzere Köln, Frankfurt, Zürih gibi birçok yurtdışı ve yurtiçi destinasyonda tarifeli ve tarifersiz olarak yolcu ve kargo taşımacılığı hizmeti verdi. Bununla birlikte kendi uçaklarının bakımlarını yapmak üzere Kıbrıs’ ta bir bakım istasyonu kuran İstanbul Havayolları, kendi uçakları için Dalaman ve Trabzon meydanlarında yer hizmetleri ve İstanbul, İzmir, Antalya ve Dalaman meydanlarında ikram hizmetleri de verdi.

80’li yıllarda ulusal havayolu şirketleri yurtdışındaki Türk işçilerine yönelik tarifersiz seferler dü-

zenlerken, bu hizmeti sunan beş havayolundan biri de İstanbul Havayolları oldu. Bu havayolları genel olarak kiralık ve eski model uçaklar kullanırken İstanbul Havayolları satın alma yoluyla işlettiği modern uçaklarla bu hizmetleri sundu. İstanbul Havayolları aynı zamanda İstanbul ve Ankara arasında her saat uçuş yapılmasını öngören Mekik Uçak Seferleri adlı projede de yer aldı ve 1988’ de başlayan bu uçuşları gerçekleştiren dört havayolundan biri oldu. 1999 yılına gelindiğinde, şirket 19 yolcu uçağı ve 3.375 koltuk kapasitesi ile Türkiye’de faaliyet gösteren en büyük özel havayolu şirketi haline geldi. Bu dönemde İstanbul Havayolları’nın Türk Hava Yolları’ndan sonra iç hatlarda en yüksek yolcu trafiğine sahip olarak THY’nin en büyük rakibi konumuna geldiği görülmektedir. 2000 yılında ise şirket ekonomik krizden dolayı darboğaza girerek Ağustos ayında faaliyetlerini durdurdu. İstanbul Havayolları tarafından yapılan açıklamada, şirketin faaliyetlerini durdurmasında terör sorunu, deprem ve petrol/döviz paritesindeki hızlı artışlar gerekçe olarak gösterildi. Dolayısıyla bu dönemde İstanbul Havayolları, devlet desteği olmadığı için bu süreci atlattı. İstanbul Havayolları, Türk sivil havacılık tarihinde iflas eden özel havayolları içerisinde 14 yıl ile en uzun süre faaliyet gösteren havayolu işletmesi olarak yerini aldı.

Kaynak: Bakır, M. (2019). İstanbul Havayolları, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/istanbul-havayollari> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

OTOBÜS İŞLETMELERİ

Kâmil Koç Otobüsleri A.Ş.

Türkiye’nin ilk karayolu taşıma şirketi olan Kâmil Koç Otobüsleri Anonim Şirketi, Kâmil Koç tarafından 1926 yılında kuruldu. Kâmil Koç, 1923-1926 yılları arasında memleketi Pazarcık ile Bursa arasında manda arabaları ile yük taşımacılığına başladı. 1926 yılında Bursa’dan aldığı ehliyet ile motorlu taşıtlarla yolcu taşımacılığına başladı. Sonrasında kendisine ait üç, şahıslara ait yedi araç ile bağımsız işletmesini kurdu. 1933 yılında şirketin filosuna yerli kasa Chevrolet, Dod-

ge (Graham), Overland marka beş araç daha dahil edildi. Bununla birlikte aynı yıl Bursa ve Ankara arasında da seferlere başladı. Yolcu taşımacılığının yanı sıra 1944 ve 1948 yılları arasında mal nakliyesine de ağırlık verildi. Büyümeye devam eden şirket 1949 yılında filosuna Avrupa kasa dört adet Mercedes Benz otobüs ekledi ve ilk kez Ankara-İstanbul arasında yolcu taşımacılığına başladı. 1954 yılında ise İstanbul-İzmir, 1965 ila 1970 yılları arasında ise Karadeniz, Doğu ve Güney hatlarında seferler düzenlemeye başla-

dı. Logo ve amblemin oluşturulmasıyla kurumsallaşmanın ilk adımları atıldı ve 1969 yılında Kâmil Koç Otobüsleri A.Ş. unvanı alındı. Firmanın kurucu başkanı Kâmil Koç ve ortakları ise Av. Alaettin Yıldız, Ceyda Çağalikoç İsmet Yıldız, Sadiye Çağalikoç ve Samiye Güzel idi. Kâmil Koç'un 1975 yılında vefatı üzerine ailesi şirketin misyonunu devraldı ve yönetim kurulu başkanlığına Av. Alaettin Yıldız geçti. Firma, faaliyetlerini farklı alanlara da taşıyarak 1976'da turizm sektöründe, 1978'de otobüsle kargo taşımacılığında ve 1982'de şehiriçi personel taşımacılığında görüldü. Bu dönemde müşteri memnuniyetine önem verilerek şirket merkezinde şikâyet ve önerileri değerlendirmek üzere Halkla İlişkiler birimi kuruldu. 1984 yılında Antalya destinasyonuna da seferler düzenlenmeye başlandı. Bu döneme kadar filosunda 0 302 model Mercedes Benz'ler ile hizmet veren şirket, Mercedes Benz Turbo S ve V6 araçları ile hizmet vermeyi sürdürdü. 1987'de Kâmil Koç'un imtiyaz sahibi olduğu Terminüs adındaki dergi yayın hayatına başladı. Faaliyetlerine hız kesmeden devam eden firma 1988'de Yalova'da ve 1989'da ise Sivrihisar'da Tempo Tesisleri'ni açtı. Şirketin faaliyetleri, 1990 yılında ilk defa yürürlüğe giren Şehirlerarası Karayoluyla Taşıma Yönetmeliği'nin şartlarına uyumlu hâle getirildi. Aynı yıl kargo taşımacılığı faaliyetlerini Ralkoç A.Ş. unvanı ile devam ettirmeye başladı. Filosuna Mitsubishi Maraton marka araçlar ve çift katlı otobüsler dahil edildi. 1998 yılına gelindiğinde firmada çalışan tüm kaptanlara psiko-teknik değerlendirmeler uygulanmaya başladı. Müşteri memnuniyeti ilkesini benimseyen şirket 1999'da yolcularını sigorta kuponları ile resmi olarak güvence altına almaya başladı. Şirketin kuruluş yılına özel, 1926 doğumlu yolcuları ücretsiz taşıdı. Bebek koltuğu uygulamasını getirdi. Dönemin Yönetim Kurulu Başkanı Av. Alaettin Yıldız 2001 yılında görevini Sena Kaleli'ye devretti. 2003 yılında ilk kez tarifeli İstanbul-Atina seferleri başladı. 4295 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ve 25384 sayılı yönetmeliğe bağlı olarak çalışmalara başlandı. İstanbul Alibeyköy ve Ataşehir'de aktarma merkezleri açıldı. 2004 yılında yeni bir uygulama ile yolcuların yer numarasına göre bagaj fişi kesildi. Aynı yıl sefer ağına Isparta da eklendi. Teknolojinin gelişimine

entegre olarak tamamı iç kaynaklar aracılığıyla geliştirilen operasyonel yazılım programı devreye girdi. 2005 yılında yolkart sistemi uygulamasına geçilirken, 1+2 tasarımlı özel araçlar ile Rahat Hat seferleri de başladı. Bu dönemde bağlı olduğu yönetmelik uyarınca şirketin kargo faaliyetlerini sonlandırdı. Şirket 80. yılına geldiğinde kurumsal sosyal sorumluluk projelerinde de adını duyurmaya başladı. Baba Beni Okula Gönder projesi ile Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde bulunan 12 kız yurdunun sosyal odaları yaptırıldı. Tofaş basketbol ve voleybol takımları ve Bursaspor'a sponsor oldu. Türkiye'nin dokuz şehrinde halka açık Ali Poyrazoğlu tarafından oynanan Koçum Benim gösterimleri yapıldı. Sefer yaptığı her destinasyona yüzde 95 promosyon ile bir TL'lik bilet satışı yaptı. Bu dönemde internette bilet satışlarına başladı. Sektörün öncü firması olan Kâmil Koç Anadolu'da en hızlı büyüyen özel şirketler arasında gösterilirken, Capital Dergisi'nin "Türkiye'nin en büyük 500 özel şirketi" sıralamasında ilk ve tek karayolu yolcu taşımacılığı yapan şirketi olarak yerini aldı. Bunun yanı sıra Ekonomist Dergisi tarafından da Anadolu'nun en büyük 250 şirketi arasında ilk ve tek karayolu yolcu taşımacılığı yapan şirketi olarak gösterildi. Türkiye'nin ilk ve en kapsamlı Yol, Yolcu ve Yolculuk Şiirleri Antolojisini hazırlandı. Mediacat Dergisi tarafından Türkiye'nin En Popüler 10 Kişisel Markası arasında gösterildi. Ekonomist Dergisi tarafından ise Anadolu Markaları 2007 yarışmasında hizmet sektörünün en iyi markası seçildi. Capital Dergisi'nin yapmış olduğu araştırmada, Türkiye'nin en değerli 100 markası arasında 17 basamak birden yükselerek 83. sırada yerini aldı. Fortune Dergisi'nin yapmış olduğu araştırmada ise Türkiye'nin en büyük 500 özel şirketi arasında 297. oldu. Şirketin genel müdürlüğüne 2008 yılında Kemal Erdoğan atandı. 2009 yılında ise Kâmil Koç markası Tanınmış Marka olarak tescillendi. Bu yılda kurum için çalışanlara yönelik Maviyol bülteni yayımlanmaya başladı. Kiosk üzerinden bilet satışları başladı. Sefer yaptığı hatlara Bartın, Zonguldak ve Çorlu eklendi. 2010 yılında ise şirketin bünyesinde 7/24 Operasyon Merkezi hizmete girdi. 2011 yılında şirket 10 milyoncu yolcusunu taşıyarak başarılarını taç-

landırdı. Bu dönem akıllı telefonlar üzerinden çevrim içi bilet satışı hizmeti verilmeye başlandı. 4N teknolojisinin bulunduğu otobüsler şirketin filosunda yer aldı. Rahat Hat logosu yenilendi. 2012 yılında güzergahlarına Bolu, Çorum, Karabük, Kırıkkale ve Kastamonu destinasyonlarını ekledi. Ardından 2013 yılında ise Orta ve Doğu Karadeniz yoğunlukta olmak üzere Giresun, Kocaeli, Ordu, Rize, Samsun, Trabzon ve Uşak destinasyonları dahil edildi. Yeni hatları bünyesine ekleme sürecinde 2012 ve 2013 yıllarında The Brand Age Dergisi'nin yayımladığı araştırma sonuçlarına göre karayolu taşımacılığı sektöründe Türkiye'nin itibarı en yüksek şirketi olarak seçildi. Araştırmada değerlendirmeye alınan kriterler ise yönetim kalitesi, ürün/hizmet kalitesi, çalışan markası, finansal sağlamlık, kurumsal sorumluluk, duygusal bağlılık ve tanınma idi. 2014 yılında ise Adana, Aksaray, Amasya, Artvin, Gaziantep, Gümüşhane, Hatay, Kayseri, Kırşehir, Mersin, Nevşehir, Niğde, Osmaniye, Sivas, Tokat ve Yozgat seferleri başladı. Bursa ve İstanbul arasında deniz taşımacılığı yapan Bursa Deniz Ulaşım (BUDO) ile işbirliği halinde taşımacılık yaptı. Taşımacılık faaliyetlerini geliştirmekle kalmayan şirketin sosyal sorumluluk projelerine verdiği önem de yaptığı çalışmalardan görülmekteydi. Bunlardan biri olan Korunmaya Muhtaç Çocuklar Vakfı (KORUNCUK) ile Hayata İz Bırak sosyal sorumluluk projesi hayata geçirildi. Ayrıca Geleceğin Liderleri Programı ile üniversitelerde kişisel gelişim ve kariyer seminerleri düzenledi. 2015 yılında kuruluşundan bu yana 17 milyon yolcuya hizmet verdi ve Ağrı, Bingöl, Bitlis, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Malatya, Muş, Sinop, Van ve Yunanistan hatlarını da sefer ağına ekledi. 2016 yılında Kâmil Koç Otobüsleri A.Ş. Genel Müdürlüğü görevine Cengiz Doğan atandı. Aynı yıl, sektördeki nitelikli kaptan ihtiyacının karşılanması adına Kâmil Koç Kaptan Akademisi hayata geçirildi. Bu akademiye yalnızca Kâmil Koç Otobüsleri A.Ş.'de çalışacak kaptanlar için değil, sektörün genelinin faydalanabilmesi için eğitim programları düzenlendi. Karayolu taşımacılığında faaliyetleri ile öncü olan Kâmil Koç Otobüsleri A.Ş. 2019 yılının ağustos ayında FlixBus ile iş ortağı oldu. FlixBus, Almanya'da kurulan Avrupa'nın en büyük şehirlerarası otobüs ağına

sahip bir şirkettir. Firma, Türkiye'de 60 il ve 288 ilçeye seferler düzenlemektedir. Bunun yanı sıra FlixBus ile ağını Avrupa'nın 35 ülkesine de genişletmektedir. Kâmil Koç Otobüsleri A.Ş. bünyesinde bulundurduğu 1.100 araç ile Türkiye'nin en büyük filosuna sahip karayolu taşımacılığı yapan şirkettir. Kâmil Koç Otobüsleri A.Ş. günümüzde binlerce destinasyon ve milyonlarca yolcuyu buluşturarak taşımacılık faaliyetlerini sürdürmektedir.

Kaynak: Bebek, A. (2021). Kâmil Koç Otobüsleri A.Ş., İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/kamil-koc-otobusleri-as> (Erişim tarihi: 21.10.2023).

Ulusoy Turizm

Temelleri 1930'lu yıllarda Mehmet Bahattin Bey tarafından atıldı. 1929 yılında Trabzon'un Of ilçesinde meydana gelen sel felaketi köprülerin yıkılmasına ve dere yataklarının çok fazla derinleşmesine neden oldu. Bu nedenle Of'tan Trabzon'a ulaşım tamamen kesildi. Mehmet Bahattin Bey, Bereme adı verilen kayık-sal arası bir araçla Solaklı deresi üzerinden ulaşımı sağlayarak hem yöre halkının büyük bir sorununu çözdü hem de bu işten önemli bir gelir elde etti. Yöre halkı tarafından Seylap Senesi olarak anılan o yıl, aynı zamanda Ulusoy Ailesinin de taşımacılık sektörüne adım attıkları yıl oldu. 1934 yılında aile, soyadı kanunu ile Ulusoy soyadını aldı. 1937 yılında Mehmet Bahattin Ulusoy, oğlu Mehmet Ali'ye 18 kişilik 1937 model Opel marka bir otobüs olarak Of-Trabzon arası yöresel yolcu ve yük taşımacılığına başladı. Mehmet Ali Ulusoy, Ali Osman Ulusoy ve Sefer Ulusoy'un 05 .01. 1957 tarihinde ortaklaşa kurdukları Ulusoy Kollektif Şirketi, 13 Aralık 1963'te adını Ulusoy Kollektif Şirketi Ali Osman Ulusoy ve Kardeşleri olarak değiştirdi.

Ulusoy, 1960'lı yıllarda Hacı adaylarını Mekke'ye taşımaya başladı. Türkiye'den karayolu ile hacca gitmek 1971 yılında bakanlar kurulu kararı ile yasaklandı. Ulusoy, Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Azerbaycan'dan hacıları Mekke'ye götürmeyi bir süre daha sürdürdü.

1973 yılında kardeşlerin ayrılmasından sonra Ali Osman Ulusoy liderliğinde Ali Osman Ulusoy

Şirketler Topluluğu olarak yoluna devam etti. Ali Osman Ulusoy'un 2009 yılında kurduğu Ulusoy Atlas Bus Market Turizm Seyahat Taşımacılık ve Ticaret Anonim Şirketi ve Ulusoy Kollektif Şirketi, yurtiçinde ve yurtdışında taşımacılık hizmeti vermektedir.

Ulusoy Otobüs İşletmesi, 2016 yılında bölünerek Ulusoy Seyahat ve Ali Osman Ulusoy Otobüs İşletmesi isimlerinde iki ayrı firma olarak hizmetlerine devam etmektedir.

Ulusoy Seyahat, Superbrands ödülü alan ilk seyahat firmasıydı. Her Şey Zamanında sloganıyla faaliyetlerine devam eden firma 320 otobüslük filoya sahiptir. Geçmişten gelen güvenle sloganı ile kurulan Ali Osman Ulusoy Otobüs İşletmesi, yaklaşık olarak 150 araçlık filo ile hizmetlerini sürdürmektedir.

Kaynak: Burnaz, E. (2019). Ulusoy Turizm, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/ulusoy-turizm> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Varan Turizm

İlk taşımacılık faaliyetine Austin marka eski bir kamyonla Ilgaz Dağları'nın karlı buzlu yollarına rağmen İstanbul'a tomruk taşımacılığıyla başladı (1942). Varan Turizm, 1946 yılında Nevzat Pekuyusal tarafından İstanbul da kuruldu. Yolcu taşımacılığı 1946'da İstanbul - İzmit arasında başladı. Türkiye genelindeki ofis ve acentalarda 2.000'i aşkın çalışan ve yüzlerce lüks araçtan oluşan filo ile yurtiçi ve yurtdışında yüzlerce noktaya düzenli seferler yaptı. Varan Turizm'i diğer otobüs firmalarından ayıran en belirgin özellik, mola tesislerinin ve terminallerinin kendine ait olmasıdır. Varan Turizm şehirlerarası seyahatte dünyada ve Türkiye'de bazı illere imza attı. Bunlardan bazıları; 1) 1952'de İlk Avrupa karoserli yatar koltuklu panoramik otobüsleri getirdi, 2) 1986'da karayolu seyahatinde ilk kez sigara içilmeyen çift katlı otobüsleri hizmete açtı, 3) 1993'te Ankara-İstanbul arasında ilk kez Non Stop Business Line seferleri hizmete açtı, 4) 1998'de Dünyada ilk kez internet üzerinden bilet rezervasyonu ve satış hizmetine başladı, 5) 2000'de deluxe otobüslerle ilk kez tek

koltuk konforu sundu, 6) 2001'de otobüslerdeki video yayınlarında ilk kez sinema filmi, belgesel, müzik klipleri, sanat, magazin, eğlence ve sohbet programlarından oluşan Varan'a özel hazırlanan yayın kuşağına geçti. 2003'te EN ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistem Sertifikası aldı.

Metro Turizm'e satışıyla gündeme gelen 65 yıllık otobüs işletmesi Varan Turizm, 2011 yılında Ulusoy Seyahat tarafından satın alındı. Varan Turizm faaliyetleri 2016 da kesintiye uğradı. Bağlı bulunduğu grubun mali sıkıntularından dolayı son seferini 13.01.2016 tarihinde düzenledi. 2016-2020 yılları arasında faaliyet göstermedi. 2020 yılının Mayıs ayında ise tekrar faaliyet göstermeye başladı. Varan Turizm ilk etapta İstanbul, İzmir, Ankara ve Bursa merkezli seferlerle yeniden yolcularına hizmet vermeye başladı.

Kaynak: Yıldırım, F. (2020). Varan Turizm, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/varan-turizm> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Pamukkale Turizm

Pamukkale Turizm, Türkiye'deki karayolu ulaştırma sektöründe aktif bir biçimde faaliyet gösteren, en geniş otobüs filosuna sahip olan firmalardan biridir. Öyküsü, Cumhuriyetin ilk dönemlerine kadar uzansa da, temelleri Türkiye Büyük Millet Meclisi birinci dönem Denizli Milletvekili Hüseyin Mazlum Bababalım'ın torunları olan C. Sadık Bababalım, Turan Bababalım ve Turgut Bababalım tarafından atıldı (1962). Karayolu ile yolcu taşınması fikrini ilk kez 1930'lu yıllarda Mustafa Kemal Atatürk ile paylaşan ve onay alan Hüseyin Mazlum Bababalım'ın vasiyeti, torunları tarafından hayata geçirildi. 1962 yılında Hüseyin Mazlum Bababalım'ın torunları tarafından temelleri atılan Pamukkale Turizm ismini, Denizli'nin en önemli doğal güzelliği olan Pamukkale'den (Hierapolis) aldı.

İlk seferleri, Denizli'den sadece İstanbul ve Ankara'ya düzenlendi. Zaman içerisinde ihtiyacın ve talebin artması ile birlikte filosuna yeni araçlar eklenerek diğer büyük illere de seferler düzenlenmeye başlandı. Yaşanan gelişmeler ile birlikte 1972 yılında Pamukkale Turizm, kara-

yolu ulaştırma sektöründe Türkiye'deki öncü firmalar arasına girdi ve büyümeyi daha iyi bir biçimde yönetebilmek için kuruluşundan itibaren Denizli'de olan genel merkezini İzmir'e taşıdı. 1976 yılında Türkiye'de karayolu ulaştırma sektöründeki ilk şehir içi servisler yolcuların hizmetine sunuldu. Sektörde yer alan en genç firmalardan olmasına rağmen 1985 yılında Türkiye'nin en geniş araç filosuna sahip firması oldu. 1990 yılından itibaren de teknolojiye yaşanan gelişmelere paralel olarak, üstün teknolojiye sahip modern tasarımlı yeni otobüs modelleri filoya dâhil edildi.

2000'li yıllarda Türkiye'de yaşanan bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerine yönelik eğilim, karayolu ulaştırma sektörünü de etkiledi. Pamukkale Turizm, 2002 yılında bir ilki daha gerçekleştirdi ve Türkiye'de çevrimiçi bilet satış/rezervasyon hizmetini yolcularına sağladı. 2006 yılında, müşterileri ilişkileri yönetiminde yaşanan gelişmeler kapsamında Pamukkale yolcu sadakat uygulamasını hayata geçirildi ve yaklaşık 2.500 bin aktif kullanıcıya ulaşıldı. Sosyal sorumluluk ve destek projeleri kapsamında 2009 yılında, Pamukeller

markası ile eğitim, sanat ve sağlık konularında çeşitli projeler yürütüldü. Bu projeler kapsamında, Lösemili Çocuklar Vakfı, Toplumsal Araştırmalar Kültür ve Sanat için Vakıf ve Görme Engelliler Teknoloji ve Eğitim Merkezi ile birtakım çalışmalar hayata geçirildi. Ayrıca kadrolu olarak firma bünyesinde yer alan öğretmenler aracılığıyla, sektörde uzmanlaşmak isteyen gençlere kişisel gelişim, mesleki eğitim, genel kültür ve yabancı dil gibi birçok konuda eğitim vermek amacıyla Pamukkale Akademi kuruldu.

2011 yılında en büyük yatırımını Bursa'ya üs kurarak gerçekleştirdi. 2016-2017 yıllarında filosuna yeni otobüs ilavelerinde bulundu. Seyahat Etmek Özgürlüktür sloganı ile karayolu ulaştırma sektöründe öncü firmalardan biri olan firma, 2016 yılında, yüksek donanımlı Pamukyol ve Teknobüs araçlarından oluşan 500 araçlık filo ile 13 milyon yolcuya hizmet verdi. Firma, 3.500 çalışanı ile birlikte günümüzde aktif bir şekilde hizmet vermeye devam etmektedir.

Kaynak: Silik, Cemal E. (2019). Pamukkale Turizm, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/pamukkale-turizm> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

TURİZM VE OTELCİLİK EĞİTİM-ÖĞRETİM KURUMLARI

Ankara Otelcilik Okulu

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 18-23 Mart 1957 tarihleri arasında, Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Ahmet Özel başkanlığında gerçekleştirilen Altıncı Milli Eğitim Şûrası'nda alınan kararlar sonucunda açılmasına karar verilen okuldur. Altı gün süren Şûrada mesleki ve teknik eğitim ile halk eğitimi konularında önemli kararlar alındı ve uygulanması amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı'na sunuldu. Ticaret liselerinin orta dereceli okullar arasındaki konumu ve geliştirilmesi için gereken tedbirler belirtildi. Yeni koşullara göre ticaret liselerinin revizyonununun gerekmesi, turizm sektörüne ait personel yetiştirme mevzuatının yeni şartlara göre düzenlenmesi, turistik yerlerin ihtiyaçları için kurslar açılması ve Millî Eğitim Bakanlığı'nun uzun vadede turizm personelinin yetiştirilmesi için modern bir okul açması önerildi. Bu öneri ve Marshall Planı çerçevesinde ekonomik kalkınma

için bir denge faktörü olması beklenen turizm sektöründe hizmet vermesi planlanan personelin yetişmesi için 1961 yılında Ankara'da Otelcilik Okulu kuruldu. Otel, motel, lokantalar ve diğer turistik kurumlar için personel yetiştirme amacıyla 1961 yılında teksifi adı verilen ve turizm sektörünün ihtiyacı olan eğitimli personelini ivedi bir şekilde yetiştirme sorununa çözüm olmaya çalışan bir programla lise mezunu 48 öğrenciye genel olarak otel teşkilatı ve işletmesi konularında bir senelik bir eğitim verildi. Yoğunlaştırılmış bir turizm eğitime tâbi tutulan ve teksifiler olarak anılan bu öğrenciler Çanakkale, Bergama, Efes, Kuşadası, Pamukkale, Uludağ, Erdek, Ürgüp, Ankara, İstanbul, Antalya, İskenderun ve Kayseri'de açılan veya açılması planlanan çeşitli turistik işletmelerde (turizm ve sanayi kelimelelerinin birleşmesiyle oluşan oteller zinciri TUSAN) çalışmak üzere dağıtıldı.

Ankara Otelcilik Okulu'nun yönetmeliği, öğrenci alındıktan bir yıl sonra 20.12.1962'de Resmî Gazete'de yayımlandı. Buna göre Otelcilik Okulu, kuvvetli mesleki bilgilere ve maharetlere sahip otel ve motel personeli yetiştiren üç yıllık bir meslek okuluydu. Otelcilik Okulu'nda müfredat programlarına göre genel kültür ve meslek dersleri okutuldu. Okulun bu özelliği dikkate alınarak meslek derslerinin, okul içinde ve iş yerlerinde uygulamalı olarak yapılmasına önem verildi. Ankara Otelcilik Okulu'na öğrenci kabul edilmeye başlandığı yıl, yalnızca erkek öğrenciler kabul edildi. 1963'te yayımlanan bir yönetmelik değişikliğiyle kız öğrenciler de okula alınmaya başlandı.

Ankara Otelcilik Okulu programları, Fransa, İsviçre, İngiltere ve Amerikan otelcilik okulları üzerinde yapılan etütler ve özellikle Lübnan'da bulunan Beyrut Otelcilik Okulu programlarının incelenmesi sonucunda teksifi ve üç yıllık öğrenciler için farklı programlarla hazırlandı. Teksifi programda verilen dersler; kültür dersleri kapsamında, yabancı dil, adabı muâşeret, Türkiye'de coğrafya ve turizm, müşteri psikolojisi ve ekonomi iken teorik meslek dersleri kapsamında, defter tutma, otel ve lokanta teşkilatı prensipleri, temizlik ve hijyeni, gıda kimyası, muhaberat ve ilan, muhasebe, yemek ve içki kontrolü, personel idaresi ve eğitimi ile otel nizamnamesi dersleridir. Uygulamalı meslek dersleri kapsamında ise; kat hizmetleri, yemek ve içki hazırlama, resepsiyon önbüro, yemek ve içki servisi, tatbiki fizik dersleri verildi. Üç yıl eğitim alacak öğrenciler için hazırlanan programda ise verilen dersler; kültürel dersler kapsamında, Türk turizm tarihi, turistik coğrafya ve turizm, ekonomi, müşteri psikolojisi I ve II, yabancı dil, matematik I ve II ve muâşeret adabı dersleri oldu. Teorik meslek dersleri kapsamında, otel ve lokanta teşkilatı prensipleri, temizlik ve sağlık bilgisi, gıda kimyası I ve II, personel idaresi ve eğitimi, yemek ve içki kontrolü, muhaberat ve ilancılık, muhasebe I ve II ve otel hukuku dersleri verilirken uygulamalı meslek dersleri kapsamında ise, kat hizmetleri, temel yemek hazırlığı ve servisi, yemek ve içki hazırlığı I ve II, yemek ve içki servisi I ve II, şaraplar ve içkiler, oteller için tatbiki fen bilgileri, vekilharçlık,

daktilografi, resepsiyon ve iş tecrübeleri dersleri verildi.

Ankara Otelcilik Okulu'nda, 1961 yılında İstanbul Yolunda kiralık bir binada eğitim-öğretime başlandı. Beşevler'deki okul binasına 1969 yılında taşındı. Okulun adı, müfredat değişikliği ile 1974-1975 eğitim-öğretim yılında Ankara Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi olarak değiştirildi. Ankara Otelcilik Okulu'nuda görev yapan müdürler; Ömer Ağaoğlu (1961 - kuruluş), Halis Sözeri (1961 - 1962), Yunus Aslan (1962 - 1966), Nail Alper (1966 - 1967) ve İbrahim Serin'dir (1967 - 1974).

Kaynak: Toker, A. (2020). Ankara Otelcilik Okulu, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/ankara-otelcilik-okulu> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu

Ankara'da orta öğretim okullarında ticaret dersleri eğitimi verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi için 16.01.1956 tarihinde Sekreterlik Öğretmeni Yetiştirme Merkezi olarak açıldı. Öğretim süresi üç yıl olan bu okulun adı aynı yıl Ticaret Öğretmen Okulu olarak değiştirildi. 1959 yılında tekrar ismi değiştirilerek Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu oldu ve Maltepe'de bulunan binaya taşındı. 1963 yılında, öğretim faaliyetine Talat Paşa Bulvarı'ndaki kendi binasına taşınarak devam etti. Turizm sektörünün Türkiye için öneminin anlaşılmasıyla 14.10.1965 tarih ve 12126 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan bir yönetmelik ile Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu'na Turizm Bölümü ilave edildi. Bu değişiklikten sonra okulun ismi Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu oldu ve dört yıllık bir eğitim kurumu haline geldi. Bu okul, 1965-1982 yıllarında İşletme ve Muhasebe, Büro İdaresi-Sekreterlik, ve Turizm İşletme ve İdarecisi olmak üzere üç bölüm olarak hizmet verdi.

İlk iki sene tüm bölümlerde dersler ortak işlendi üçüncü sınıfın başında eylül veya ekim aylarında öğrencilere hangi konuda uzmanlaşmak istedikleri sorulurdu ve dilekçe ile uzmanlaşmak iste-

dikleri bölümü okulun yönetimine bildirmeleri istenirdi. Yönetime bildirilen isimler daha sonra sınıf listesi haline getirilerek açıklanırdı ve öğrencilerin o bölümlerde ders görüp okul bitiminde de o bölümün diplomasını alması sağlanırdı. Talat Paşa Bulvarı'ndaki binada öğretim görülen bu okulun üst katında 1971 yılına kadar kız öğrenciler için yatakhane yer alırdı. Öğrencilerin yatılı burslu okuyanları burada kalırdı, en alt katta bulunan aşçılar tarafından hizmet edilen yemekhanelerinde ise üç öğün yemek servisi verilirdi. Öğrenci sayısının artmasıyla 1971 yılından sonra yatakhanelerin yerini derslikler aldı. Turizm İşletme ve İdarecisi Bölümüne ait uygulama dersleri için turizm laboratuvarı kuruldu ve bu laboratuvarında zamanın teknolojisine göre görsel ve işitsel tüm ders araçları ile dokümanları yer verildi.

Toplam 20 adet orta büyüklükte derslik ve dört adet de uygulama yapılacak laboratuvarı olan bu okulda sırasıyla şu isimler müdürlük görevinde bulundu: İrfan Tarı (1961-1968) okul dört yıllık olduğunda da bir önceki görevini sürdürdü. Daha sonra M. Zeki Sofuoğlu (1968-1970), Namık Kemal Müftüoğlu (1970-1973), M. Zeki Sofuoğlu (1973-1974), Enis Tarakçıoğlu, (1974-1975) Ayşe Demirkıran (1975) ve Ahmet Akyol (1975) aynı yıl bu görevi kısa süreliğine üstlendi. Nail Akman (1976), Numan Dirlik (1976-1977) Mehmet Uğur (1977-1978) müdürlük görevini üstlendi. 1982 yılında kapanan ve farklı bir fakülte adı altında açılan Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu'nun en son müdürü Seher Turanlı Özdoğan oldu (1978-1982). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu, 20.07.1982 tarihinde 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'ndan sonra yeniden düzenlenen yükseköğretim sonucunda, 2809 sayılı kanunlaşan 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu ile birleştirildi ve Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi adıyla yeniden yapılandırıldı. 1992 de çıkan bir kanunla, Mesleki Eğitim Fakültesi bünyesinde bulunan Ticaret ve Turizm Bölümü, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi oldu. Bu kurum günümüzde Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi olarak faaliyet göstermektedir.

Kaynak: Yetgin, D. (2019). Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/ankara-ticaret-ve-turizm-yuksek-ogretmen-okulu> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Turizm Eğitim Merkezleri (TUREM)

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın sektör çalışanlarına yönelik gerçekleştirilen söz konusu iş başı eğitim programları Mayıs-1967'de Akçakoca (Bolu), Bodrum (Muğla) ve Marmaris (Muğla), Alanya (Antalya), Çanakkale, Ayvalık (Balıkesir), Kuşadası (Aydın), Çeşme (İzmir), Kızılcahamam (Ankara), Amasra (Zonguldak), Marmara Adası'nda (İstanbul) düzenlenen Ev Pansiyonculuğu eğitimleri ile başladı.

Bunları takiben eğitimleri müesseseleştirmek üzere İtalya'daki "ENALC" (Turizm sektörüne kalifiye otelcilik ve turizm personeli yetiştiren milli bir teşkilat) sistemi örnek alınarak ilk Otelcilik Eğitim Merkezi (OTEM) 1967 yılında İstanbul'da kuruldu. 1968 yılında İzmir, 1970 yılında Ankara, 1974 yılında Antalya, 1981 yılında Nevşehir/Ürgüp TUREM açıldı. 1980'lerde OTEM ismi, bu okullarda sadece otelcilik eğitimi değil turizmin diğer dallarında da eğitim vermesi düşünülmekle, Turizm Eğitim Merkezi (TUREM) olarak değişti. Daha sonra sırasıyla 1992-1993 eğitim döneminde; Trabzon/Vakfıkebir, Kütahya, İzmir/Selçuk, İzmir/Alaçatı Aşçılık Eğitim Merkezleri açıldı. 1993-1994 eğitim döneminde; Antalya/Kemer, Burdur, Kastamonu TUREM açıldı. 1998-1999 eğitim döneminde, Isparta TUREM le beraber sayı 13'e çıktı.

Haziran 1997 tarihi itibarıyla, Ankara TUREM'de, binasının kiralık olması gerekçesiyle, 1999-2000 eğitim dönemi itibarıyla İstanbul TUREM'de, 2001-2002 eğitim dönemi itibarıyla Kütahya TUREM'de 1999 depremi sonrası eğitimlere ara verildi. Böylece sayıları 10'a düşen TUREM'lerde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak en son 2005-2006 döneminde eğitim yapıldı. 1967-2006 yılları arasında toplam 20.855 genç mezun edilerek sektörde istihdamları sağlandı.

Zaman içerisinde değişiklikler göstermekle beraber başvuru koşulları arasında, önbüro bölümü

için en az lise veya dengi okul mezunu olup bir yabancı dil bilmeleri, diğer bölümler için en az ortaokul (ilköğretim) mezunu olmaları, 21 yaşından gün almamış ve evli olmamaları gerekirdi. Seçme sınavları, mülakat ve test olmak üzere iki aşamalı yapıldı. Sınavın birinci aşamasında, adaylar dış görünüm, sağlık durumu, konuşma yeteneği, kavrama yeteneği, esnekliği, davranışı, iş deneyimi, istediği bölüm hakkında ön bilgisi, meslek isteği gibi konularda genel değerlendirme mülakatına alınır ve komisyonca değerlendirilir, ikinci aşamada Genel Kültür Test Sınavı olarak yapıldı.

TUREM'lerde, her yıl Eylül ayında başlayan kurslar 30 hafta süreliydi. Genellikle de Nisan ayı içerisinde turizm sezonunun başlamasıyla okul eğitimleri tamamlanırdı. Eğitim programı; bir hafta okulda teorik ve uygulamalı eğitim (toplam 16 hafta), bir hafta TUREM'lerin bulunduğu bölgelerdeki işletmelerde staj eğitimi (toplam 14 hafta) şeklinde, dönüşümlü olarak sürdürülürdü. Kemer TUREM'de teorik dersler; 15 - 20 kişilik sınıflarda, uygulamalı dersler, TUREM içinde yer alan önbüro, yabancı dil, bilgisayar, servis, bar, mutfak ve kat hizmetleri laboratuvarları ile çevredeki turizm işletmelerinde gerçekleşirdi. Öğretim dönemi arasında bir hafta süre ile dinlenme tatili verilirdi. Okul eğitimi boyunca kursiyer bilerek ve isteyerek girdiği bölüm üzerine ağırlıklı branş eğitimi ve mesleki yabancı dil eğitimi görürdü. Böylece okulda alınan teorik eğitimler takip eden haftada pratiğe çevrilerek kursiyerler daha okul dönemindeyken mesleki tecrübe ve pratik kazanma şansına sahiptiler. Ayrıca, yatılı okul olduğundan; okulda çıkan sabah kahvaltısı, öğle yemeği ile akşam yemekleri eğitimcilerin gözetiminde kursiyerler tarafından hazırlanır ve servis edilirdi. Uygulama oteli bulunan TUREM'lerde otel içerisindeki bütün hizmetler eğitimciler gözetiminde kursiyerler tarafından yerine getirilir ve böylelikle kursiyerler mesleki tecrübe ve deneyim kazanırdı.

TUREM'lerde eğitim programları ücretsiz olup, kız ve erkek öğrenciler karma eğitim görür, kursiyerlere yatılı eğitim olanağı sağlanırdı. Yatılı kursiyerler; Sabah-öğlen-akşam, gündüzlü kursiyerler; öğlen yemeklerinden ücretsiz yararlanırdı.

Mezun olan kursiyerlere Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından başarı belgesi verilirdi ve kursiyerler TUREM Müdürlüğü tarafından turizm işletmelerinde işe yerleştirilirdi (stajyer olarak değil direkt ara eleman olarak çalışırlardı).

TUREM'ler eğitim için öğrenciye ve ailesine herhangi bir mali yük getirmemesi, kurs bitiminde bütün kursiyerlerin işe yerleştirilmesi, çeşitli sebepler yüzünden örgün eğitimini tamamlayamamış veya kısa yoldan çalışma hayatına başlamak isteyen gençliğin meslek edindirilerek turizm sektörüne kazandırılması, turizm işletmelerinin eğitilmiş ara eleman ihtiyacını gidermesi açısından güzel bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca günümüzde bu okullardan mezun olmuş ve sektöre yararlı olmuş birçok yönetici mesleki eğitim temellerini bu okullarda kazandılar.

Günümüze geldiğimizde Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesinde, yurtiçi ve yurtdışından gelen eğitim talepleri doğrultusunda işbaşı eğitimlerine (Önbüro, Kat Hizmetleri, Yiyecek ve İçecek Servisi, Yiyecek Üretimi, Yöneticilerin Eğitici Olarak Yetiştirilmesi, Kişisel Gelişim Seminerleri ve Ev Pansiyonculuğu Eğitimi) devam etmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren Turizm Eğitim Merkezleri, 03.02.2006 tarih ve 26069 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5450 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Bağlı Okulların Milli Eğitim Bakanlığına Devredilmesi ile Bazı Kanunlarda ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun gereğince Milli Eğitim Bakanlığı'na devredildi.

Kaynak: Özdemir, C. (2020). Turizm Eğitim Merkezleri (TUREM), İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turizm-egitim-merkezleri-turem> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

İstanbul Üniversitesi İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsü

01. 05. 1969 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik ile İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne bağlı bir enstitü olarak kuruldu. İl-

gili yönetmelikte enstitünün kuruluş amaçlarının "İktisadi coğrafya ve turizm konularında tetkik ve araştırmalar yapmak, bilhassa Türkiye'nin bu konularla ilgili problemlerini incelemek, İktisadi Coğrafya ve Turizm öğretiminin gelişmesini sağlamak ve öğretim elemanları ile turizm sahasında müteşebbis, idareci ve personel yetiştirilmesine yardımcı olmak, Türkiye'de iç ve dış turizmin geliştirilmesinde turistik değere sahip tarihi ve arkeolojik eserlerin korunmasına çalışmak, iktisadi coğrafya ve turizm ile ilgili seminerler, konferanslar tertip etmek, memlekette iktisadi coğrafya ve turizmle ilgili konularda vaki olacak araştırma ve istişare taleplerini karşılamak, iktisadi coğrafya ve turizmle ilgili kongreler tertip etmek ve bu gibi kongrelere iştirak etmek, çalışma sahalarına giren işlerde mümasil Türk ve yabancı müesseselerle işbirliği yapmak ve alanıyla ilgili her türlü yayını yapmak" olduğu belirtilmektedir.

Esasında Türkiye'de adında turizm kelimesini barındıran ilk enstitü, 5 Aralık 1964 yılında İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı olarak açılan Turizm Enstitüsü'dür. Ancak açılan bu enstitü, fiili olarak faaliyetlerine başlayamadan kapandı. İstanbul Üniversitesi İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsü Türkiye'de turizm adıyla açılan ilk enstitü olmamakla birlikte, aktif olarak faaliyete geçen ilk turizm enstitüsü konumundadır. Turizmin akademik bir disiplin alanı olarak şekillenmesinde önemli rol oynayan ve Türkiye'nin birçok üniversitesinde görev yapmakta olan turizm akademisyenlerinin İstanbul Üniversitesi İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsü ve lisansüstü turizm programlarından yetiştiği gözlenmektedir.

Türkiye'de yükseköğretimde yaşanan değişimlere paralel olarak İstanbul Üniversitesi İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsü'nün zamanla misyonunun değiştiği ve farklı faaliyet alanlarına yöneldiği görülmektedir. Dönemler itibarıyla incelendiğinde Enstitü'nün tarihi üç dönem altında ele alınabilmektedir. Bu dönemlerden ilki 1969-1981 yıllarını kapsayan İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsü dönemidir. Bu dönemde enstitünün faaliyetleri üç eksen etrafında şekillendiği görülmektedir. Bunlar turizm alanında ulusal ve uluslararası konferans ve seminer serileri düzen-

lemek, turizm alanında lisansüstü çalışma yapan öğrencilere danışmanlık hizmeti vermek ve turizme yönelik akademik çalışma, araştırma ve kaynak oluşturmaktır. 6 Kasım 1981 tarih ve 17506 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yükseköğretim kanunu ile Türkiye'de yükseköğretimin yeniden yapılandırılması gerçekleştirilmiş turizm alanında lisansüstü eğitim verme misyonu İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsü'nden alınarak Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'na devredildi. Bu dönemde Enstitü'nün adı İktisadi Coğrafya ve Turizm Araştırma Merkezi (İCTAM) olarak değiştirildi. Araştırma merkezine dönüştürülen enstitü, faaliyetlerini daha çok turizm profesyonellerine yönelik seminer ve sertifika programları oluşturmaya yönlendirdi. 2000'li yıllara gelindiğinde ise Türkiye'de lise, önlisans, lisans ve lisansüstü turizm programlarının yaygınlaşmasına paralel olarak, insanların sertifika programları yerine diploma alabilecekleri turizm programlarını tercih etmeleri; İktisadi Coğrafya ve Turizm Araştırmaları Merkezi'nin düzenlediği seminerlerin ve sertifika programlarının popülerliğini azalttı. Bu gelişmeler sonucunda İktisadi Coğrafya ve Turizm Araştırmaları Merkezi 2008 yılında kapatıldı ve yerine Ekonomi Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM) kuruldu.

Kaynak: Çakır, O. (2019). İstanbul Üniversitesi İktisadi Coğrafya ve Turizm Enstitüsü, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizm-ansiklopedisi.com/istanbul-universitesi-iktisadi-cografya-ve-turizm-enstitusu> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

Temelleri, 1972 yılında Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi'ne bağlı kurulan önlisans programıyla atıldı. Kurum, o yıllarda Aydın Ön Lisans Yüksekokulu adı altında öğretim çalışmalarını yürüttü. Aydın Ön lisans Yüksekokulu Turizm Bölümü, 200 öğrencisi ile Aydın Lisesi'nin küçük bir bölümünde başladı. İzmir'de bulunan Ege Üniversitesi'ne bağlı olmasına rağmen, yüksekokul kuruluşu için Aydın ilinin tercih edilmesinde uzun mesafe ders ücreti

teşvikleri ve orada ikamet eden bireylere turizm alanında öğretim verilmesi düşüncesi etkili oldu. Ancak o dönemde yerleşik bir kadronun oluşmaması, derslerin çoğunlukla İzmir'den gelen öğretim elemanları ile yürütülmesi, alan ve araç gereç noksanlığı nedenlerle uygulama dersleri yerine kuramsal derslerin ağırlıklı olması ve mevcut kapasitenin öğrenci sayısı için yeterli olmaması, eğitimin niteliğini etkiledi. Bu nedenle, mezunlar ilk yıllarda iş bulma konusunda zorluk yaşadılar.

1977 yılında Ege Üniversitesi İşletme ve İktisat fakültelerinin açılması ile Yüksekokul, 1977-1978 öğretim yılında Ege Üniversitesi İşletme Fakültesi'ne bağlı lisans programı haline geldi ve Aydın Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu adını aldı. Yüksekokul, yıllar sonra AYTEPE'deki kendi binasına taşındı (1989). 1982 yılında yayımlanan Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı hakkındaki 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu adı ile Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlandı. 03.07.1992 tarih ve 3837 Sayılı Kanun'un ek 8/b maddesi ile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu adını alarak o tarihte yeni kurulan Adnan Menderes Üniversitesi'ne geçti. 1996-1997 öğretim yılından itibaren aşamalı olarak Kuşadası'na taşınmaya başladı.

İzmir şehrine yakınlığının artması ve Kuşadası'nın önemli bir turizm bölgesi olması, sektör ile ilişkilerin gelişmesinde etkili oldu. Bu sayede öğrencilerin bölge otellerinde uygulamalı eğitim almalarına olanak sağlandı. 2003-2004 öğretim yılında hazırlık sınıfı açılarak öğretim süresi beş yıla çıktı. 2009 yılında Kuşadası'nda inşa edilen yeni kampüs alanına taşındı. 2006 yılında Global Yatırım Holding ve Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğü arasında imzalanan protokol çerçevesince inşa edilen Gregory Michael Kiez Uygulamalı ve Teorik Dersler Binası, 2008-2009 öğretim yılı itibarı ile eğitime açıldı. Yüksekokul, Bakanlar Kurulu kararınca Turizm Fakültesi'ne dönüştürüldü (2013). O tarihten beri fakülte çatısı altında; Konaklama İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği, Turizm Rehberliği ve Yiyecek İçecek İşletmeciliği olmak üzere dört ayrı bölümde eğitim çalışmalarına devam etmektedir. Fakülte bünyesinde, ayrıca 1990 yılından beri

yüksek lisans programı ve sonrasında açılan doktora programı da mevcuttur.

Kaynak: Şevcan. Şertamay, S. Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizm-ansiklopedisi.com/aydin-turizm-isletmeciligi-ve-otelcilik-yuksekokulu> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Boğaziçi Üniversitesi Meslek Yüksekokulu

Boğaziçi Üniversitesi Önlisans Yüksekokulu bünyesinde, iki yıllık ve eğitim dili Türkçe olan Turizm ve Otel Yöneticiliği Programı olarak kuruldu (1976). Önlisans Yüksekokulu, 1981 yılında Meslek Yüksekokulu adını aldı ve 1982 yılında öğretim dili İngilizce'ye dönüştürüldü. Turizm ve Otel Yöneticiliği Programı, daha önce tek opsiyonlu olan ders programını Otel İşletmeciliği ve Seyahat İşletmeciliği olarak iki opsiyonlu hâle getirdi (1984). Meslek Yüksekokulu'nun kapatılarak Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu'na dönüşmesiyle Turizm İşletmeciliği Programı, dört yıllık lisans eğitimi veren Turizm İşletmeciliği Bölümü olarak yeniden yapılandı (1996). Gelişimini devam ettiren Turizm İşletmeciliği Bölümü 2012 yılından itibaren Türkiye'de bir ilk olan Sürdürülebilir Turizm Yönetimi konusunda yüksek lisans derecesi vermektedir.

Kaynak: Genç, C. A. (2020). Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği Bölümü, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizm-ansiklopedisi.com/bogazici-universitesi-uygulamali-bilimler-yuksekokulu-turizm-isletmeciligi-bolumu> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

Balıkesir İşletmecilik ve Turizm Yüksekokulu adıyla, Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı olarak 22.10.1975 tarihinde kuruldu. Yüksekokula müdür tayin edildikten sonra öğretim hayatına başladı. Erol İyibozkurt, 1975-1976 yılları arasında ilk müdürü olarak görev yaptı. Daha sonra bu görevi sırasıyla Asım Yücel, Özer Serper, Ahmet Öztürk, Hüseyin Sak,

Necdet Hacıoğlu, İbrahim Akyüz, Düriye Bozok, Ayhan Gökdeniz ve Cevdet Avcıkurt üstlendi. 1982 yılında çıkarılan Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu Hakkında Kararname ile akademilerin bazıları yeni üniversiteler oluştururken bazı akademiler de üniversitelere fakülte olarak bağlandı. Böylece Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ni oluşturdu. Aynı yıl, Balıkesir İşletmecilik ve Turizm Yüksekokulu da Uludağ Üniversitesi'ne bağlanarak, Yüksekokulun adı Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu olarak değiştirildi. Uludağ Üniversitesi'ne on yıl bağlı kalan Yüksekokul, 1992 yılında 3837 sayılı kanunla kurulan Balıkesir Üniversitesi'ne bağlandı ve Çağış Kampüsü'ndeki yeni binasına taşındı (1999).

Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nun 1975 yılındaki öğrenci sayısı 656 idi. Bu yıllarda Turizm Kürsüsü olmadığı için bölümün açılabilmesi için mevcut İşletme Bölümü öğrencilerinden Turizm Bölümüne geçmek isteyenlere teklif yapıldı. 1978 yılında yaklaşık 10-15 öğrenci ile turizm bölümü faaliyete geçti. Bu kişiler Özkan Özer, Mustafa Pıtır, Nur Topçuoğlu, Emin Gümüş, Cengiz Güneş, Gülten Tülin Ener, Fatih Büke, Selim Demirci, Ahmet Uludağ, Sacit Yılmazsoy, Halil Uncu ve Yunus Demir'dir. İşletmecilik ve Turizm Yüksekokulu olarak İşletme ve Turizm bölümlerinde öğretime devam eden Yüksekokul daha çok İşletme Bölümünden mezun verdi. 1982-1983 öğretim döneminde ise, Turizm Bölümü gerçek anlamda ilk mezunlarını verdi. 1982 yılında İşletme Bölümü öğrencilerinin Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ne nakli ile Yüksekokul, sadece turizm öğrencilerine dönük öğretim yapmaya başladı.

1982 yılına kadar Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik adıyla tek bölüm olarak öğretim yapılan Yüksekokula yabancı dil puanıyla alınan öğrenciler, izleyen yıllarda Türkçe-Matematik (TM) puan türüyle alınmaya başladı. Bu nedenle, ilk dönemlerde 20-30 olan sınıf mevcudu daha sonra 60-70 kişiye ulaştı. 1990 yılında ise, mevcut öğrenci sayısı 832'e yükseldi. 1998 yılından itibaren Konaklama İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği olmak üzere üç programda öğretim yapıldı.

Ancak 25.04.2013 tarihinde Resmi Gazete'de yer alan 2013/4459 sayılı kararla kapatılarak Turizm Fakültesi kuruldu. Fakülte, Turizm İşletmeciliği, Turizm Rehberliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları ve Rekreasyon Yönetimi bölümlerinde öğretim vermeye devam etmektedir.

Kaynak: Gülenç, S. (2019). Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/balikesir-turizm-isletmeciligi-ve-otelcilik-yuksekokulu> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

Kuruluş tarihi 1979 yılına dayanmaktadır. Yüksekokul, 04.04.1980 tarihinde Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı olarak Mersin'de Eski Öğretmen Okulu olarak anılan binasında öğretim vermeye başladı. Bir dönem yüksekokul, binasını Meslek Yüksek Okulu ile 1982 yılından itibaren paylaştı. Yükseköğretim Kanunu gereğince Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin kapsamına alındı (1982). O tarihten Mersin Üniversitesi'nin kurulmasına kadar, Çukurova Üniversitesi Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu adı ile öğretime devam etti. 03.04.1992 tarihinden itibaren Mersin Üniversitesi bünyesinde öğretim faaliyetlerini sürdürdü. Kuruluşundan 2003 yılının Ağustos ayına kadar Eski Öğretmen Okulu olarak bilinen binada faaliyetlerine devam etti. Milli Eğitim Bakanlığı'na ait olan binanın geri istenmesi üzerine Yüksekokul, 2003-2009 yılları arasında Tece Yerleşkesi'ndeki binasında öğretime devam etti. Daha sonra, 2009 ve 2012 yılları arasında Çiftlikköy Yerleşkesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi binasının zemin katında faaliyet gösterdi. Rektörlüğün desteğiyle okul, kendisine ait bir binaya taşındı.

Kuruluş amacı, turizm sektörüne üst düzey yönetici yetiştirmek olup, bu amaçla kurulan okulların üçüncüsü konumundadır. O dönemlerde okulda turizm olgusunu ve sektörünü bilen öğretim üyesi/elemanı sıkıntısı yaşanmasına rağmen, genel olarak işletme, iktisat, muhasebe ve meslek

bilgisi alanlarındaki öğretim elemanları/üyeleri ile öğrencilere sektörün dinamikleri aktarılmaya çalışıldı.

Yüksekokul, Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitiminde bir yıl zorunlu (İngilizce) hazırlık eğitimi sunan ilk kurum olma özelliğini taşımaktadır. Toplamda beş yıl (bir yıl zorunlu İngilizce hazırlık ve dört yıl eğitim) lisans düzeyinde öğretim yapan bir kurumdur. Kuruluşundan 1992 yılına kadar, İngilizce (yüzde 30) - Türkçe (yüzde 70) karma öğretim yürütüldü. Daha sonra, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı’nın ilgili kararına istinaden 1992 yılından sonra Türkçe diline dönüldü. 1999-2002 yılları arasında Konaklama İşletmeciliği ve Seyahat İşletmeciliği olmak üzere iki bölüm adı altında hizmet verdi. 2003 yılından itibaren tekrar Turizm İşletmeciliği olarak tek bölüm altında birleşti.

Mersin Turizm’in kuruluşunu izleyen ilk yıllarda, fiziksel koşulları ele alındığında, konumunun çok iyi olduğu, buna karşın, bina, ekipman, laboratuvar, yemekhane, yurt gibi konularda önemli

sorunları olduğu görülmektedir. Bu olumsuzluklara rağmen, dönemin öğretim elemanları ile öğrenciler Mersin’deki büyük organizasyonları beraber yürütmüş ve öğretim elemanları öğrencilerle hep yakın ilişkiler kurmuşlardır. Öğretim elemanları ile öğrenciler arasında kurulan bu bağ günümüzde artan oranda devam etmektedir.

Yüksekokul, Mersin Üniversitesi bünyesinde 1992-2012 yılları arasında öğretim faaliyetlerini yürüttü. Ardından, Resmi Gazete’de yayımlanan 10.01.2012 tarih ve 28169 sayılı karar ve Bakanlar Kurulu Kararının 2011/2605 sayısına istinaden Turizm Fakültesine dönüştürüldü (2012). Mevcut öğrencilerinin mezuniyetini sağlayıncaya kadar Turizm Fakültesi bünyesinde faaliyetlerine devam etmektedir.

Kaynak: Sahilli Birdir, S. (2020). Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/mersin-turizm-isletmeciligi-ve-otelcilik-yuksekokulu> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

PROJELER

Akdeniz - Ege Turizm Altyapısı ve Kıyı Yönetimi (ATAK) Projesi

Çanakkale ile Balıkesir il sınırından başlayıp, Antalya ile Mersin il sınırı arasında yer alan ve halkın turizm ağırlıklı olarak geçimini sağladığı yerleşim yerlerindeki çevresel altyapıları (içme suyu sistemi, kanalizasyon sistemi, atık su arıtma tesisleri, çöp toplama taşıma ve zararsız hale getirilme vb.) kapsayan bir projedir. Projenin kapsamı, Çanakkale ile Balıkesir arasındaki il sınırından başlayıp, Antalya ile İçel arasındaki il sınırına kadar uzanan kıyı bölgesidir. Türkiye’nin batısında Balıkesir’in Edremit ilçesinden başlayıp güneyinde Mersin’in Gazipaşa ilçesinde son bulunan yaklaşık 1.600 kilometre uzunluğunda bir kıyı bölgesini kapsamaktadır. Ancak İzmir, kapsam dışında bırakılmıştır. Proje, yüze yakın yerleşim yerinin birleştirilerek on adet yüksek öncelikli (Edremit, Çeşme/Alaçatı, Kuşadası/Davutlar, Bodrum Yarımadası, Marmaris, Köyceğiz/Dalyan, Fethiye, Kemer, Side/Manavgat, Alanya)

ve 15 adet de ikincil derecede öncelikli havzada gerçekleştirildi. Projenin amacı, çevre ve insan sağlığını korumaya yönelik altyapı sistemlerinin yapımıdır. Bölgede bulunan 37 belediyenin yer aldığı yerleşimlere içme suyu sağlanması, kanalizasyon sistemi döşenmesi, arıtma ve deşarj tesislerinin inşaatı ile katı atıklarının yok edilmesi için gerekli tesislerin belirlenmesi ve yapılan incelemeler sonucunda, 2020 yılına kadar çözüm üretilmesi gereken konuların belirlenmesi hedeflendi.

Projenin sözleşmesi, Türk hükümeti ile Dünya Bankası arasında 1989 yılında imzalandı. Yapılan sözleşme ile Japon Hükümeti’nden 607,5 milyon Japon Yen’i hibe kredisi sağlandı. Proje, bu krediyle finanse edilerek, 1998 yılında çalışmalar tamamlandı. 1990-1992 yılları arasında 2.500.000.000 ABD Doları bedelle Turizm Bakanlığı tarafından ihaleye sunuldu. Bu bağlamda, 1/25 bin ölçekli master planı çerçevesinde fizibilite etüdüleri yapıldı. Kurumsal ve finans yapısının

oluşturulmasına yönelik, aşağıdaki 12 konu üzerinde çalışma yapıldı:

1. Yatırım planları güncellenerek, öncelikle hangi birimlerin yapılması gerektiği, bu birimlerin projelerinin hazırlanması, şartnamelerinin oluşturulması ve finansman olanaklarının belirlenmesi,
2. ATAK Proje alanı içinde kalan belediye ve köyler ile bu alanlar dışında kalan tatil ve turizm tesisleri ve gelecekteki gelişme alanları hakkında gerekli bilgilerin toplanması,
3. Mevcut su istemi, su tüketimi ve atık su miktarlarının gözden geçirilmesi,
4. Hazır halde ve yapım halindeki, içme suyu sisteminin, kanalizasyon sisteminin, atık suların arıtımının, deşarj sisteminin ve katı atık tesislerinin durumlarının belirlenmesi, kapasitelerinin yeterli olup olmadığının gözden geçirilmesi ve iyileştirmeleri için uygun önerilerin hazırlanması,
5. Yapımı ele alınmamış, yukarıda bahsedilen altyapı tesislerine ait projelerin gözden geçirilmesi ve bu tesislerin uygulanabilirlikleri konusunda önerilerde bulunulması,
6. Gerekli olduğu durumda, kıyı sularının özümleme kapasitesinin belirlenmesi, arıtılmış ve arıtılmamış atık suların doğaya salınmasının çevreye ve turizme etkilerinin değerlendirilmesi, proje kapsamındaki kıyı şeridindeki sularının karakteristiklerinin saptanması ve atıklarla suların kirlenmesi konularında mevcut bilgilerin artırılması, eksik bilgilerin tamamlanması,
7. Bahsi geçen altyapı tesislerinin en fazla ihtiyaç duyulan yerleşim yerlerinde yapımına yönelik "yüksek öncelikli işler programı" kapsamında ayrıntılı projelerinin, şartnamelerin ve ihale dosyalarının hazırlanması, ihale sürecinde Turizm Bakanlığı'na yardımcı olunması,
8. Altyapı tesisleri konusunda, aşamalı bir yatırım programı hazırlanması, 1989 yılının Ocak ayı paritesine göre ABD Doları cinsinden ayrıntılı keşifler çıkartılması,
9. Yatırım programı için uygulamaya yönelik takviminin hazırlanması,
10. Yatırım programının ana elemanlarının yerlerini ve her bir uygulama kalemini gösteren

haritaların hazırlanması ve mevcut altyapı tesislerine ait detayların, bu haritalarda gösterilmesi,

11. Yatırım programına ait finansman gösterimlerinin yapılması,

12. Her yerleşim yeri için ayrı ayrı ayrıntılı finansman önerileri hazırlandı.

Kaynak: Savaşır, K. (2020). Akdeniz - Ege Turizm Altyapısı ve Kıyı Yönetimi (ATAK) Projesi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/akdeniz-ege-turizm-altyapisi-ve-kiyi-yonetimi-atak-projesi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi

XX. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak, birçok Avrupa ülkesindeki gelişmelerden esinlenen Türkiye de sahip olduğu doğal ve kültürel değerleri konaklama/ağırlama kolaylıkları ile donatarak, teknik altyapısını geliştirerek, turizmin ekonomik yararlarından pay almak için kurumsal ve yasal düzenlemelere girişti. 22.05.1953 tarihinde 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu, 05.08.1955'te Turizm İşbirliği Nizamnamesi yürürlüğe girdi, 1955 yılında Turizm Bankası A.Ş. kuruldu. 1963 yılında Başbakanlık Devlet Planlama Müsteşarlığı'nın kuruluşu ve örgütlenmesi ile Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlıkları başladı ve Türkiye planlı ekonomi denemesine adım attı.

Aynı yıl içinde Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kuruldu (1963) (Bakanlık Kuruluş ve Görevlerine İlişkin 265 sayılı Kanun daha sonra düzenlenerek 12.07.1968 günlü Resmi Gazete'de yayımlandı). Böylece daha önce devletçe Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü içinde Turizm Dairesi Başkanlığı'nca ele alınan turizm konusu, bir yandan planlı ekonominin bir sektörü durumuna gelirken bir yandan da bakanlık düzeyinde yetki ve sorumluluk konusu oldu.

Bu bağlamda Devlet, temelde turizm sektörünü geliştirerek dış ödemeler dengesine olumlu katkı sağlamaya odaklandı. Bu amaca da ana pazar bölümü olarak Avrupa'nın zengin ülkelerinin orta ve alt-orta gelir düzeyi ailelerinin oluşturacağı kitle turizmi yoluyla ve temel ürün olarak tarihi

eser ve tarihi alan ziyaretleri ile destekli, deniz-kum-güneş tatili yoluyla ulaşmayı kararlaştırdı.

Aynı doğrultuda belirlenen politikalarda aşağıda sıralanan temel öğeler yer almaktadır:

1. Kıt kaynakların gelişigüzel dağıtılmasını önlemek için turizm açısından çekiciliği yüksek alanlar önceden belirlenecek, buraların fiziksel planları tamamlanacak, altyapı ve üstyapı birbiriyle ilişkileri gözetilerek bu planlara göre yapılacaktır.

2. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, biri Ege diğeri Akdeniz Bölgesi'nde iki öncelikli gelişme bölgesi belirledi. Bunlar; Ege Bölgesi'nde Dilek Yarımadası, Akdeniz Bölgesi'nde ise Side yöresidir. Bu ikisinin arasında da Side'ye öncelik verildi ve yukarıda özetlenen politikanın kalkınma planları plan belgelerinde ilk dile getirilişinden ancak beş yıl sonra, Bakanlık, 1969 yılında, Side'nin fiziksel planlarının elde edilmesi amacıyla uluslararası bir mimarlık ve şehircilik proje yarışması düzenledi ve sonuçlandırdı. Ancak yine 1969 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı önerisiyle 6/12209 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı yürürlüğe konuldu. Bu kararnameye göre Çanakkale-Balıkesir illeri sınırının denize saplandığı nokta ile Antalya-İçel illeri sınırının denize saplandığı nokta arasında uzanan üç kilometre derinliğindeki sahil şeridi turizm gelişme bölgesi ilan edilerek, burada çok kısa sürede çok büyük bir nitelikli turistik yatak kapasitesi hedeflendi (2000 yılının sonuna kadar 174.500 yatak), üst düzey koordinasyonu sağlamak üzere Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı başkanlığında, ilgili bakanlıkların müsteşarlarından oluşan bir Turizm Koordinasyon Kurulu kuruldu. Kararname hedeflerini gerçekleştirme sorumluluğunu üstlenen Devlet Planlama Teşkilatı bir yabancı firmaya, kararnamenin tanımladığı bölgenin master planını yaptırdı. Bu çalışmaya bugün ulaşma olanağı bulunamadı, ancak bu maddenin yazarı Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Planlama Dairesi'nde ve Turizm Planlaması Genel Müdürlüğü'nde çalıştığı dönemde (1972-1976), bu çalışmayı inceleme ve değerlendirme olanağı buldu. Çalışma bölgenin kıyı boyunca ve hemen gerisinde konaklama tesisi kurulabilecek alanlarını belirledikten sonra iki yöreye öncelik verdi ve bu yörelere ilişkin konaklama tesisi adaları ile ulaşım ağlarını tanımladı.

Bu yörelerden biri Antalya kentinin doğusunda, Aksu Nehri ile Köprüçay arasında, yer alan ormanlık kumul yöredir; bu yöre Doğu Antalya proje alanı olarak adlandırıldı. Diğeri ise Antalya kentinin güney batısında, Beldibi Köyü (dahil) ile Tekirova Köyü (dahil) arasında uzanan, hareketli topoğrafyaya sahip çam ormanları, tarım alanları ve kırsal yerleşme alanlarının iç içe yer aldığı kıyı yöresidir; bu yöreye de Güney Antalya Proje Alanı adı verildi. Devlet Planlama Teşkilatı bu iki yörenin ayrıntılı planlarının yapıp altyapılarını tamamlanması ve özel yatırımcıların özendirilerek turizm konaklama yatırımlarının gerçekleştirilmesinin sağlanması için örgütlenirken, hükümet, Teşkilatın uygulama ile uğraşmaması yönünde karar aldı ve yeni bir kararname ile 6/12209 sayılı kararnamenin belirlediği hedefleri gerçekleştirme görevini Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na devretti.

Bu gelişmeler olurken Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (Dünya Bankası) Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na bir yöresel turizm gelişme projesi düzenlenirse bu projenin gerektireceği teknik altyapının yarı maliyetine eşit uygun koşullu kredi vermeyi önerdi. Bu öneriyi izleyen görüşmeler ve incelemeler sonucunda üç aday yöreden (Side, Doğu Antalya ve Güney Antalya) Güney Antalya Yöresi söz konusu proje için seçildi. Proje, yasal, kurumsal, teknik ve parasal dayanakları Güney Antalya Turizm Gelişim alanı, Antalya Körfezi'nin batı kıyısını oluşturmakta, Antalya limanı ile Körfezin güneybatı bitişini belirleyen Gelidonya burnu arasında uzanmaktadır. Batı Torosların denize en çok yaklaştığı bir topoğrafyada yer alan bu yöre, barındırdığı doğal ve tarihi değerler, tarım peyzajı gibi nedenlerle 1960'lı yıllardan başlayarak yoğun ilgi odağı olmayı sürdürmektedir.

Proje dört evreden oluşmaktadır:

1970-1974 Evresi: Bu dönemde, Antalya il merkezini, Kemer üzerinden, batı ilçelerine bağlayacak kıyı yolunun yapımının başlamasıyla yöre önemli bir ikincil konut baskısı ile karşı karşıya kaldı. 1605 sayılı İmar Kanunu'nun, 6785 sayılı yasayla eklenen ek yedi ve ek sekizinci maddelerinin ve yöre kıyısında kaçak yapılaşmaya karşı kısa bir süre uygulanan kararlı bir mücadelenin

caydırıcılığı bu baskıyı kısmen frenlemektedir. Bu evrenin başında yöreye iki farklı bakış ve bunlardan üretilen iki farklı fiziki plan bulunmaktadır. Birincisi, 6/12209 sayılı Turizm Gelişim Politikası Esasları'na İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı doğrultusunda, DPT Müsteşarlığı'nın bir yabancı planlama bürosuna yaptırdığı, yörede 75 -80 bin dolaylarında turistik yatak kapasitesi öngören bir ana plandır. Diğeri ise Orman Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı, Olympos-Beydağları Sahil Millî Parkı Uzun Vadeli İnkişaf Planı'dır. Bu plan da yörenin nüfusunun, doğal ve tarihi değerlerinin, tarım dokusunun korunmasının yanı sıra kamping, ev pansiyon, küçük otel-motel, tatil köyü niteliğinde sınırlı konaklama kapasitesi yaratılmasını öngörmektedir. Dünya Bankası'nın bir bütünleşik turizm projesinin altyapısına kredi desteği sağlama önerisini değerlendiren Turizm Bakanlığı bu amaçla seçilen Güney Antalya yöresine ilişkin bu iki farklı yaklaşımı, Bakanlıklararası Turizm Koordinasyon Kurulu'nun gündemine taşıdı, iki planın da farklı yönlerde olmakla birlikte (korumacı \diamond geliştirmeci) kurul, her iki planın yaklaşımlarını da abartılı buldu ve yörenin özelliklerini hem koruyan hem turizm açısından değerlendiren yeni bir plan yapılması gerektiğine 1974 yılının Ocak ayında karar verdi.

1975-1977 Evresi: Turizm Koordinasyon Kurulu kararı uyarınca Turizm ve Tanıtma, İmar ve İskân, Tarım, Orman ve Köy İşleri (Milli Parklar Genel Müdürlüğü) Bakanlıklarının ortak çalışması ile, 1/25 bin ölçekli Güney Batı Antalya Çevre Düzeni Planı hazırlandı. Bu plan, düzenlenmesine katılan teknisyenler açısından iç ve dış örneklerin ve uygulamaların değerlendirilerek ilkelerin ve hedeflerin ortaya konduğu bir çalışmadır. İlkelere, hazırlanışındaki ve uygulanışındaki katılım, kurumsallaşmada kimi öncü uygulamalar açısından bütünleşik kıyı alanları yönetimi yaklaşımında bir ön örnek olduğu da söylenebilir. Plan kararlarında yörenin özelliklerini koruma gayreti ağırlık taşımaktadır. Örneğin, gelişmeye ve yapılaşmaya açılan kıyı boyu ile gelişme alanları arasındaki kamuya serbest olarak açık tutulacak günöbirlik alanların boyu eşit olarak düşünöldü. (Bu ilke sonradan bozulmuş, kıyı kamununun serbest ve eşit kullanımına kapanmıştır. Oysa bu

ilke, Anayasadan başlayarak tüm ilgili mevzuatta ve plan hükümlerinde yer alan bir hükümdür).

1978-1982 Evresi: Yerleşmelerin ve turizm gelişme alanlarının 1/5000 ve 1/1000 planlarının ve yörenin teknik altyapılarının projelerinin düzenlenmesi ve uygulanmaya başlaması evresini kapsayan bu dönemde, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı öncü-örnek niteliğinde üç turistik tesisin yapımını başlattı, ancak bunlardan yalnızca Kızıltepe'deki kamping alanı gerçekleştirildi. Öte yandan bu evrede, Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi kapsamında öngörölmüş olan teknik altyapının tamamı, turizm gelişim alanlarında arazi mülkiyet bütünlemesini sağlayacak kamulaştırmalar, kimi kaçak yapıların yıkımı ve 25 bin ABD Doları tutarındaki Dünya Bankası kredisinin yürürlüğe girişi de gerçekleşti. Kredinin kullanımı Hükümet bütçesinden eş değer kullanım koşulu taşımakta ve kullanılmayan kısmı üzerinden yüzde 0,75/yıl faiz ödenmesini gerektirmekteydi. Bu koşullar projeye hem gerekli finansmanı, hem de hükümet nezdinde önemini korumasını sağladı.

1982 Sonrası Evresi: 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu 1982'de yürürlüğe girdi. Bu evre bir yandan bu kanunun ve öngördüğü teşvik tedbirlerinin yürürlüğe girmesi ile turizm yatırımlarının başladığı, daha çok yatırım talebinin bir baskıya dönüştüğü, toplu ya da mevzii değişikliklerle plan yöresinin giderek daha fazla yapılaşmaya açıldığı, ilk planda korunmaya ve kamununun serbest yararlanmasına açılmış olan alanların özel yatırımlara tahsis edildiği, ulusal park sınırlarında önemli değişikliklerin gündeme geldiği ve kısmen gerçekleştiği, bu gelişmelerle birlikte belediyeleşme sürecinin gerçekleştiği evredir.

1976'da bitirilerek Dünya Bankası'na gönderilen Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi Sentez Raporu'nda alanın özellikleri aşağıda açıklanmaktadır. Bu anlatımda proje öncesi durum açıklandıktan sonra () içinde ve eğik harflerle bu madde kaleme alındığı zamanki durum da belirtilmektedir.

Sınırlar ve coğrafya

1/25 bin ölçekli plana konu alan Antalya Körfezi'nin Batı kıyısını oluşturan sarp topoğrafyalı ormanlık coğrafyada yer almaktadır. Kuzey

sınırı Antalya kentinin de yer aldığı geniş ovanın güneyi, başka bir tanımla, Antalya'nın o sıralarda yapımı süren yeni ticari limanı ve bunun kaya dolgusu için hemen gerisindeki yamaçta açılan taş ocağı, Doğusu Antalya Körfezi, Güneyi, Körfezin de bitim noktası olan Gelidonya burnu, Batısı ise kıyıdan ortalama, yaklaşık 1,6 kilometre ile 11 kilometre arasında değişen bir uzaklıktan geçen hayali bir çizgi ki kıyı gerisindeki geliştirilebilir alanları içermektedir. Alan bu sınırlar içinde Kuzey-Güney doğrultusunda kuş uçuşu yaklaşık 76 kilometre uzunlukta.

Zengin orman örtüsünün yarattığı habitat zenginliğinin yanı sıra kıyıya paralel uzanan Beydağları, âni bir yükselişle çok görkemli bir görünüm oluşturmaktadır. Bu görünüm hem Antalya'dan ve Körfezin açıklarından itibaren hem de alanın kıyıları boyunca algılanmaktadır. Sel rejimli ve düşük debili akarsuların en önemlisi Ağva dere-sidir. Bu akarsuyun açtığı vadi, kıyıyı iç kesimlerdeki Gödene Vadisi'ne bağlayacak bir doğal geçit oluşturmaktadır. İklim bölgede hâkim olan Akdeniz iklimidir. Bölgede yazın yakıcı, kavurucu, kışın dondurucu etki yapan kuzey rüzgârı, bu yöreye denizi yalayarak geldiği için olumsuz etkisi yazın da kışın da hafiflemekte ve yörede olumlu bir mikro klima özelliği oluşturmaktadır.

Kaynak: Örs, S. (2020). Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/guney-antalya-turizm-gelisim-projesi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Otelcilik, İkrâm ve Turizm Eğitimi Projesi

Kısa adı OİTEP olan Otelcilik, İkrâm ve Turizm Eğitimi Projesi, 1989-1995 yılları arasında Dünya Bankası Fon Katkısıyla Turizm Bakanlığı'nun koordinasyonunda Uluslararası Çalışma Örgütü'nün teknik danışmanlığında gerçekleştirildi. Proje kapsamında dört meslekte uluslararası meslek standartları üçlü teknik Danışma Kurulu toplantılarıyla Türkiye koşullarına adapte edilmiş, dört meslek alanında (Resepsiyonist, kat şefi, garson ve aşçı) eğitim standartları belirlenmiş, ders planı ve tam öğrenme esasına göre eğitim standartları, öğretmen el kitapları ve öğrenci kitapları ve öğretim materyali hazırlanmış ve sektörden seçilen 120 eğitici adayına eğitimcilerin eğitimi programlarıyla pedagojik eğitim verilmiş olup beş olan TUREM sayısı 12'ye yükseltilmiştir. Ayrıca Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü bünyesinde Otelcilik Endüstrisinde İleri Eğitim Merkezi (OTEİEM) adıyla bir eğitim merkezi kuruldu ve sektörden gelen eğitim taleplerine göre ücretsiz eğitim programları düzenlendi ve düzenlenmeye devam etmektedir.

Kaynak: Mısırlı, İ. (2019). Otelcilik, İkrâm ve Turizm Eğitimi Projesi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/otelcilik-ikram-ve-turizm-egitimi-projesi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE MESLEKİ ÖRGÜTLER

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (TTOK)

Cumhuriyetin ilan edildiği günlerde (06. 11. 1923), saygın bir Avrupa ülkesi olmak ve çağdaş uygarlığa ulaşmak hedefinin ileri görüşüyle, Cumhuriyet'in ilk işlerinden biri olarak, Büyük Atatürk'ün direktifleri ile Lozan Konferansı Genel Sekreteri ve Atatürk'ün yakın arkadaşı Büyükelçi Reşit Saffet Atabinen tarafından kuruldu. Kurumun ilk adı Türk Seyyahin Cemiyeti'dir.

Kurum, motorlu taşıt giriş çıkışında gümrük muafiyetlerini teminat altına almak, turizmi geliştirmek, çarpık şehirleşmeyi önlemek, estetik değeri olan yapıları restore etmek, Türkiye'nin tarihi ve

arkeolojik değerlerini, ata yadigarı eski eserleri ve anıtları korumak, kurtarmak, onlara yeni ve çağdaş işlevler kazandırmak ve tarihi dokuyu bozmadan yaşatmak, ayrıca otomobil sporlarını geliştirmek amacıyla; maddi kazanç gayesi gütmeksizin ve kar dağıtmaksızın, bütün kazancını tekrar milletine harcayan, seçilmiş yöneticileri tamamen ücretsiz olarak fahriyen çalışan, bir sivil toplum kuruluşu, ünlü ve köklü bir kültür kurumu olmakla birlikte, aynı zamanda evrensel nitelikte bir kulüptür.

Atatürk'ün himayelerine aldığı (Cumhuriyet, 03. 04. 1930) saygın kuruluşuyla, tarihi geçmişiyile, şehir estetiğine ve toplum yaşamına kazandırdığı

görmekle eserleriyle, uluslararası alandaki itibarı ve üyelikleri ve yaşam standardı bakımından Avrupa değerleriyle örtüşen amaçlarıyla Turing, ulusal hedeflerimize varmada öncülük edecek milli güçlerimizden biridir.

Bakanlar Kurulu'nun 02. 04. 1930 tarih ve 9069 sayılı kararı ile Kurum, Kamu Yararına Çalışan Dernek sayılmış, 21. 01. 1974 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 7/7710 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile de adına Türkiye ibaresi eklendi.

Kurucu Başkan Reşit Saffet Atabinen'den sonra onun yetiştirdiği değer olarak kuruma kesintisiz 55 yıl hizmet veren ve TURING'İ bugünkü seviyesine çıkararak, başta İstanbul olmak üzere, ülkenin birçok köşesinde harabelerden abidevi eserler yaratan, yukarıda belirtilen misyonu kuruma kazandıran ve kurmuş olduğu kendi adını taşıyan vakfına bütün maddi ve kültürel birikimini ve eserlerini armağan eden Çelik Gülersoy (1930-2003) Kurum'un Onursal Başkanı'dır.

Kurumun son genel merkezi İstanbul Seyrantepe'de olup, gümrük sorumlulukları, triptik hizmetleri, hudut kapılarındaki hizmet ağı, otomobil sporlarına katkı buradan yönetilmektedir. Kurum, dünyanın bütün uygar ülkelerinde bulunan ve bağımsız nitelik taşıyan diğer devletlerin Turing kulüpleri ile birlikte üst kuruluşu oluşturan merkezi Paris'teki FIA'ya (Federation International Automobile) bağlı olup uluslararası platformda yer alıyor. Kurum, Türkiye'nin ilk turizm afişlerini ve prospektüslerini bastırarak, ilk çağdaş ve modern gümrük kapısını Kapıkulede kurdu, resim sanatının şaheserleri olan tabloları toplayıp koruma altına aldı, çoğu İstanbul'la ilgili özgün yayınlarda bulundu ve bunların kitaplığını kurdu (Onursal Başkan Çelik Gülersoy, vakfında dünyanın en zengin İstanbul Kitaplığını oluşturdu). Turing'in efsanevi başkanı Çelik Gülersoy, çoğu İstanbul hakkında yazdığı eserleri ile yayıncılıkta ve baskı tekniğinde yenilikler yarattı; ayrıca uzak ve tanınmayan bir Orta Anadolu kasabası olan Safranbolu'nun eski konaklarını restore ederek bu ilçeyi dünyaya tanıttı, Safranbolu'nun UNESCO Kültür Mirası Listesi'ne alınmasını sağladı. Halen İstanbul'da kurumca özgün turistik tesis olarak kullanılan Sultanahmet'teki Ayasofya Konakları, Soğuk-

çeşme Sokağı, Sarnıç, Yeşilev, İstanbul Sanatları Çarşısı, Kadıköy'deki Fenerbahçe Parkı- Romantika, Büyükkada Kültürevi, İskele Kafe ile İstanbul Belediyesince geri alınan Emirgan ve Yıldız Konularındaki Köşkler, Çamlıca tesisleri, Hidiv Kasrı ve Kariye gibi emsalsiz köşeler de bu kişinin eserleridir.

Kurum, Çelik Beyin vefatından sonra başkanlığı devralan ve bu maddenin yazarı olan en yakın arkadaşının devam ettirdiği çalışmalarla Ankara'da Bahçelievler Kültürevi , Antalya Kaleiçi'nde tarihi bina ve Safranbolu Beybağı Konakları restorasyonu ve klasik otomobil yarışları nostaljisi ile eserlerine devam edegeldi.

Hukuken özel bir dernek niteliğinde bulunan kurum, her ne kadar bir dizi hukuka aykırı işlemlerle kayyım yönetimine verilmiş ise de, önceki yasal yöneticilerin İstanbul mahkemelerine açtığı davalar kazanılmış olup istinaf sonucu beklenmektedir.

Kaynak: İbrahimhakkıoğlu, U. (2020). Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (TTOK), İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizm-ansiklopedisi.com/turkiye-turing-ve-otomobil-kurumu-ttok> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Türkiye Milli Talebe Federasyonu (TMTF)

KTMTF (Türkiye Milli Talebe Federasyonu) 1948 yılında Türk yükseköğrenim gençliğini temsil etmek üzere kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur. Federasyon çalışmaları Kültür Sanat, Basın Yayın, Folklor, Dış ilişkiler, Uluslararası Kültür Organizasyonu, Müzik, Yedek subay Öğretmenler, Öğrenim Sağlığı Araştırma ve Etüt Bürosu, Foto-Film, Kurs Komitesi, Teknik komiteleri tarafından yürütülür. Kuruluş, bünyesindeki Turizm Müdürlüğü ile de öğrenci turizmini geliştirmek ve yürütmek amacıyla olumlu faaliyetlerde bulunmakta ve rehber yetiştirmektedir. Federasyon, ilkin bünyesinde sadece İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birlikleri bulundurmakta iken, teşkilatını kısa sürede 57 cemiyet ve yedi birliğe yükseltmiş, zamanla neredeyse bütün üniversite fakülteleri öğrencileri Federasyona dâhil olmuştur. Türkiye Milli Gençlik

Teşkilatı'nın (TMGT) ve Milli Tesevüt Birliği'nin kurucu ve asil üyesi olup, uluslararası alanda da WUS (Dünya Üniversiteler Arası Yardımlaşma Birliği) WAY (Gençliğin Dünya Topluluğu) ve COSEC (Milli Talebe Teşekkülleri Koordinasyon Sekreterliği) ile işbirliği yaparak bütün dünya öğrencileri arasında dostluk ve bilgi alışverişi sağlamayı amaçlamıştır.

17 Mayıs 1948 tarihinde İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği ile İstanbul Teknik Üniversitesi Birliği tarafından kurulan Türkiye Milli Talebe Federasyonu'na 20 Eylül 1948 tarihinde Bakanlar Kurulunca Milli unvanının kullanma izni verilir.

TMTF'ye yıllar içinde pek çok isim başkanlık yapmıştır. Bunlar sırasıyla: Talha Ermiş, Can Kıraç, Oğuz Altan, Ali İhsan Çelikkan, Mesut Ülkü, Nedim Üsdiken, Hüsamettin Canöztürk, Vahdet Tayan, Samet Güldoğan, Ayhan Soysal, Nurettin Sözen, Mahmut Kemal Kumkumoğlu, Erdoğan Tuncer, Ahmet Güryüz Ketenci, Yücel Akıncı, Sencer Güneşsoy (ve Ekrem Özer) olarak bilinmektedir.

Kapatılma zamanı konusunda farklı yayınlarda farklı tarihlerin verilmekle birlikte 1971 yılında mühürlendiği ve 1972 yılında Yeni Cemiyetler Kanunu uyarınca 36 dernekle birlikte feshedildiğine dair bilgiler öne çıkmaktadır.

Federasyon, kurulduğu 1948 yılından 1960 yılına kadar tamamıyla öğrenci sorunları ile ilgilenmiş, ikamet imkânlarının artırılması, öğrencilere yazın ücretli iş imkânı sağlanması, öğrenci klinikleri kurulması ve öğrenci sağlığının yakından takip edilmesi, tatil kampları, çalışma kampları ve öğrenci yurtları meselesi ve turizm çalışmaları faaliyetlerinde bulunmuş, turizm rehberleri yetiştirmiş, yurtdışı bağlantıları kurarak bazı gençlik çalışmalarının Türkiye'de öncülüğünü yapmış ve bu konularda da başarılı olmuştur. 1960 yılından kapanışına kadar ise yine aynı faaliyetlerle uğraşmakla beraber öğrenci sorunları yerini toplumsal sorunlara bırakmış ve TMTF ülkeye en yararlıyı bulma amacı doğrultusunda hareket etmiştir.

Bugün Türkiye'de 60'ların gençlik hareketleri içinden gelenler, yani TMTF'nin bünyesinde de yer alan pek çok genç, gelecek yıllarda da siyasetin bürokratik ekibinin içinde olmuşturlardır.

Kaynak: Erdendoğdu, F. (2023). Türkiye Milli Talebe Federasyonu (TMTF), İçinde, Kozak, N. (Editör), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turkiye-milli-talebe-federasyonu-tmtf> (Erişim tarihi: 04.10.2023).

Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı (TMGT)

Milli Gençlik Komitesi, Türkiye Milli Talebe Federasyonu (TMGT) ve Milli Türk Talebe Birliği'nin (MTTB) çok siyasallaştığı gerekçesiyle, İstanbul Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi öğrenci derneklerinin öncülüğuyle 1949 yılında kuruldu. Milli Gençlik Komitesi'ne daha sonra Türk Kadınlar Birliği, Kızılay Gençlik Kolu, Anadolu Oymağı, Milliyetçiler Derneği ve Türk İzciler Derneği kurucu üye oldular. Örgüte 1952 yılında Türk Devrim Ocakları ve Türkiye Tekstil İşçileri Federasyonu da katıldı. Milli Gençlik Komitesi'nin adı, 8. 03. 1954 tarihinde Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı (TMGT) adını alarak, kapatıldığı tarihe kadar bu adla anıldı. Tüzüğüne göre Türkiye Milli Talebe Federasyonu (TMTF), Türk Devrim Ocakları, Türkiye Tekstil İşçileri Federasyonu ve Türk Kadınlar Birliği, Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı'nın asli üyeleridir. Daha sonra bu kuruluşlara 1957'de Türkiye İzciler Birliği de eklendi ve ideolojik olarak farklı bir yöne sarması dolayısıyla Milliyetçiler Derneği üyelikten çıkarıldı.

TMGT'nin kuruluş amacına dönük olarak, Türkiye'de çeşitli konularda faaliyet gösteren gençlik kuruluşlarını bir çatı altında toplayarak başta öğrenciler ve işçiler olmak üzere gençliğin sorunlarına çözüm getirmenin yanı sıra Türk gençliğini Türkiye'de ve dünyada temsil ederek dünya barışına katkıda bulunmayı amaçlan çalışmalar içinde oldu. TMGT'nin yönetimi TMTF'ye bağlı birlikler, üye öğrenci dernekleri ve ilgili fakültelerdeki öğrencileri örgütlerinin doğal üye olarak yer aldıkları genel kurulda yapılan seçimle iş başına geliyorlardı.

TMGT pek çok alanda faaliyet gösterdi. TMGT'nin bünyesinde yer alan bölümler arasında Uluslararası İlişkiler Bölümü, Ekonomi Bölümü, Tarım Bölümü, İşçi Bölümü, Folklor Bölümü, Turizm Bölümü, Tiyatro Bölümü ve Kitap/Yayıncılık Bölümü sayılabilir. Faaliyet gösterdiği dönemlerin

ve özellikle de 1960'lı yılların siyasal atmosferi içerisinde ülke sorunlarına kayıtsız kalamayan TMGT, 27. 05. askeri darbesinin gerçekleşmesinde önemli rolü olan 28. 04. 1960'taki üniversite gençliğinin Demokrat Parti (DP) iktidarına yönelik protestosunda öncü bir rol oynadı. Darbe sonrasında da askeri yönetime desteğini açıkladı. TMGT, TMTF üyeleri ile birlikte köy köy dolaşarak "27 Mayıs İhtilali'nin meşruiyetini" köylülere anlattılar. Özellikle 1965 yılında TMGT yönetiminin bütünüyle Atatürkçü, çağdaş ve laik yaşam biçimini savunan bir kesime geçmesinin ardından TMGT'nin ülke sorunlarına ilişkin çalışmaları daha da arttı. Bu dönemde TMGT'nin göze çarpan çalışmaları arasında yer alan Milli Petrol Kampanyası geniş bir yankı uyandırdı. Bu bağlamda Mobil, Shell, BP ve Castrol gibi uluslararası petrol şirketleri protesto edildi. Yürütülen faaliyetler arasında özel okullar devletleştirilmedir yürüyüşleri TMGT, TMTF ve Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun işbirliğinde yapıldı. ABD'nin 6. Filosu'nun 1969 yılında Beşiktaş'da düzenlenen gösterilerle protesto edilmesi de bu etkinlikler arasındadır.

Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı dünyadaki öğrenci federasyonlarının toplantılarında üye dernek olarak Türkiye'yi temsil etti. TMGT aynı anda Uluslararası Gençlik Turizmi Örgütü Federasyonu (Federation of International Youth Tourism Organisation, FIYTO), Uluslararası Öğrenci Seyahatleri Merkezi (International Student Travel Center, ISTC), Bureau International Travaille Etudiant Jeunesse ve dönemin Doğu Bloku ülkelerinin öğrenci derneği BITEJ'e üye oldu. Hem kapitalist hem de sosyalist bloğa ait öğrenci derneklerine üye olan dünyadaki iki öğrenci/gençlik derneğinden biri oldu. Ayrıca Avrupa Ekonomik Topluluğu (bugünkü adıyla Avrupa Birliği), Avrupa Milli Gençlik Komiteleri Konseyi (CENYC) ve UNESCO Türkiye Milli Komisyonun da üyesi oldu. TMGT, 1964 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kamu yararına dernek statüsü kazandı. Dernek uzun yıllar, şimdilerde Cağaloğlu'ndaki Milli Eğitim Müdürlüğü'nün bulunduğu binada ve Tünel'deki (İstiklal Caddesi) merkezinde faaliyet gösterdi. TMGT, 12 Eylül Askeri Darbesi'nden sonra, 05.11.1980 tarihinde askeri yönetim görevlilerine dernek yöneticilerinden Deniz Tüfekçi

tarafından binanın anahtarı teslim edilerek, faaliyetlerine son verildi. Böylelikle TMGT'nin bütünü arşivi kayboldu.

TMGT'nin turizmle ilgili çalışmaları: TMGT'yi diğer öğrenci derneklerinden ayıran en önemli yönü, turizm alanında yürütülen çalışmalarıdır. TMGT'nin turizmle ilgili çalışmaları 1959 yılında başladı. Bu bağlamda uluslararası gençlik toplantılarına ev sahipliği yapması, dünya gençliği ile yürütülen ilişkiler, turist rehberliği ve dil kursları, öğrenciler için doğa ve kültür gezileri ilk akla gelen faaliyetlerdir. TMGT'nin 1965 yılında düzenlediği 16. Uluslararası Öğrenci Turizm Konferansı'na 50 dolayında farklı ülkeden temsilciler geldi. 1975 yılında FIYTO ve TMGT'nin organizasyonunda İstanbul'da yapılan etkinliğe 2.000 kişi katıldı. Turist rehberliği kursları TMGT'nin en önemli ve en ciddi gerçekleştirilen etkinlikleri arasındadır. Dönemin önde gelen akademisyenlerinin dersler verdiği bu kurslar 1955'den itibaren 1975 yılına kadar 20 yıl devam etti. Pek çok kişinin TMGT'nin rehberlik kurslarına devam ederek profesyonel turist rehberi olduğu ve rehber olarak çalıştığı biliniyor. Yine dernek tarafından verilen öğrenci belgeleri özellikle Avrupa ülkelerine seyahat eden Türk öğrencilerine indirimli tren seyahatleri ve hostellerdeki konaklamalarında kayda değer indirimler sağladı.

TMGT Turizm Masası, yıllar içerisinde oldukça başarılı işlere imza attı. TMGT Turizm Masası'nın 1979 yılındaki yıllık geliri birbuçuk milyon ABD Dolarına ulaştı. TMGT, 1977 yılının 13 Temmuzunda 66 tur otobüsünü aynı anda Türkiye turuna çıkarırken, aynı yıl yapılan tur sayısı 360 oldu. Bazı tarihlerde bir günde tura çıkan otobüs sayısı 100'ün üzerine çıkabiliyordu. Bu turlarda hizmet alınan otel, pansiyon, hostel ile lokantalarda işletmeci ve çalışanlarına yönelik hizmet içi kurslar TMGT tarafından düzenlendi. 1960 ve 1970'li yıllarda sırt çantalı gençler ile hippilerin Nepal, Katmandu, Hindistan'a yönelik seyahatlerinde TMGT'nin de önemli rolü oldu. TMGT kiraladığı otobüslerle Sultanahmet'ten Hindistan'a, Nepal'a yıllarca otobüs seferleri düzenledi. TMGT bir seyahat acentası gibi çalıştı. TMGT Turizm Müdürlüğü (Bölümü) Amatör Turist Rehberliği Kursları, Gençlik ve Öğrenci Yurtdışı ve İçi Çalışma Kamp-

ları, Trafik Ehliyet Kursları, Öğrenci Trenleri, Öğrenci Yurtları ve Hosteller, Öğrenci Kartları (FIY-TO / ISTC / HOSTEL KARTI), Fotoğrafçılık Kolu ve Festival Organizasyonları olmak üzere sekiz birimden oluşuyordu. Turizm Müdürlüğü bütün bu işleri birim şefinin altında çalışan operasyon sorumlusu, satın alma ve kontrat sorumlusu, tur hesaplama ve programlama sorumlusu, ulaşım ve otobüs kontratları sorumlusu, rehber planlama ve ilişkiler sorumlusu, AR-GE ve tur analizleri sorumlusu, turistik enformasyon büroları bulunuyordu. Turizm Müdürlüğünün muhasebe işleri adı altında bir bölümü daha vardı ve bu birim; önbüro, uluslararası kart satışları ve öğrenci tren bileti sorumlularından oluşuyordu.

TMGT'nin ilk Turizm Şube Müdürlüğü görevini 1959-1964 yılları arasında, sonraki yıllarda turizm alanında çeşitli işler yapan Oktay Alpin yürüttü. Oktay Alpin, Turizm Danışma Toplantılarında TMGT'yi birkaç kez temsil etti. Zaman içerisinde TMGT'nin Turizm Masası'nda turizm alanındaki çalışmaları ile tanınan pek çok kişi görev aldı. Bunlar arasında, Hami Fidanoğlu, Kasım Zoto, A. Ahmet Özatacan, A. Bektaş Bozdağ, Behlül Üsdiken, Berge Ulaş, Caner Saka, Cavit Kavak, Çetin Kayra, Deniz Tükfekçi, Emre Kocaoğlu, Ergican Acarbaş, Ertuğrul Karaoğlu, Feyzullah Ulugün, Haşim Orbay, Hüseyin Muti Akgün, İsmet Kazan, M. Mesut Uzal, Mehmet Ata Tansuğ, Metin Kazan, Nejat Gürsoy, Nevin Pakalın, Oktay Alpin, Özer Sarcan, Serdar Karcılıoğlu, Ufuk Mestanoğlu, Veysel Günsel Yusuf Yazıcı ve diğer pek kişi bulunuyor. TMGT kökenli kişiler tarafından sonraki yıllarda en az 100 seyahat acentası kuruldu.

Kaynak: Kozak, N. (2020). Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı (TMGT), İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turkiye-milli-genclik-teskilati-tmgt> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB)

14. 09. 1972 yılında kabul edilen ve 28. 09. 1972 yılında 14320 sayılı Resmi Gazete'de ilan edilen Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu'nun 32. maddesinde "Seyahat acentala-

rı, seyahat acentalığı mesleğinin yurt ekonomisi ve turizmine uygun surette gelişmesini sağlayıcı tedbirleri almak ve mesleki ahlak ve tesanüdü korumak amacıyla Seyahat Acentaları Birliği adı altında tüzel kişiliği haiz bir birlik kurarlar. Seyahat acentalarının bu birliğe üye olmaları zorunludur." şeklinde belirtilmiştir. Yine aynı kanunun 33. ve 34. maddelerinde birliğin görevleri ve organları açıkça belirtilmiştir. Bu kapsamda Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu ve Disiplin Kurulu olmak üzere dört organı bulunan birliğin temel görevleri şöyle belirtilmiştir: "Seyahat Acentaları Birliğinin görevi, pazar araştırmaları ve seyahat acentalığı konusunda incelemeler yapmak, birlik üyeleri arasındaki haksız rekabetin önlenmesi hususunda gerekli tedbirler almak, seyahat acentaları personelinin yetiştirilmesi için kurslar ve seminerler düzenlemek, Bakanlıkça istendiğinde görüş bildirmek, uluslararası kuruluşlarda seyahat acentalarını temsil etmek, bu kanunda ve 34 üncü maddenin son fıkrasında bahsedilen yönetmelikte belirtilen diğer görevleri ifa etmektir." Merkezi İstanbul'dur.

TÜRSAB bu görevleri ilgili kanuna dayanarak hazırlanan ve 3. 06. 2018 tarihinde güncel hali 30440 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelik çerçevesinde yürütmektedir. Bu kapsamda temel işlevleri ve faaliyetleri arasında seyahat acentacılığına ilişkin faaliyetler, mesleki sorunların çözümlenmesi, mesleki disiplinin sağlanması ile sektörel gelişmeleri takip etmek, bunula ilgili ar-ge faaliyetleri yapmak ve bu sonuçları başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere ilgili kurumlar ve kamuoyu ile paylaşmak yer almaktadır.

Türkiye'de faaliyet gösteren her seyahat acentası ilgili kanun ve yönetmelik gereği TÜRSAB'a üye olmak ve yıllık aidat ödemek zorundadır. TÜRSAB ulusal ve uluslararası iş birlikleri için birçok birliğe de üyedir. Bu üyeliklere Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Uluslararası Seyahat Acentaları Birlikleri Federasyonu (UFTAA), Avrupalı Seyahat Acentaları ve Tur Operatörleri Birlikleri (ECTAA) örnek olarak verilebilir. TÜRSAB, birlik organlarıyla birlikte 35 Bölge Temsil Kurulu ve 17 İhtisas Komisyonu (Av Turizmi, Gastrono-

mi Turizmi, Dağlık turizmi vb.) ile çalışmalarını sürdürmektedir.

Kaynak: Akdu, S. (2019). Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB), İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turkiye-seyahat-acentalari-birligi-tursab> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV)

Turizm eğitimine, tanıtımına gönül veren, ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasının temel öğesinin turizm sektörü olduğuna inanan, iş adamı, uzman, siyasetçi ve turizmciden oluşan müteşebbis bir gurubun kurduğu, kar amacı gütmeyen bir vakıftır. Türkiye’de 1980’li yılların ortalarında başlayan ve 1990’lara kadar hızla gelişen turizm yatırım faaliyetlerinin artması, beraberinde nitelikli personel ihtiyacını gündeme getirdi. O dönemde devletin eğitim olanaklarının konu ile ilgili yetersiz olması üzerine konunun özel sektör tarafından desteklenme ihtiyacı doğdu. Dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrerem Taşcıoğlu, Vehbi Koç, Mehmet Kemal Dedeman başta olmak üzere 17 kişi ve kuruluş bir araya gelerek ilk amacı eğitim olan bu vakfı kurmaya karar verdiler. Vakfın kuruluş amacı; ülkenin mevcut turizm potansiyelini harekete geçirmek ve işlerlik kazandırmak, turizmin ülke ekonomisine katkısını artırmak, turizm politikalarının oluşturulması ve uygulanmasına katkıda bulunmak, organizasyon ve koordinasyon aşamasında görev almak, eğitim desteği ile sektöre nitelikli işgücü kazandırmak, kongre sektörünün önemine dikkat çekerek, bu konuda etkin çalışma politikaları oluşturmaktır. TUGEV’in kurumsal üyeleri; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turizm Bankası, Hilton otelleri ve Sheraton otelleridir. Kişisel kurucu üyeler alfabetik sırayla; Adnan Özaktaş, Fikret Evliyagil, Halit Ziya Yavuzer, İlhan Evliyaoğlu, M. Kemal Dedeman, M. Zekai Bayer, Nurettin Doğanbey, Orhan Başdoğan, Semahat Arsel, Sinan Babila, Tekin Ertan, Ünsal Tülbentçi, Vehbi Koç ve Yılmaz Tecmen’dir. Kurucuların ve mütevelli heyet üyelerinin her yıl belirli bir bağış verme prensi-

biyle kurulan TUGEV’e, vergi muafiyeti tanınması sağlandı.

Turizm eğitimi, turizm araştırmaları, turizm veri tabanının oluşturulması gibi birçok konuda çalışma gerçekleştiren TUGEV, Antalya-Kemer’de açılan Otel ve Eğitim Merkezi’nde (OTEM) öğrenci ve eğitici yetiştirdi, Boğaziçi, Uludağ, Trakya Üniversiteleri ile sertifika programlarını düzenledi. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Milli Eğitim Bakanlığı’na (MEB) turizm eğitimi konusunda danışmanlık hizmeti de veren TUGEV, çeşitli kurslar ve etkinlikler gerçekleştirdi. TUGEV aracılığıyla, uluslararası eğitim kurumları ve yabancı uzmanlarla, ortak proje üretme çalışmaları başladı, turizm eğitimi konusunda hazırlanan öneriler, eğitim kurumları tarafından benimsenerek okul-sektör işbirliği konusunda önemli yol alındı. Türkiye’de ilk kez Eğiticilerin Eğitimi programını uygulayarak, 249 öğretmene ve eğitime sertifika verdi. TUGEV bu çalışmaların yanı sıra çok sayıda kitap ve dergi aboneliği ile bir Dokümantasyon Merkezi kurdu. Bu merkez aracılığıyla turizm konusunda çalışan kişi kurum veya kuruluşlara hizmet vererek önemli bir eğitim altyapısı oluşturdu. Sektördeki uluslararası gelişmeleri de dikkate alarak bölgesel tanıtım konusunda örgütlenme ihtiyacından hareketle 1997 yılında vakıf bünyesinde, Türkiye’deki ilk bölgesel tanıtım örgütü olan İstanbul Kongre ve Ziyaretçi Bürosu (ICVB) kuruldu. Günümüzde 60 civarında mütevelli üyesi olan TUGEV’in 60 kadar da ICVB’nin üyesi bulunmaktadır.

Başkanlığını, Kültür ve Turizm Bakanının yaptığı mütevelli heyet tarafından seçilen TUGEV Yönetim Kurulu bünyesinde İstanbul Valiliği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Ticaret Odası, TÜRSAB, TUROB ve THY gibi kuruluşların başkanları ve sektörün önde gelen turizmcileri bulunmaktadır. Bu hali ile TUGEV bugün hem Türkiye’nin hem de İstanbul’un turizm sektörünü temsil eden tek kurum özelliğini taşımaktadır.

Kaynak: Ççiçek, D ve Zencir, E. (2019). Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV), İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turizm-gelistirme-ve-egitim-vakfi-tugev> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

KİŞİLER

Reşit Saffet Atabinen

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun kurucu üyelerinden, Türk siyasetçi, diplomat, tarihçi, yazar Reşit Saffet Atabinen, Sarıyer'de annesinin babası Bedestânî Mustafa Efendi'nin konağında dünyaya geldi (1884). Annesi Fatma Saliha Hanım, Babası Mızıka-i Hümayun eski Miralay Saffet Bey'dir. Küçük yaştan itibaren aldığı terbiye ve eğitimler neticesinde, çok iyi derecede Fransızca bilen, entelektüel bir devlet adamı oldu. Yaptığı işlerle, bilgi ve birikimi ile Mustafa Kemal'in takdirlerine nail oldu ve Nutuk'un Fransızca'ya çevrilmesi görevi kendisine verildi. Henüz 21 yaşında iken, Fransa - Paris'teki Ecole Libre de Science Politiques'ten yüksek ihtisas diplomasını üstün başarı derecesi ile alarak, akabinde vatanına döndü ve Tütün Rejisi Komiserlik Kalemî Mütercimliği görevini üstlendi. Aynı zamanda İngilizce ve Fransızca olarak yayın yapan Levant Herald gazetesi başyazarlığı, Sadrazam Avlonyalı Ferit Paşa'nın özel kalem müdürlüğünü de başarı ile yürütmeye başladı. Hayatı boyunca hep birden fazla alanda çalışarak, birikim ve öngörülerini doğru bir şekilde yönlendirdi, böylelikle birçok alanda öncü konumda oldu. Türk Tarih Kurumu'nun kuruluşunda ilk genel sekreter Reşit Saffet oldu. Kurucularından olduğu Türk Seyyahin Cemiyeti'nin 1923 yılındaki kuruluşundan 1965 yılına kadar 42 yıl boyunca kurumun başkanlığını üstlendi, hatta kuruluş aşamasında kurumun merkezi olan Galata Adalet İşhanı'ndaki mülkün beş sene boyunca kirasını kendisi ödedi. Bunların yanı sıra ülkenin uluslararası tanıtımı için birçok sergi, kongre ve seminerler düzenlendi, çeşitli eserler kaleme aldı. Kendisinin 31 adet Fransızca, 11 adet Türkçe kitabı bulunmaktadır. En önemli eseri, 1934 yılında kaleme aldığı, "Turizm'in Harsî, Siyasî ve İktisadî Faydaları" isimli kitabıdır. Bunların yanı sıra Fransızca ve Türkçe yüzlerce yazısı bulunmaktadır. Eşi Serser Mehmet Rıza Paşa'nın torunu ve Şükrü Paşa ile Kevser Hanım'ın kızı Nurhayat Hanım'dır. Çocukları, Nükhet, Mustafa ve Gültekin'dir. Reşit Saffet Atabinen 2. 02. 1965'te vefat etti.

Kaynak: Küçükergin, F. N. (2019). Atabinen, Reşit Saffet, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/atabinen-resit-saffet> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkcısı)

Girit'te doğdu (1890). Sadrazam olan amcasının adı Cevat (Cevat) ve paşa olan babası Şakir'in adlarının önüne annesi İsmet Hanım'ın isteği ile Musa adı da eklendi. Böylece ismi Musa Cevat Şakir oldu. Üç buçuk yaşındayken babası büyükelçi olarak Atina'ya atandı ve ailesi ile birlikte Falero'ya (Faleron) taşındılar. Daha sonra Büyükkada'ya döndüler ve burada mahalle mektebinde okula başladı. Bu sırada İngilizce özel dersler aldı ve Robert Kolej'inden mezun oldu (1907). İngiltere'deki Oxford Üniversitesi'nin Yeni Çağ Tarihi Bölümü'ne 1907 yılında kayıt oldu. Burada öğrenim görmesi, başta İtalya, İspanya ve Fransa olmak onun tüm Avrupa'yı gezmesine, müze ve kütüphaneleri ziyaret etmesine, oradaki sanat ve kültürü tanınmasına olanak sağladı. Burada geçirdiği yıllarda yaşadığı deneyimler, onu Anadolu'ya daha da sahip çıkmaya yönlendirdi, Anadolu'nun kültürel mirasının farkına varmasını yol açtı. Cevat Şakir'in edebiyat ve resme olan ilgisi onu öğrencilik yıllarında gazetecilikle tanıştırdı, sürekli çeviriler yaptı, karikatürler, çizgi romanlar ve kapak resimleri çizdi, öyküler yazdı. Roma'da Güzel Sanatlar Akademisi'ne kaydoldu. 1913 yılında evlendiği İtalyan Aniesi ile bir süre İtalya'da kaldı, İtalyanca ve Latince öğrendi. 1914 yılının Haziran ayında Afyonkarahisar'daki çiftlik evlerinde babası ile tartıştı ve babasının tabancasıyla öldürdü. On dört yıl hapis cezası aldı, ancak hafifletici nedenlerden ötürü erken tahliye oldu. Daha sonra gazete ve dergilerde farklı isimler altında yazılar yazdı. Resimli Hafta Dergisi'nde Hüseyin Kenan takma adıyla 13. 04. 1925 tarihinde yazdığı Hapishanede idama mahkûm olanlar bile asılmaya nasıl giderler? başlıklı makalesi yüzünden yargılandı ve kalebentlik cezasını çekmek üzere Bodrum'a sürgüne gönderildi. Bodrum'da üç yıllık sürgün hayatının yarısını geçirdi ve kalanını tamamlamak üzere İstanbul'a gitti. Ancak İstanbul'da

cezasının affedildiğini öğrendi ve Bodrum'a geri dönüp 1946 yılına kadar orada yaşadı. Bu sırada hümanizmin Anadolu kaynaklı olduğunu savunan, Anadolu uygarlıklarını kaynak olarak gören, Anadolu toprakları ve Helen dünyası arasında tarihi ve kültürel bir bağ olduğunu savunan Mavi Anadoluculuk düşüncesini, Halikarnas Balıkçısı, Azra Erhat, Vedat Günyol, Sabahattin Eyüboğlu ve İsmet Zeki Eyüboğlu ile birlikte geliştirdi. Cevat Şakir ve diğer Mavi Anadoluculuk görüşünü savunan aydınlar Anadolu toprakları üzerinde yaşamış tüm uygarlıklara sahip çıkarak bu kalıntıların, kültürel mirasın halk tarafından bilinmediğini ve tanıtılmadığını düşünmeye başladılar. Mavi Anadoluculuk felsefesi, mavi yolculuğun da başlangıcını oluşturdu. Cevat Şakir, Batı uygarlığının temellerinin Anadolu topraklarında başladığını herkesin kavraması için çaba gösterdi. Bodrum'un antik dönemdeki adı olan Halikarnas'ı ve denizin insanlarını kendine ad olarak seçti ve bundan sonra Halikarnas Balıkçısı olarak anılmaya başlandı. Bodrum'un bugünkü turizm değerlerinin temellerini attı ve kitaplarında sık sık bahsetti. 1946 yılında çocuklarının öğrenimi için Bodrum'dan İzmir'e taşınarak yaşamını yazarlık ve profesyonel turist rehberliği yaparak sürdürdü, turist rehberliği kurslarında da dersler verdi. Halikarnas Balıkçısı; İngilizce, Fransızca, Almanca, Latince, İtalyanca, İspanyolca, Rumca gibi birçok dili konuşup ve yazabiliyordu. Böylece çok farklı dillerde kitapları okuyabilmiş ve yazabilmiştir. Engin bilgisi ve donanımıyla İzmir'de turist rehberi olarak aranan bir isim oldu. Halikarnas Balıkçısı, turist rehberliği eğitimlerine bizzat eğitmen olarak katıldığı gibi kitap da yayımlayarak bilgilerinin kalıcı olmasını ve daha fazla kişiye ulaşmasını sağladı. Yazdığı edebi kitaplarda olayları bizzat yaşayan biri gibi kaleme aldı. Balıkçı, gemici, süngerci, dalgıç, kaptan ve tayfa gibi kişiler, Cevat Şakir'in hikâye ve romanlarının kahramanlarını oluşturdu. İlerleyen yaşına kadar rehberlik yapan Cevat Şakir, edebiyatçı kişiliğinin yanında iyi bir turist rehberi, ressam, tarihçi, çevirmen ve bitki bilimcisi olarak bilinmektedir. Mavi yolculuğu başlatan, gezi rotaları çizen, aydın misafirlerini gezdirerek ülke turizmi, tarihi, doğası ve kültürü hakkında geniş bilgiler vererek Anadolu'nun tanıtılmasına en fazla

katkı sağlayan kişidir. Cevat Şakir Kabağaçlı, 13. 10. 1973 tarihinde İzmir'de yaşamını yitirdi ve kendi isteği üzerine Bodrum'da defnedildi. Cevat Şakir', entelektüel kişiliği ve bilgi birikimi ile Türkiye'de rehberlik mesleğinin öncülerinden oldu ve Anadolu'nun tarihi ve kültürel mirasının ortaya çıkarılmasında ve tanıtılmasında çok önemli roller üstlendi.

Seçilmiş Eserleri: Halikarnas Balıkçısı (1980). *Merhaba Anadolu*. Ankara: Bilgi Yayınevi; Halikarnas Balıkçısı (1990). *Anadolu Tanrıları*. Ankara: Bilgi Yayınevi; Halikarnas Balıkçısı (1992). *Anadolu Efsaneleri*. Ankara Bilgi Yayınevi; Halikarnas Balıkçısı (1995). *Altıncı Kıta Akdeniz*. Ankara: Bilgi yayınevi.; Halikarnas Balıkçısı (1993). *Aganta Burina Burinata*. Ankara: Bilgi Yayınevi; Halikarnas Balıkçısı (2001). *Hey Koca Yurt*. Ankara: Bilgi Yayınevi; Halikarnas Balıkçısı (2002). *Anadolu'nun Sesi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Kaynak: Yetgin, D. (2022). Kabağaçlı, Cevat Şakir (Halikarnas Balıkçısı), İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/kaba-agacli-cevat-sakir-halikarnas-balikcisi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Çelik Gülersoy

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun genel müdürlerindedir. Türkiye'de turizme ilişkin gümrük, kültür varlıklarının restorasyonu, kültür ve sanat varlıklarının tanıtımı alanlarında önemli çalışmalar yapmış kişilerdendir. Beyoğlu Erkek Lisesi'nden ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 1947 yılında memur olarak başladığı Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun 1966 yılında genel müdürü oldu. 1979 yılında yayınladığı Kapalı Çarşı'nın Romanı adlı eseri ile Simavi Vakfı Ödülü'nü aldı. Yıldız Parkı ve Malta Köşkü başta olmak üzere birçok eserin ve mekânın düzenlenmesini yaparak turizme kazandırdı. Kültür Bakanlığı'ndan 1979 yılında Kültür Şeref Ödülü'nü, 2000 yılında ise "Kültür ve Sanat Büyük Ödülü"nü aldı. Çalışmaları yurtdışında da duyulup takdir kazanınca, İtalya Cumhurbaşkanı tarafından Cavaliere ve EuropaNostra Vakfı'nın girişimiyle Fransız Hükümeti tarafından Ulusal Takdir Nişanları

ile ödüllendirildi. 2002-2003 yılları arasında Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun Yönetim Kurulu Başkanlığını yaptı. Restorasyon ve tanıtım çalışmalarının yanı sıra, yayıncı kişiliği ile de ön plana çıkan Çelik Gülersoy'un akademik çalışma alanları arasında Turizm, Trafik Düzenlemeleri ve İş Hukuku başta gelmektedir. Yaklaşık yarım asır süren yayın hayatına, Aralık 1951'de Belleten'de yazdığı Bir İstanbul Kitabı başlıklı kitap tanıtımı ile başladı. 1959 yılında yabancı kaynaklara dayalı ilk etüt çalışması olan Tabiatı Koruma adlı broşürü yayımlandı. 1961 yılında yayımladığı Sosyal Turizm adlı kitabı, yabancı dillerdeki kaynaklara dayanan, Türkiye'nin ilk bilimsel turizm etüdü oldu. 1962 yılında yayımlanan Seyahat Acentalığı etüdü ve 1964 yılında yayımlanan Türkiye'nin Turizm Propagandası etüdü adlı çalışmaları, alanın öncülerinden oldu. Alanında öncü olan yayınlarının yanı sıra turizm, İstanbul ve tanıtım başta olmak üzere 100'ün üzerinde eseri bulunmaktadır.

Kaynak: Tören, E. (2022). Gülersoy, Çelik, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/gulersoy-celik> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Enver Muradoğlu

TUSAN Şirketi'nin kurucusu olan Yüksek Mühendis Enver Muradoğlu, 1930-1960 yılları arasında Türkiye'nin en önemli işadamlarından ve Yapı Kredi Bankası'nın kurucularından biri olan Mehmet Muradoğlu'nun oğludur. Cumhuriyet döneminin ilk inşaat ve turizm girişimcilerinden olarak kabul edilebilir. Aslen Safranbolu'nun Yörük Köyü'nden olup 1915'te İstanbul'da doğan Muradoğlu, Robert Koleji'nin akademi bölümünü bitirdi. 1930'lu yılların başında üniversite öğrenimi için ABD'ye gitti; Massachusetts Institute of Technology'de İnşaat Mühendisliği okudu ve 1938 yılında mezun oldu. 1939 yılında University of Iowa'da yüksek lisans eğitimini tamamlayıp Denver, Colorado'da Barajlar Dairesi'nde Boulder Barajı inşaatı, Yuma Sulama Projesi, Grand Coulee Barajı inşaatlarında bir yıl çalıştıktan sonra California Institute of

Technology'den burs alarak doktora çalışmalarına başladı. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla, Amerikan hükümetinin isteğine uyarak Jet Propulsion Lab adıyla Maraf Araştırma Bölümünde önce bölüm amiri, daha sonra müdür olarak görev aldı. Özel nedenlerle 1945 yılında Türkiye'ye dönen Muradoğlu, Robert Kolej'de hidrolik öğretmenliği yaptı. Askerden dönünce Squibb İlaç Fabrikası ve Şan Sineması'nın özel tahhütlük işlerini üstlendi ve sonrasında 1952 yılında babası Mehmed Muradoğlu'nun kurucusu olduğu Türkiye'nin o zamanlar en büyük inşaat ve altyapı şirketi olan Yol Yapı Ltd.'yi devralarak Silifke-Mut, Bingöl-Muş yollarının inşaat ihalelerini kazandı. Daha sonra Devlet Hava Meydanları İnşaat Dairesi'nden (Konya, Diyarbakır, Eskişehir, Seyitgazi, Antalya) ihaleler kazanıp gerçekleştirdi ve Millî Savunma Bakanlığı'nın İzmir ve Ankara Elmadağ'daki Harp Karargâh inşaatlarını gerçekleştirdi. 1961 yılında TUSAN Turizm Şirketi'ni kurmuş ve hayatının geri kalanında hem TUSAN, hem de Yol Yapı Şirketi'nin yönetim kurulu başkanı olarak görev aldı. Enver Muradoğlu, 1960'ların Türkiye bağlamı düşünüldüğünde Türkiye'ye konaklamak için turist gelmeyeceği gerçeğinden yola çıkarak TUSAN'lar için zincir oteller fikrini gündeme getirdi ve otellerin eskinin kervansaraylarında görülen ve kısa süreli karayolu seyahati sonrasında konaklama fikrine temellenen 'zincir tur' konseptine göre şekillendirdi. Muradoğlu'nun kurmuş ve uzun yıllar işletmiş olduğu TUSAN Otel ve Moteller, Türkiye'de 1950'lerde başlayan kamu girişimiyle otel inşası sürecinin hemen ardından 1960'ların başında özel sektörün de turizmde varlık göstermesine denk gelen süreci örneklemesi açısından kayda değer olup, 1960'ların başında Türkiye turizminde bir devir açtı. Enver Muradoğlu, Amerika'da da işi bulunduğu 01. 01. 2003'te 85 yaşında vefat edene dek altı ay Amerika'da, altı ay Kuşadası'nda yaşadı.

Kaynak: Tuna Ultv, Z. (2019). Muradoğlu, Enver, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/muradoglu-enver> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Hüseyin Ögütçen

1934 yılında köy ilkokulundan, 1937'de İpsala İlkokulu'ndan, 1940 yılında Edirne Ortaokulu'ndan, 1943'de Edirne Lisesi'nden ve 1947 yılında da Ankara Siyasal Bilgiler Okulu'ndan mezun oldu. Kamu hizmetine 1947 yılında İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Müdürlüğü'nde kaymakam adayı olarak başlayan Ögütçen, 1951 yılına kadar Ankara'da Hukuk İşleri Müdürlüğü ve Nüfus Müdürlüğü görevlerini vekâleten yerine getirdi ve Çiçekdağı (Kırşehir) ilçesi kaymakamlık vekilliği yaptı.

Meriç ilçesine önce vekâleten (1950) sonra asaleten (1951) kaymakam olarak atanan Ögütçen, sırasıyla; Bigadiç (1952-1954), Burhaniye (1954-1960), Gönen (1960-1964) ve Pasinler (1964-1967) ilçelerinde kaymakam olarak görev yaptı. Vali olarak; Hakkâri (1967-1970), Niğde (1970-1971), Antalya (1971-1975), İzmir (1981-1984) ve Kocaeli (1984-1985) illerine görevlendirildi. 1975-1980 arasında ve 1985'te merkez valiliğine alındı, 1986 yılında ise kendi isteğiyle emekli oldu.

Kaymakam ve vali olarak görev yaptığı yerlerin temel sorunlarını çözmek için büyük çabalar sarf eden Ögütçen, bu yerlerin kalkınmalarını sağlayacak projelere de imza attı. Milli Eğitim ve köy işlerinde daha başarılı olduğunu belirtmekle birlikte özellikle Burhaniye ve Gönen'deki turizmle ilgili çalışmalarından dolayı turizmci kaymakam olarak anılmaktadır.

Türkiye'nin planlı kurulan ilk iki turistik kıyı kenti olan Ören (Burhaniye) ve Denizkent'i (Gönen) kurdu, Denizkent içerisinde yer alan moteller ve rekreatif alanların Türkiye'de yapışlet-devret modelinin ilk kez uygulanarak yapılmasını sağladı. Denizkent planı yapılırken her eve bir pansiyon ilkesiyle hareket etti, evlerin bir odasının pansiyon olarak ayrılmasını sağlayarak Türkiye'de ev pansiyonculuğunun temellerini attı. Gönen Kaplıcaları'nı modernleştirdi, Türkiye'de ilk defa Gönen Kaplıcaları'nda eşanjör sistemi ile jeotermal enerjiden faydalanıldı; 60 odalı Park Otel, halkın faydalandığı 40 banyo dairesi ve tedavi merkezinin ısıtılmasında kaplıca suyu kullanıldı. Kaplıca suyunun ısınma amacıyla kullanıldığı ikinci yer ise İzmir Valiliği sırasında yaptırdığı Balçova termal tesisleridir.

Hasankale'de 36 oda 72 yataklı kaplıca otelinin yapılması ve kalenin restore edilip yollarını açtırması Pasinler'deki turizm alanındaki hizmetleridir. Aynı otel projesini Hakkâri'de de kullanarak Hakkâri'ye Cilo Oteli'ni kazandırdı. Beytüşşebap'ın Ilıcak Köyü'nde keşfettikleri sıcak suyu değerlendirmek için bölgeye kadın ve erkekler için ayrı iki yüzme havuzu, her odasında gömme banyo küveti bulunan 20 odalı bir motel, soyunma yerleri ve kapalı havuz yaptırdı.

Niğde'de yakın olması nedeniyle özellikle Ortadoğu'ya hitap etmesi açısından Çiftahan Kaplıcaları'nı faaliyete geçirdi. Restorasyonu yıllardır süren Selçuklu Hükümdarı I. Alaaddin Keykubat zamanında yapılan Alaattin Camii'nin restorasyonunu tamamladı, Kale alanına giren gecekonduları kaldırttı, Alaattin Camii ile Kale arasına manzara terasları, gezi yolları, yeşil alanlar, kademeli havuzlar, gazino ve çay bahçesini içeren bir projeye Niğde'ye önemli bir rekreasyon alanı kazandırdı.

Antalya'nın en güzel yeri olarak nitelendirdiği Tümektepe'ye içerisinde birçok farklı konseptte işletmenin ve rekreatif alanların yer aldığı projeyi hazırlattı, Antalya'daki en önemli hizmeti olarak değerlendirdiği Konyaaltı Caddesi'nin kıyı şeridini kamulaştırarak Akdeniz Parkı yaptırdı. Yaz ve kışın aynı anda yaşanabildiği Antalya'nın sadece denizle değil kış turizmiyle de anılması için Saklıkent projesini hazırladı.

İzmir'de Arkeoloji ve Etnografya müzelerini açtı, Kadifakale'nin restorasyonunu yaptırarak turizme sundu. İçerisinde açık ve kapalı yüzme havuzları, Türk Köyü, tedavi merkezleri, oteller, park, yeşil alanlar, gezi yolları yer alan Balçova kaplıcalarını projelendirip Balçova'yı sadece İzmir'e değil ülke turizmine kazandırdı.

Kocaeli'nde Keltepe olarak adlandırılan bölgenin ismini önce Kartepe olarak değiştirtti ve bütün bürokratik engelleri aşabilmek amacıyla bizzat ilgilenererek Kartepe Kayak Merkezi'ni projelendirerek açılmasını sağladı.

Turizm için en önemli konuların başında ulaşılabilirlik olduğundan Antalya'da ve İzmir'de havalimanlarının yapılması için hükümet programlarına alınması sağladı. Her alanda okul yapılması için büyük çabalar gösterdi, turizm eğitimi için

de Antalya'da ve Balçova'da turizm liselerini yaptırarak hizmete açtı.

Görev yaptığı yerlere sayısız katkıları olan Öğütçen, amirleri tarafından defalarca takdirname ile ödüllendirildi ve birçok yerden belediye meclisi kararıyla hemşerilik belgesi aldı. Henüz yaşarken Balçova Kaplıcaları'na heykeli dikilen Öğütçen'in adı cadde, park, bahçe ve spor salonlarına verilerek "efsane vali" olarak anılmaktadır.

Kaynak: Demirci, B. (2021). Öğütçen, Hüseyin, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/ogutcen-huseyin> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

İnci Pirinçcioğlu

Hayrunisa İnci Pirinçcioğlu, Dr. Ekrem Bey ve Rodoslu Saadet Hanım'ın (Arkan) kızı olarak dünyaya geldi (1923). Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nde eğitim gören İnci Hanım, modern giyimli, kitap okumayı seven, yabancı dil öğrenen, spor yapan, dans eden, tiyatroya ilgisi olan, ideallerinde ısrarcı bir kadındı. Henüz kolej yıllarında, Türk Talebe Cemiyeti'nin kurulmasını sağladı, öğrencilerin çeşitli alanlarda kendi yetenekleriyle ve Atatürk ilkelerine uyarak şahsiyetli kişiler olarak yetişmeleri adına çabalar sarf etti. Amerikan Kız Koleji'nden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Filolojisi Bölümü'ne girdi, 1946'da eğitimini tamamlayıp Halide Edip Adıvar'ın yanında asistanlığa başladı. O yıllarda Cumhuriyet Gazetesi'nde Beyoğlu muhabirliği yapmakta olan Ali Fethi Bey ile 1949 yılında evlendi. 1951 yılında Fullbright bursunu alan ilk Türk kadın olarak ABD'de Columbia Üniversitesi'ne araştırmacı vasfıyla gitti. ABD'de eğitim alırken bir yandan da Türk kültürünü doğru bir şekilde anlatabilmek adına konferanslar ve Türk geceleri düzenledi, muhabiri olduğu Hayat Mecmuası'na yazılar gönderdi. American Association for United Nations (Birleşmiş Milletlerin Amerika Derneği) ile antlaşma yapan İnci Hanım, belirli aralıklarla Türkiye hakkında tanıtıcı konuşmalar yaptı. Aynı yıllarda eşi de

gazeteci olarak Amerika'da bulundu ve Türkiye Enformasyon Bürosu'nda ve Basın Yayın Türk Haberler Ajansı'nda çalıştı. Gerek Fethi beyin gerekse İnci hanımın uluslararası ilişkileri geliştirmek, kültürler arası yakınlaşmayı sağlamak adına çabaları onların turizm dünyasına girmesini sağladı. 1955 yılında Türkiye'ye döndüklerinde Fethi Pirinçcioğlu, Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nün İstanbul Temsilcisi ve Turizm Şefi oldu. Aynı yıl İstanbul'daki Hilton Oteli'nin açılışı nedeniyle şehre gelen Hollywood ünlülerini gezdirecek birilerinin eksikliğinin duyulması, Fethi Bey tarafından ilk tercüman rehber kursunun açılmasına yol açtı. Ankara ve İstanbul'da açılması planlanan tercüman rehber kurslarına alınacak adaylarda; en az lise öğreniminin olması, bir yabancı dilin çok iyi konuşulması, gerekli dil sınavının kazanılması ve Türkiye'yi temsil edebilecek görünüşte olması istendi. İnci Pirinçcioğlu bu rehberlik kursuna katıldı ve tercüman rehberlik kursundan rehber olarak mezun olan ilk kadın oldu. Mezun olduktan sonra İnci Hanım, ilk Tercüman Rehber Derneği'ni kurdu ve başkanlığını yaptı. Fethi Bey, Basın Yayın Turizm Genel Müdürlüğü'nün New York Ateşesi olarak tayin edildiğinde ailece yeniden ABD'ye gittiler. 1962'de İstanbul'a döndüklerinde İnci Pirinçcioğlu, Jacqueline Kennedy gibi önemli isimlere rehberlik yaptı; Uluslararası Basın Enstitüsü kongresinin düzenlenmesini sağladı. 2. 09. 1964 tarihinde ise rehber arkadaşlarıyla birlikte Türkiye'nin ilk turizm acentası ABC Turizmi kurdu. Bu şirket, Türkiye'den yurtdışına ilk turları gerçekleştirdi. Pirinçcioğlu çifti, 1968'de kongre turizmine yönelik VIP turizmi kurdu. Türkiye'de ilk uluslararası kongre (Uluslararası Ticaret Odaları Kongresi), 1.250 kişinin katılımıyla Atatürk Kültür Merkezi'nde VIP Turizm tarafından gerçekleştirildi. Ülkesini çok seven ve her fırsatta doğru ve etkili bir şekilde tanıtılması adına ciddi çabalar sarfeden İnci Pirinçcioğlu, rehberlik mesleğinin önemli bir temsilcisi oldu. Rehberlik kursları ve dernekleri ile iyi yetişmiş rehberler ile mesleğin itibarını arttırmaya uğraştı, mesleğin yasallaşması adına önemli adımlar attı. Türk ve dünya turizminin duayenlerinden olan İnci Hanım, hocası Ahmet Hamdi Tanpınar'ın deyimiy-

le Sultan, ülkesine aşık, kadının gücüne inanan, Türkiye-Amerika ilişkilerinde kültür ve turizm ile köprü oluşturan önemli bir temsilciydi. Kendi yazdığı otobiyografisi 2001 yılında vefatının ardından 2006 yılında yayımlandı.

Kaynak: Bora, D. (2020). Piriñcioğlu, İnci, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/pirinccioglu-inci> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Selahattin Çoruh

Başöğretmenlikten İç Yayın Dairesi'ndeki görevine, Turizm Dairesi Müdürlüğü'nden Sosyal Turizm Uzmanlığına, Turizm Uzman Müşavirliği'nden Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki öğretim elemanlığına kadar birçok görev üstlenen Selahattin Çoruh, Artvin'in Hopa ilçesinde dünyaya geldi (1903). Borçka İlk Erkek Mektep'e başöğretmen olarak atandı (1923). Darülmualim mezunu olan Çoruh, uzun yıllar Ankara İlk Tedrisat Müfettişi olarak görev yaptı. Bu sırada Çoruh'un, Okullarda Dramatizasyon (1943) adlı kitabı yayımlandı. Çoruh, kitabın büyük ilgi görmesi üzerine yeni ilavelerle genişletilmiş ikinci basımını hazırladı (1950). Daha sonra Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nde İç Yayın Dairesi'nde göreve başladı (1943).

Basın-Yayın Turizm Genel Müdürlüğü Teşkilat Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden (30. 06. 1949) sonra Selahattin Çoruh, Genel Müdür Prof. Dr. Ahmet Şükrü Esmer'in emriyle Başbakanlık Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü, Turizm Dairesi Müdürlüğü görevine atandı (1949). Çoruh, Turizm Bankası'nın kuruluşunda aktif rol aldı ve Ankara'da 1954 yılında faaliyete geçen Bulvar Palas Oteli'nin kurulmasında da etkili oldu. Bunların yanı sıra Milli Güvenlik Akademisi'nin isteği üzerine İzmir Hava Harp Okulu, İstanbul Deniz Harp Okulu ve İstanbul Harp Akademisi'nde turizm ile ilgili konferanslar verdi. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun 1957-1958 yılı toplantısında, her yıl turizm ile ilgili başarılı bir makaleye ödül verilmesi konusu gündeme geldi ve 1957 yılındaki ödül turizm alanındaki yazıları ile tanınan ve belli başlı illerin

turizm konusundaki ihtiyaçlarını ayrıntılı raporlayan Selâhattin Çoruh'a verildi.

Ankara Radyosu'nda 1951 yılı başından 1958 yılı sonuna kadar Haftanın Turizm Konuşmaları programını gerçekleştirdi. Tetkik ve İstişare Kurulu'nda bir buçuk yıl çalıştıktan sonra 22. 06. 1960 tarihinde Turizm Dairesi'ndeki müdürlük görevine geri döndü. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kurularak kamu yönetiminde turizm bu tarihten itibaren Bakanlık düzeyine getirildi (1963). 1963 yılının Aralık ayında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı merkez kadrosundan – Sosyal Turizm Uzmanlığı'na tayin edildi ve Mersin Turizm ve Tanıtma Bölge Müdürlüğü'ne incelemeler yapmak için görevlendirildi. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nda uzman müşavir olarak 18. 01. 1964 tarihinde işe başlar başlamaz daha önceki tüm Turizm Danışma Kurulu çalışmalarını organize ettiği için 23–26. 06. 1964 günleri arasında Altıncı Turizm Danışma Kurulu'nun düzenlenmesi ve işlerin aksaksız yürütülebilmesi için görevlendirildi. Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretim Okulu'nda dört şube halinde bulunan tüm birinci sınıflara Genel Turizm Bilgisi; Turizm İşletme ve İdarecisi bölümlerinin üçüncü sınıflarına Turizm Coğrafyası; Turizm İşletme ve İdarecisi bölümlerinin ve Büro İdaresi ve Sekreterlik bölümlerinin dördüncü sınıflarına Propaganda, Reklam ve Halkla İlişkiler derslerini verdi ve 1970 yılına kadar misafir öğretim elemanı olarak görev yaptı. 1970 yılında, emekli olan kişilerin resmi dairelerde çalışmasını engelleyen bir madde kanunlaştığı için öğretim elemanı olarak görev alamadı ancak o da bu bilgileri yazıya dökmeye karar verdi. TÜRSAB yayınları, İller ve Belediyeler Dergisi, Türkiye İktisat Gazetesi, Türkiye ve Dünya'da Turizm ve Turizm Mecmua gibi dergilerde uzun bir süre yazıları yayımlanmaya devam etti. Ülkeye yalnız turizm anlamında değil drama, edebiyat gibi alanlarda da çok önemli değerler bırakan Çoruh, 18. 01. 1987 tarihinde vefat etti.

Seçilmiş Eserleri: Çoruh, S. (1943). *Okullarda Dramatizasyon*. (Birinci baskı) Bursa: Ankara Kitabevi; Çoruh, S. (1952), *Turizm ve Türkiye Turizmi. Turizm Bilgisi*. Ankara: Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü.; Çoruh, S. (1958), *Turizm ve Propaganda*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomo-

bil Kurumu; Çoruh, S. (1965), *Türkiye’de Turizm*. Ankara: Turizm ve Tanıtma Bakanlığı.; Çoruh, S. (1965). *Garsonun Temel Kitabı*. Ankara: Arkın Kitabevi; Çoruh, S. (1969). *Genel Turizm Bilgisi*. Ankara: Güven Matbaası; Çoruh, S. (1970). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Güven Matbaası; Çoruh, S. (1983). *Turizm Dersi (Lise III)*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitapevleri.

Kaynak: Yetgin, D. (2019). Çoruh, Selahattin, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/coruh-selahattin> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Prof. Dr. Hasan Olalı

Türkiye’de akademik turizm ve otelcilik eğitimi ve çalışma alanının kurucularındandır. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’nden mezun oldu (1945). Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ticaret liselerinde öğretmenlik ve müdürlük görevlerini yürüttü. Milli Eğitim Bakanlığı’ndan aldığı burs ile Fransa’da Jean Drouant Yüksek Turizm ve Otelcilik Okulunda lisansüstü çalışmasını tamamladı. Türkiye’nin Ekonomik Kalkınmasında Turizmin Rolü adlı tezi ile 1961 yılında İzmir İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi’nde doktora derecesi aldı. Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi’nde 1963 yılında Doçentliğe ve 1969’da ise Profesörlüğe yükseltildi. Ege Üniversitesi Turizm Enstitüsü’nün kurulmasında görev aldı (1964). Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi’nde dekanlık görevinde bulundu (1970 -1974). İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü’nde öğretim üyesi olarak görev aldı ve turizm derslerinin yanı sıra Finansman, Kalkınma Ekonomisi derslerini okuttu. İzmir Ticaret Borsası’nda danışmanlık ve İzmir Ticaret Borsası Dergisi’nde genel koordinatörlük görevlerinde bulundu. Dokuz Eylül Üniversitesi’ndeki görevinden 1991 yılında emekliye ayrıldı. Birinci kuşak turizm akademisyenleri arasında yer alan Hasan Olalı’nın akademik çalışma alanları arasında Turizm Pazarlaması, Turizm Ekonomisi, Finansman, Turizm Politikası ve Planlaması başta gelmektedir. Yayımlanmış 74 kitabı bulunmaktadır.

Seçilmiş eserleri: Olalı, H. (1963). *Genel Ekonomi Dersleri – Dokuzuncu ve Onuncu Sınıflar*. İzmir: Ticaret Matbaacılık; Olalı, H. (1965). *Sosyoloji ve Genel Ekonomi Dersleri*. İzmir: Etiket Matbaası; Olalı, H. (1966). *Dış Ticaret ve Politikası*. İzmir: İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, No: 3; Olalı, H. (1970). *Teşebbüs Finansmanı ve Teşebbüslerin Finansal Yönetimi*. İzmir: Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi; Olalı, H. (1972). *Dış Ticaret Teorileri ve Politikası*. İzmir: Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi yayınları, No: 64/26; Olalı H. ve Doğan, M. (1988). *Reklamın Türkiye’nin Ekonomik Gelişmesi ve Verimlilik Üzerindeki Etkisi*. İzmir: İzmir Ticaret Borsası Yayınları; Olalı, H. (1993). *1993 Yılı Sonlarında Türk Ekonomisi ve 1994 Yılı için Hedefler-Öneriler*. İzmir: İZSİAD Yayını; Olalı H. ve Doğan, M. Doğan, Ü. (1993). *Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler ve Uygulanan Ekonomik, Mali ve Sosyal Davranışların Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Açısından Değerlendirmesi (Sorunlar-Çözüm Önerileri)*. İzmir: İZSİYAD yayınları, X. 165; Olalı, H. (1961). *Türkiye’nin Ekonomik Kalkınmasında Turizmin Rolü*. İzmir; Olalı, H. (1965). *Otelcilik Endüstrisi Yatırımları ve Finansmanı*. İzmir: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi; Olalı, H. (1967). *Kültürel Turizm ve Avrupa Şuuru*. İzmir; Olalı, H. (1969). *Turizm Pazarlaması*. İzmir: İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi yayınları, No: 64/2; Olalı, H. (1984). *Dış Tanıtım ve Turizm*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür yayınları. XVI + 432; Olalı, H. ve Timur, A. (1988). *Turizm Ekonomisi*. İzmir Ofis Ofset Matbaacılık San. Ltd. Şti. 464; Olalı, H. ve Korzay, M., (1989). *Otel İşletmeciliği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, No: 214; Olalı, H. (1990). *Turizm Politikası ve Planlaması*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, No: 228, İşletme İktisadi Enstitüsü yayınları, No: 122; Olalı, H. ve Usta, Öcal (1987). *İşletme Finansmanı ve Finansal Yönetim*. İzmir; Olalı, H. (1966). *Enseignement Economique et Commercial en Turquie a la Lumiere de la Conference de Lisbonne, İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, 2(4): 11-31; Olalı, H. (1971). *Turistik Tüketime Parasal İfadesi ve Milli Gelirdeki Yeri, İzmir İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(8): 27-40; Olalı, H. (1973). *Atatürk’ün Üstün Kişiliği, Gerçek Atatürkçülük, Atatürkçü Olmak*. İzmir: Ege Üniversitesi

tesi Cumhuriyetinin Ellinci Yıldönümü Yayınları, No: 5; Olalı, H. (1981). *Atatürk İdeolojisi*. İzmir: Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları, No:10; Olalı, H. (1981). *100. Doğum Yılında Atatürk*. İzmir: Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları; Olalı, H. (1972). *Turizmde Propaganda ve Reklamcılık, Ege Bölgesi Turizm Marketingi ve Turizmde Satış-Satış Geliştirme Teknikleri Semineri*, 24. 05. 1972; Olalı, H. (1973). *Cumhuriyetin 50. Yılında Dünyada ve Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Öğretimi, Cumhuriyetin 50. Yılında İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi (1944-1973)*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası: 27-34; Olalı, H. (1973). *La Tourisma Consider Comme un Facteur da Rapprochement el D’entents Internationalux, Revus de L’Academie Indternationals du Tourisme*; Olalı, H. (1977). *Toplantın Turizmi, Türkiye İktisat Gazetesi*, 25 (1246); Olalı, H. (1982). *Bunalımdan Büyümeye Turizm, İzmir Ticaret Odası Dergisi*, 55 (11), Kasım; Olalı, H. *Rasyoların Finansal Analizdeki Önemi Kullanılmaları, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi*, 8(12): 1-45; Olalı, H. (1977). *Alman Ekonomi Mucizesi ve Alınacak Dersler, Türkiye İktisat Gazetesi*, 25(1248): 1.9; Olalı, H. (1982). *Atatürk’ün Ekonomik Modelinde İstikrar Politikası*. Ankara: Genel Kurmay Askeri Tarih ve Etüt Başkanlığı; Olalı, H. (Tarihsiz). *Nüfus Artışı ve Problemleri, Batı Eğitim ve Kültür Kurumu Dergisi*, 2(15): 36-40; Olalı, H. *Nüfus ve Beslenme Sorunun Ekonometrik Analizi ve Önemi, İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi*, 1(3): 93-103.

Kaynak: Kozak, N. (2019). Olalı, Hasan, Prof. Dr., İçinde, Kozak, N. (Editör), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/olali-hasan-prof-dr> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Prof. Dr. Ekrem Akurgal

Türkiye’de Klasik Arkeoloji’nin kurucusu ve “Hocaların Hocası” olarak da bilinen bir Türk akademisyendir. Annesinin ailesinin Filistin’deki topraklarında yaşadığı yer alan Hayfa kenti yakınlarındaki Tulkarem’de doğdu (1911). Babası o dönemde Osmanlı İmparatorluğu’nun Hersek vilayetine müftü ve yönetici gruplarını yetiştirmiş bir köklü aile olan Rizvanbegoviç Ailesi’nden

gelmektedir. Oğlu Akurgal’ın da başkent kökenli nüfusta kayıtlı olmasını istediği için İstanbul nüfusuna yazdırdı. Akurgal, iki yaşında İstanbul’a dönerek Adapazarı’nın Akyazı ilçesinde kaldı (1913). Altı yaşından itibaren halasının kocası, Darülfünun da Arap Edebiyatı Müderrisliği yapan Cabizade Ali Fehmi Efendi’nin evinde kalarak ilk eğitimini almaya başladı. Lise eğitimini İstanbul Erkek Lisesi’nde tamamladı (1931). Yükseköğrenimine İstanbul Üniversitesi’nin Hukuk Fakültesi’nde başladı (1931-1932). İkinci sınıf öğrencisiyken Milli Eğitim Bakanlığı’nun açtığı yurtdışı eğitimi sınavını kazanarak Arkeoloji öğrenimini görmek için Almanya’ya gönderildi (1932). Berlin Üniversitesi’ndeki Arkeoloji Bölümünde Gerhard Rodenwaldt’dan dersler alarak Klasik Arkeoloji alanındaki lisans ve yüksek lisans eğitimini tamamladı (1933-1940). Doktora çalışmasını *Griechische Reliefs des VI. Jahrhunderts aus Lykien* adlı tez ile mezun oldu. Bu çalışması Berlin’de kitap olarak yayımlandı (1942). Bu arada Soyadı Kanunu çıkınca babasının isteği üzerine bir Sümer Kralı’nın adı olan ve Sümerce de A=Su, Kur=Ülke ve Gal=Büyük kelimelelerinin kullanımından oluşan Akurgal soyadını aldı (1934). A-Kur-Gal Türkçe de ise “Büyük Su Ülkesi” anlamına gelmektedir. Almanya’daki öğreniminin ardından Türkiye’ye dönen Akurgal, kürsü başkanlığını Remzi Oğuz Arik’in yürüttüğü Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klasik Arkeoloji Kürsüsü’nde öğretim üyeliği görevine başladı (1941). Harp Anıtı üzerindeki bilimsel çalışmaları ile doçentlik sınavını vererek doçent oldu (1941). Daha sonra profesör (1949) ve ordinaryüs profesör unvanlarını aldı (1957). Klasik Arkeoloji’nin bilimsel dergilerinden olan *Anatolia Dergisi*’ni kurdu (1956). Görev yaptığı Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi’nin Dekanlığı’na yaptı. Batı Anadolu’nun Demir Çağı’nı ortaya çıkarmak için Eski İzmir (Bayraklı), Phokaia (Foça), Sinope (Sinop), Daskyleion (Ergili), Çandarlı ve Erythrai (Ildırı) kazılarını yürüterek ulaştığı arkeolojik bulguların yardımları ile Hitit, Hurri, Urartu, Frig, Lydia, Geç Hitit, Karia, Lykia uygarlıkları ile Yunan, Roma ve Bizans dönemlerine ilişkin önemli tarihsel bilgileri elde ederek Anadolu’nun tarihini aydınlattı. Bu konuda doğu ve batı uygarlıkları arasındaki iliş-

kileri inceleyerek Hititlerin Yunan kültürü üzerindeki etkisini ortaya koyduğu *Orient und Okzident: Die Geburt der griechischen Kunst* adlı eseri oldukça önemlidir (1966). Akurgal, İzmir de hayatını kaybetti (2002). Çalışmaları, arkeolog olan ve asistanlığını yürüten eşi Meral Akurgal tarafından sürdürüldü. Akurgal, Avrupa'da yedi akademiye üye oldu ve dünyadaki pek çok bilim kuruluşuna şeref üyesi seçildi. Bordeaux Üniversitesi (1961), Atina Üniversitesi (1988), Lecce Üniversitesi (1990), Anadolu Üniversitesi (1990) kendisine şeref doktoru sanını verdi. Akurgal, ayrıca Federal Almanya Büyük Liyakat Nişanı Yıldızlı Rütbesi (1979), Goethe Madalyası (1979), Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü (1981), İtalyan Commandatore Nişanı (1987) ve Fransız Légion d'Honneur Officier rütbesi sahibidir (1990). Akurgal'ın Anadolu'nun arkeolojisi ve tarihi üzerine yazdığı çok sayıdaki kitabı ve makale şeklinde bilimsel çalışmalarının olduğunu belirterek aşağıdaki başlıkta çalışmalarının bazılarını aya verilmektedir.

Başlıca eserleri: Akurgal, E. (1942). *Griechische Reliefs aus Lykien*. Berlin: DAI; Akurgal, E. (1945). *Bir Arkeoloğun Anıları: Türkiye Cumhuriyeti Kültür Tarihinden Birkaç Yaprak*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi; Akurgal, E. (1946). *Remarques Stylistiques sur les Reliefs de Malatya*. Ankara: University of Ankara, Archaeol. Inst; Akurgal, A. (1949). *Spaethethitische Bildkunst*. Ankara: Archaeologisches Institut der Universitaet; Akurgal, E. (1955). *Zwei Grabstelen Vorklassischer Zeit aus Sirope*. Berlin: Walter de Gruyter; Akurgal, A. (1956). *Tarih ilmi ve Atatürk*. Ankara: TTK Yayınları; Akurgal, A. (1959). *Urartu medeniyeti*. Ankara: TTK Yayınları; Akurgal, A. (1959). *Chronologie der phrygischen Kuns*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi; Akurgal, A. (1961). *Die Kunst Anatoliens von Homer bis Alexander*. Berlin: W. de Gruyter; Akurgal, E. (1961). *L'art plastique Hitite*. Bordeaux: Féret et Fils; Akurgal, A. (1966). *Orient und Okzident : Die Geburt der griechischen Kunst*. Baden-Baden: Holle; Akurgal, A. (1968). *Urartäische und Altiranische Kunstzentren*. Ankara: TTK Yayınları; Akurgal, E. (1973). *Ancient Civilizations and Ruins of Turkey: From Prehistoric Times Until The End of the Roman Empire*. Ankara: Haşet

Kitabevi; Akurgal, E. (1974). *Zur Datierung der Grabstelen Aus Daskyleion*. Ankara: TTK Yayınları; Akurgal, A. (1987). *Anadolu Uygarlıkları*. İstanbul: Net Yayıncılık; Akurgal, A. (1987). *Griechische und Römische Kunst in der Türkei*. München: Himmer; Akurgal, A. (1993). *Eskiçağ'da Ege ve İzmir*. İstanbul: Net Yayıncılık; Akurgal, E. (1983). *Eski İzmir I: Yerleşme Katları ve Athena Tapınağı*. Ankara: TTK Yayınları; Akurgal, A. (1998). *Türkiye'nin Kültür Sorunları*. Ankara: Bilgi Yayınevi; Akurgal, A. (1998). *Anadolu Kültür Tarihi*. Ankara: TÜBİTAK Yayınları; Akurgal, A. (2000). *Alt - Symrna I. Wohnschichten und Athenatempel*. Ankara: TTK Yayınları; Akurgal, A. (2000). *The Aegean Birthplace of Western Civilization History of East Greek art And Culture 1050 - 333 BC*. İzmir: İzmir BB Kültür Yayınları; Akurgal, A. (2001). *The Hattian and Hittite Civilizations*. Ankara: KTB Yayınları.

Kaynak: Soslu, S. (2021). Akurgal, Ekrem, Ord. Prof. Dr., İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/akurgal-ekrem-ord-prof-dr> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Doç. Dr. Ergun Göksan

Türkiye'de seyahat acentacılığı ve tur operatörlüğünün gelişiminde öncü isimlerden birisidir. Lise öğrenimini İstanbul Galatasaray Lisesi'nde tamamladı (1950). İzmir Yüksek Ekonomi Ticaret Okulu'nda Lisans eğitimini tamamladı (1953). Paris Centre National' Enseignement Touristiques (Turizm Milli Eğitim Merkezi) okulunda turizm stajını yaptı (1955). Yükseköğrenimini Paris Üniversitesi-Fakülte de Droitdes Sciences Economiques'de (Hukuk ve İktisat Fakültesi) tamamladı ve Etudes Superieures (Yüksek çalışmalar) diplomasını almaya hak kazandı (1955). Mezuniyet sonrası akademik yaşamına ise Paris Üniversitesi Demographie Enstitüsü'nde asistan olarak devam etti. Paris Üniversitesi-Fakülte de Droit et des Sciences Economiques'de (Hukuk ve İktisat Fakültesi) "Doktor" unvanını aldı (1959). Doktorasını tamamladıktan sonra Türkiye'ye döndü. Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi'nde bilimsel çalışmalarına devam etti ve aynı fakültede Doçentlik unvanına hak kazan-

dı (1968). Göksan, 1966 yılından itibaren aralıksız olarak Ege Üniversitesi ve sonrasında bu üniversiteye bağlı İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi, Aydın Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Ege Üniversitesi İzmir Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu'nda öğretim üyeliği yaptı. Ayrıca iki yıl süre ile Gazetecilik Yüksekokulu Müdürlüğü görevini de yürüten Göksan, akademik yaşamını Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu ile Çeşme Meslek Yüksekokulu'nda öğretim üyesi olarak tamamladı. Bu dönemde Çeşme festivalinin düzenlemesinde etkin rol aldı. Ege Bölgesi'nin ilk seyahat acentası olan Egetur Seyahat Acentası'ni kurdu ve ticari alanda aktif olduğu yıllar boyunca Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı tarafından çeşitli ödüllere layık görüldü. 1972, 1973 ve 1975 yıllarında Türkiye'ye döviz getirmedeki başarısından dolayı Teşekkür Belgesi, 1975, 1978, 1979, 1980 ve 1991 yıllarında ülkeye kazandırdığı döviz için Madalya, 1980, 1981 ve 1982 yıllarında ise vergi ödemedeki başarısından dolayı Berat ve Takdimname almaya hak kazandı. 1976 yılında Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Başkanlığı, 1978 yılında Ege Turizm Derneği üyeliği ve dört yıldan uzun bir süre derneğin yöneticiliği, ayrıca 15 yıl Ege Seyahat Acentaları

Derneği başkanlığı görevini yaptı. Öğretim üyeliği boyunca konusunda uzman olduğu Tur Operatörlüğü ve Seyahat Acentacılığı dersinin yanı sıra Turizm Ekonomisi, Ulaştırma ve Biletleme, Turizm Sektöründe Davranış, Basın Yayın Tarihi, Güncel Ekonomik ve Sosyal Olaylar, Turizm Coğrafyası ve Rekreasyon derslerini okuttu. Göksan'ın çeşitli dergilerde yayımlanmış Türkçe, İngilizce ve Almanca 40 kadar makalesi, mesleki toplantılarda sunulmuş birçok bildirisi ve yayımlanmış üç kitabı mevcuttur.

Başlıca eserleri: Göksan, E. (1993). *Les Problèmes de la population dans la Turquie nouvelle (1923-1958)*. Diss.; Göksan, E. (1959). *Turizmoloji*. İzmir: Uğur Ofset; Göksan, E. (1978). *Turizm Ekonomisi ve İşletmeciliği*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası; Göksan, E. (1968). *Türk Turizmi ve Ege Bölgesi Turizminin Gelişimi*. İzmir.

Kaynak: Nisari, M. A. (2019). Göksan, Ergun, Doç. Dr., İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/goksan-ergun-doc-dr> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

ARAŞTIRMALAR

SistematiK Türkiye Turizm İşletmeciliği Bibliyografyası (1929 – 1984)

Bülent Ağaoğlu'nun Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı / Turizm İşletmeciliği Programında 1984 yılında kabul edilen yüksek lisans çalışmasının genişletilmiş ve kitap halinde yayımlanmış halidir. Tez çalışmasının resmi danışmanı Dr. Doğan Yaşar Ayhan'dır, ancak tez çalışması Dr. Hasan Işın Dener'in gayri resmi danışmanlığında hazırlandı. Yüksek lisans tezinde 1983 künye yer alırken, basılan kitapta 2683 künye bulunmaktadır. Çalışma, Türkiye'de 1929-1984 yılları arasında üretilmiş turizm işletmeciliği konulu kitap, makale, tez, rapor, teksir ve tebliğlerin künyelerini veren eser; amaç, kapsam ve bibliyografik araştırma

yöntemi hakkında ön bilgileri içeren bir giriş kısmıyla başlıyor. Çalışmada daha sonra, kaynakça ve bibliyografik sınıflandırma konularının işlendiği bir bölüm bulunmaktadır. Sonraki üçüncü bölüm, ilgili alanlardaki kaynakçaların gözden geçirilmesine ayrılmıştır. Dördüncü bölüm ise, bibliyografyanın sınıflandırma sistemini açıklamaktadır. Ayrıca taranan kütüphaneleri, müracaat eserlerini ve süreli yayınları sıralayan ekler de bulunmaktadır. Kaynakçanın sonunda bir de yazar adları dizini bulunmaktadır. Kitapta, Doç. Dr. Hasan Işın Dener tarafından yazılan bir ön-söz de bulunuyor. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından yayımlanan kitap, Tipo tekniğiyle Çağaloğlu'nda Met-Er matbaasında dizildi ve basılmıştır.

Kaynak: Kozak, N. (2020). Sistematik Türkiye Turizm İşletmeciliği Bibliyografyası (1929 - 1984), İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/sistematik-turkiye-turizm-isletmeciligi-bibliyografyasi-1929-1984> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Araştırması

Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Araştırması, 1923-2015 yılları arasında Türkiye’de turizm alanında yaşanan gelişmeleri, kurumları, kişileri, ilişkileri ve turizm sektörünün gelişimindeki önemli olayları sözlü tarih yöntemiyle ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırmadır.

Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Araştırması, 1923-2015 yılları arasında Türkiye’de turizm alanında yaşanan gelişmeleri, kurumları, kişileri, ilişkileri ve turizm sektörünün gelişimindeki önemli olayları sözlü tarih yöntemiyle ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırmadır. Araştırmanın temel amacı, Türkiye’de turizm sektörünün 1923-2015 yılları arasında pek çoğu gizli kalmış tarihinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu araştırmada benimsenen yöntem olan sözlü tarih ise bir araştırma yöntemi olup tarihin belgelenmesinde günümüz teknolojisinin kullanılmasını içermektedir. Sözlü tarihçiler, ses veya görüntü kayıtları olarak yaşayan belleklerle görüşmeler yapar ve yaşam öykülerini bu kayıtlardan çözümleyerek yeni bir arşiv yaratırlar. Bu doğrultuda, Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Araştırması’na, 15 Aralık 2012 tarihinde başlandı. Araştırmada, Türkiye’de turizm sektörünün gelişiminde önemli görevler üstlenmiş yatırımcılardan, işletmecilerden, bakanlardan,

müsteşarlardan, uzmanlardan, profesyonel turist rehberlerinden ve seyahat acentesi sahiplerinden oluşan kaynak kişiler, sektörle ilgili deneyimlerini, yalnızca kendilerinin tanık olduğu gelişmeleri günümüzün ve geleceğin araştırmacılarına aktardı. Araştırma kapsamında, toplam 522 kaynak kişiyle görüşüldü. Rehber, seyahat acentesi sahibi, işletmeci, müdür, bakan, müsteşar, akademisyen, turist, yatırımcı, işçi, aşçı, garson gibi turizm sektöründe farklı konumlarda yer almış aktörlerin öyküleri, toplam 696 saatlik video ve ses kaydı arşiviyle kayıt altına alındı. Tüm görüşme kayıtlarının deşifreleri yapıldı. Araştırmada sözlü tarih çalışmasının planlanması, soru çerçevelerinin oluşturulması, sözlü tarih görüşmesi yapacak akademisyenlerin eğitimleri ve alan çalışmasının izlenmesi konularında toplam 21 akademisyen görev aldı. Ayrıca, araştırmanın yürütülmesinde turizm sektöründeki farklı iş alanlarından yetkin kişilerin yer aldığı 52 kişilik bir danışma kurulu oluşturuldu. Araştırmada, sektör temsilcileri ile yapılan yüz yüze görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler derlenerek toplam 7748 sayfadan oluşan 10 ciltlik bir rapor oluşturuldu. Araştırma, 15 Aralık 2015 tarihinde sona erdi. Kapanış kokteyli, 200’den fazla sektör mensubunun katılımıyla 2 Nisan 2016 tarihinde Hilton İstanbul Bosphorus Hotel’de gerçekleştirildi. Bu araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda çok sayıda ulusal ve uluslararası makale, bildiri, poster bildiri ve portre yazısı da hazırlandı.

Kaynak: Özel, Ç. H. ve Dursun, M. T. (2019). Türkiye Turizmi Sözlü Tarih Projesi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turkiye-turizmi-sozlu-tarih-projesi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

ETKİNLİKLER

Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı (EMITT)

1997 ve 1998 yıllarında EMITT Turizm fuarı Voyager adıyla TUYAP Tepebaşı Fuar alanında Türkiye’de özellikle iç turizmi hareketlendirmek, tatil tüketicisininin tatil bilincini geliştirmek amacıyla organize edildi. 1999 yılından itibaren Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı

(EMITT) adıyla uluslararası bir fuara dönüştü ve her yıl başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türk Hava Yolları (THY), İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İstanbul Valiliği’nin katkı ve destekleri; Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED), Türkiye Otelciler Birliği (TUROB) ve Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği (TTYD) ortaklığında

Ekin Fuar organizasyonunda TÜYAP-Beylikdüzü İstanbul Fuar Merkezi'nde düzenlenmeye devam edildi. 2009 yılında ITE Turkey/ITE Group Plc bünyesine geçen EMITT Fuarı, 2012 yılında satın alma sürecinin tamamlanmasıyla dünyanın en büyük fuarcılık şirketlerinden birinin şemsiyesi altına girdi.

EMITT Fuarı'nın Türk turizminin bugünkü noktaya gelmesinde ve Türkiye'de kültür turizmi kavramının ve tatil bilincinin oluşturulmasında önemli bir katkısı oldu. Türkiye'nin yedi bölgesinde farkındalık yaratılarak bölgelerinin sahip olduğu kültürel ve turistik değerler gün yüzüne çıkarıldı, ürüne dönüştürüldü ve tatil tüketicilerine sunuldu. Gerek iç turizmin hareketlenmesi gerekse yurtdışından gelen turistlerin Türkiye'nin sadece deniz, kum ve güneşten ibaret değil; aynı zamanda zengin bir kültür turizmine sahip olduğunu da görebilmesi için bir etkinlik haline geldi. 2015 yılında EMITT dünyanın en büyük turizm fuarları arasında altıncı sıraya, Türkiye de en çok turist getiren ülkeler sıralamasında altıncı sıraya yükselmiştir. EMITT Fuarı, 20 yıldan daha kısa bir sürede dünyanın en büyük dördüncü turizm fuarı pozisyonuna yükselmiş olup, Türkiye'nin dünyaya tanıtımında önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Ekin Fuar A.Ş. ortakları 1997 - 2009 yılları arasında Halim Bulutoğlu, Seval Bulutoğlu ve Gündüz Mutluay idi. 1997'den beri EMITT Fuarı Direktörü Hacer Aydın ve 2002'den beri Satış Müdürü Deniz Çerçioğlu'dur.

Kaynak: Aydın, H. (2019). Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı (EMITT), İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/doğu-akdeniz-uluslararası-turizm-ve-seyahat-fuari-emitt> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Turizm Danışma Kurulu Toplantıları

İlki, 1949 yılında olmak üzere 1966 yılına kadar yedi kez toplanan Turizm Danışma Kurulu toplantıları 1998 yılından itibaren bir yasal zorunluk haline getirilerek düzenlen Turizm Şuralarının yıllar öncesindeki örneği olarak da kabul edilebilir.

Basın-Yayın ve Turizm Müdürlüğü kuruluş yasasının 17. maddesi; "Turizm işlerine verilecek yönü görüşmek ve alınacak tedbirler hakkında düşüncelerini bildirmek üzere" Turizm Danışma Kurulu'nun kurulmasına yer vermektedir. Aynı maddeye göre Turizm Danışma Kurulu'nda yer alması gerekenler şöyle açıklanıyor: a) Devlet dairelerinden ve belediyelerden Başbakanlıkça uygun görüleceklerin seçip gönderecekleri birer temsilci, b) Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu temsilcisi, c) Başbakanlığın uygun göreceği turizm ile ilgili meslek teşekküllerinden birer temsilci, d) turizm dernekleri temsilcileri arasından ad çekme suretiyle ayrılacak iki üye, e) basın derneklerinden (her birinin göstereceği birer aday arasından ad çekme suretiyle ayrılacak iki üye, f) seyahat acentaları temsilcileri arasından ad çekme suretiyle ayrılacak iki üye, g) Genel Müdür tarafından seçilecek turizm alanında yetkili iki uzman. Genel Müdür bu kurulun tabii üyesidir. Aynı yasanın 18. maddesi ise Turizm Danışma Kurulu'nun yılda en az bir kez toplanmasını emretmektedir.

Selahattin Çoruh'un öncülüğünde düzenlendiği anlaşılan Turizm Danışma Kurulu toplantılarının ilki 19 - 22 Aralık 1949'da, ikinci toplantı 18 - 22 Aralık 1950 tarihlerinde, Üçüncü Turizm Danışma Kurulu toplantısı 28 Eylül - 2 Ekim 1952'de, dördüncü toplantı 7 - 11 Şubat 1955, beşinci toplantı 26 - 28. 05. 1955, altıncı toplantı 23 - 26 Haziran 1964 ve yedinci ve son toplantı da 24 - 27. 05. 1966 tarihlerinde Ankara'da toplandı.

Turizm Danışma toplantılarının birincisinden altıncı toplantıya kadar olanları Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü, altıncı ve yedinci toplantılar ise Turizm ve Tanıtma Bakanlığı tarafından düzenlendi.

Turizm Danışma Toplantıları düzenlenme yöntemi ve hazırlanan raporların niteliği bakımından, ilki 1998 yılında düzenlenen üç Turizm Şurası'ndan da daha nitelikli ve sonuç odaklı toplantılardır. Zira Turizm Danışma Kurulu toplantıları öncesinde hazırlanan kapsamlı raporlar kitap halinde yayımlanarak, katılım öncesinde Turizm Danışma Kurulu üyelerine postalanırdı. Böylelikle toplantıya katılacaklar gündem hakkında, yapılacak çalışmalar hakkında ön çalışma-

lar yaparak toplantılara katılırdı. Ayrıca, Turizm Danışma Toplantıları'nda turizmle ilgili pek çok yasa ve yönetmelik düzeyindeki düzenlemelere son hali verilerek, yasa koyucuya ihtisas komisyonu rolü de oynanırdı.

Kaynak: Kozak, N. (2020). Turizm Danışma Kurulu Toplantıları, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turizm-danisma-kurulu-toplantilari> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Ulusal Turizm Kongresi

Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nun öncülüğünde 1990 yılında başlatıldı, 1990-1998 yılları arasında aralıksız olarak dokuz kez tekrarlanan kongreler Aydın'ın Kuşadası ilçesinde düzenlendi. İlk üç kongre Yüksekokul'un Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlı olduğu yıllarda yapıldı. İzleyen altı kongre ise yüksekokulun Adnan Menderes Üniversitesi'ne bağlı olduğu dönemde gerçekleştirildi. Dokuzuncu Ulusal Turizm Kongresi ile eş zamanlı Birinci Uluslararası Turizm Kongresi de 06-09 Kasım 1998 tarihlerinde düzenlendi. Kuşadası Belediyesi başta olmak üzere yerel örgüt ve işletmelerin katkısı ile gerçekleştirilen Ulusal Turizm Kongreleri konjonktürel etkiler ile desteklerin kesilmesine dayalı olarak uzun bir süre tekrarlanamadı.

On bir yıl aradan sonra 2009'da Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nun girişimi ile her yıl farklı bir üniversitenin sorumluluğunda tekrarlanması kararlaştırıldı. Kongrenin kurumsal yapısını oluşturmak, organların görev ve sorumluluklarını belirlemek ve kongrenin genel işleyişini düzenlemek üzere "Ulusal Turizm Kongreleri Danışma Kurulu, Bilim Kurulu ve Kongre Yürütme Kurulu Çalışma ve Uygulama Esasları" oluşturuldu.

Kongrenin onuncusu 21-24 Ekim 2009 tarihlerinde Mersin Üniversitesi, 11.'si 02-05 Aralık 2010 tarihlerinde Adnan Menderes Üniversitesi, 12.'si 30 Kasım-04 Aralık 2011 tarihlerinde Düzce Üniversitesi, 13.'sü 06-09 Aralık 2012 tarihlerinde Akdeniz Üniversitesi, 14.'sü 05-08 Aralık 2013 tarihlerinde Erciyes Üniversitesi, 15.'si 13-16 Kasım 2014 tarihlerinde Gazi Üniversitesi, 16.'sı 12-15.

11. 2015 tarihlerinde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 17.'si 20-23 Ekim 2016 tarihlerinde Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 18.'si 18-22 Ekim 2017 tarihlerinde Mardin Artuklu Üniversitesi ve 19.'su 18-21 Ekim 2018 tarihlerinde Afyon Kocatepe Üniversitesi 20.'si 16-19 Ekim tarihlerinde Anadolu Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirildi. 2020 yılında 16-19 Ekim tarihlerinde düzenlenmesi planlanan 21. kongre Balıkesir Üniversitesi'nin sorumluluğuna verildi. Ancak Covid-19 pandemisi sebebiyle kongre 2021 yılına ertelendi.

Kongre, turizm ve ilişkili alanlarda tüm bildiri- lere açık olmakla birlikte 12. kongreden itibaren öncelik konuları belirlenmesi kararlaştırıldı. Bu çerçevede 12. kongrenin konusu Türk Turizmde Sürdürülebilir Rekabet Avantajının Elde Edilmesi, 13. kongrenin konusu Dünyada ve Türkiye'de Turizmde Yeni Döneme Doğru: Yeni Ürünler, Hizmetler, Stratejiler, 14. kongrenin konusu Turizmde Yenilik, 15. kongrenin konusu Engelsiz Turizm, 16. kongrenin konusu Turizm ve Barış, 17. kongrenin konusu Akademi-Sektör Buluşması, 18. kongrenin konusu Kültür Turizmi, 19. kongrenin konusu Sağlık Turizmi ve 20. kongrenin konusu Şehir Turizmi olarak belirlendi.

Kaynak: Çolakoglu, O. E.. (2019). Ulusal Turizm Kongresi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/ulusal-turizm-kongresi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Anatolia Turizm Etkinlikleri

Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi ve *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research* öncülüğünde çok sayıda ulusal ve uluslararası bilimsel kongre düzenlendi. Aşağıda bu kongrelerle ilgili kısa bilgiler yer almaktadır. İlk kongreyi 2002 yılında son kongreyi de 2022 yılında düzenlendi.

Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi: Turizmi ve otelcilik alanını inceleme alanı olarak seçmiş lisansüstü öğrenciler arasındaki ilişkiyi ve işbirliğini geliştirmek amacıyla 2002 yılından bu yana düzenlenen kongredir. Devam

eden veya tamamlanmış doktora ve yüksek lisans tezleri ile birlikte araştırma bildirimleri de kongre kapsamındadır. Kongrede devam eden ve tamamlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile araştırma bildirimleri arasından en iyileri seçilerek ödüllendirilmektedir. Kongrede dereceye girecek çalışmaların seçimi "seçici kurullar" tarafından, sunumlar bizzat izlenerek gerçekleştirilmektedir.

World Conference for Graduate Research in Tourism, Hospitality & Leisure: Dünya genelinde turizm ve otelcilik alanındaki lisansüstü öğrencilere yönelik düzenlenen üç kongreden biridir. Kongrenin geçmişi, ilki 2002 yılında Çanakkale'nin Gökçeada ilçesinde Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'nin öncülüğünde gerçekleştirilen Birinci Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi'ne uzanmaktadır.

Interdisciplinary Tourism Research Conference: Dünya turizminin disiplinler boyutunu ön plana çıkarmak üzere düzenlenen ilk kongredir. Kongrenin geçmişi, ilki 2002 yılında Çanakkale'nin Gökçeada ilçesinde Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'nin önderliğinde gerçekleştirilen Birinci Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi'ne uzanıyor.

Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi: Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi, Türkiye'de turizmin disiplinlerarası doğasına vurgu yapmak, turizmin disiplinlerarası içeriğinin ve boyutunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve turizmin çok disiplinli olarak incelenmesine katkıda bulunmak amacıyla düzenlenen ulusal katılımlı bir bilimsel toplantıdır. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi ve Türkiye'de yer alan üniversitelerin işbirliği ile düzenlenen kongrenin ilki 2010 yılında Nevşehir'de gerçekleştirildi.

Rekreasyon Araştırmaları Kongresi: Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, rekreasyon ile ilgili farklı disiplinlerin işbirliği içinde gerçekleştirdikleri bilimsel çalışmaların sunulduğu ve aynı zamanda çeşitli sanatsal ve kültürel faaliyetlerin de gerçekleştirildiği Rekreasyon Derneği tarafından desteklenen ulusal katılımlı bir bilimsel toplantıdır.

Prof. Dr. Hasan Olalı Turizm Sempozyumu: Türkiye'de turizm eğitiminin kurumsallaşmasına ve Türkiye'nin turizm ve otelcilik alanında yayın ve araştırma bağlamında gelişmesine öncülük eden Prof. Dr. Hasan Olalı adına 18-21 Ekim 2018 tarihleri arasında Dokuz Eylül Üniversitesi Reha Midilli Foça Turizm Fakültesi ve Anatolia Turizm Akademisi işbirliğiyle düzenlenen sempozyumun teması, "Dünden Bugüne Türkiye'de Turizm Akademik ve Bilimsel Kurumsallaşmasının Gelişimi" idi. 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'de turizm eğitimi, turizm araştırmaları ve turizm literatürünün gelişimi ile ilgili çalışmalara yer vermek, bu doğrultuda elde edilen bulguları tartışmak ve geleceğe yönelik birtakım kararların alınmasına katkıda bulunacak çıktılara erişmek için yapılan sempozyumda iki gün boyunca beş oturum ve iki panel gerçekleştirildi. Toplamda 20 üniversiteden 85 kişinin katıldığı oturumlarda turizm alanında yapılan bibliyometrik çalışmalar, müfredat incelemeleri, bilimsel dergiler ve tezler ile ilgili yapılan araştırmaları kapsayan yirmi üç bildiri sunuldu. Kongre sonrasında sunulan bildirimler hakem sürecinden geçirilerek Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'nde Prof. Dr. Hasan Olalı Turizm Sempozyumu Özel sayısında yayımlandı.

Akademik Turizm Eğitimi Arama Konferansları: Arama konferansı tekniğine bağlı olarak her seferinde farklı bir konuyu inceleyen bir düşünce platformu olarak Anatolia Turizm Akademisi tarafından düzenlenmiştir. Konferansların ilki Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, ikincisi de aynı üniversiteye bağlı Turizm Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından düzenlendi. Üçüncü ve sonrasındaki arama konferansları Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi ile Anatolia: Turizm Akademisi öncülüğünde gerçekleştirildi. Arama konferanslarının her birine düzenlendiği konuya bağlı olarak akademisyenler ve sektör temsilcilerinden oluşmak üzere ortalama 35-55 arasında davetli katıldı.

Anatolia Araştırma Yöntemleri Seminerleri: Araştırma Yöntemleri Semineri, 2002 yılında "Akademik Turizm Semineri" adı altında düzenlenmeye başlandı. İlk dönemlerdeki düzenlenme

amacı, turizm ve yakın alanlarında görevli akademisyenler ile lisansüstü öğrencilerin araştırma yöntemleri konusundaki bilgi ve deneyim birimini artırmaktı. İlerleyen dönemlerde sosyal bilimlerden gelen akademisyen ve lisans-üstü öğrencilerin katılımıyla topluma mal olan bir bilimsel etkinlik haline ulaştı. Temel amacın ticari olmaması ve organizasyon maliyetlerini ancak karşılayan bir gelirle gerçekleştirilmesi, Araştırma Yöntemleri Seminerlerinin 16 yıl aralıksız düzenlenmesine ve toplam 2100'den fazla kişinin katılmasına yol açtı. Ülkemizde (ve belki de dünyada) bir benzeri olmayan geniş kapsamlı bu bilimsel etkinlik Türk bilim tarihinde yerini aldı. Başlangıçta, bir konu ve bir salon ile başlayan seminerler, son yıllarda 16 farklı konu ve 16 ayrı salona kadar artan bir trende sahip oldu.

Anatolia Turizm Akademisi Konferansları: Anatolia Akademisi Konferansları turizmle ilgili yüksek lisans ve doktora programlarına devam eden öğrencilerin bilgi ve deneyim becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunulması amacıyla 2015 yılından itibaren düzenlenmeye başlandı. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi ile Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research tarafından düzenlenen konferanslar; "Araştırma mantığı," "Araştırma nedir, niçin yapılır?" "Bilim etiği, Bilim felsefesi," "Bilimsel araştırma düzeni," "Bilimsel dil ve anlatım," "Bilimsel dergi editörlüğü ve hakemlik," "Etnografik araştırma," "Nitel ve nicel araştırma yaklaşımları," "Lisansüstü tez danışmanlığı," "Turizm teorisi," "Türkiye'de akademik/bilimsel dergiler," "Uluslararası dergilere makale hazırlama ve önerme süreci," "Yöntem felsefesi" vb. konulardan oluşuyordu.

Anatolia Turizm Akademisi Online Dersleri: Anatolia Turizm Akademisi ve Kadir Has Üniversitesi işbirliğinde 2020- 2021 yıllarında online ortamda düzenlendi. Dersler, Güz ve Bahar olmak üzere iki dönem ve toplam 36 haftadan oluştu. İki dönemde toplam 28 ders ve sekiz panel düzenlendi. Ders ve panellere 50 öğretim üyesi katkıda bulundu. Toplamı 62 saatten oluşan ders ve panel videoları Youtube ortamında araştırmacıların, lisansüstü öğrencilerin ve akademisyenle-

rin yararlanmasına sunulmak üzere açık erişime açıldı.

Anatolia Online Turizm Eğitimi Söyleşileri: Anatolia Turizm Akademisi tarafından 2021 yılının ocak-mart aylarında, her hafta bir söyleşi olmak üzere düzenlendi. Türkiye'de turizm ve otelcilik alanına eğitim, araştırma ve yayıncılık konularında katkıda bulunmuş kişilerin genç kuşaklara tanıtılmasının ve turizm eğitimi ve araştırmaları konusundaki deneyimlerinin paylaşılmasının amaçlandığı söyleşiler 21 kişi ile gerçekleştirildi. Gerçekleştirilen söyleşiler Facebook ve Youtube ortamlarında açık erişime de açılmıştır.

Uluslararası Turizm Karikatürleri Yarışması: Uluslararası Turizm Karikatürleri Yarışması 2009 yılında Prof. Atila Özer, Fehmi Köfteoğlu ve benim de içinde olduğum üç kişinin işbirliğiyle düzenlenmeye başlandı. Uluslararası Turizm Karikatürleri Yarışması, altıncı yarışmadan itibaren "yetişkinler" ve "gençler" olmak üzere iki ayrı kategoride düzenlenmeye başlandı. Yetişkinler kategorisine 17 ve üstü yaşlardaki, gençler kategorisine ise 16 ve altı yaşlardaki karikatür sanatçıları katılabiliyor. Yarışmaya her yıl ortalama 60'a yakın farklı ülkeden karikatürcü eser gönderiyor.

Anadolu Yemekleri Fotoğraf Yarışması: Anadolu Yemekleri Fotoğraf Yarışması, Anatolia Turizm Akademisi ile Turizm Eğitimi ve Eğiticileri Derneği tarafından 2022 yılında düzenlenmeye başlandı. Yarışma, Anadolu coğrafyasında bilinmeyen veya az bilinen yemeklerin tanınmasına ve gastronomi turizmde değerlendirilmesine katkıda bulunmak amacıyla düzenlenmektedir. Amatör ve profesyonel herkesin katılımına açık olan yarışmada, "Genel Kategori" ve "Öğrenci Kategorisi" olmak üzere iki ayrı kategorisinde katılım kabul edilmektedir. Öğrenci kategorisi, meslek liselerinin ve üniversitelerin (önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora) turizm, gastronomi, yiyecek-içecek, turist rehberliği, otel işletmeciliği vb. bölümlerinde kayıtlı olan 14 ve üstü yaşlardaki öğrencilerin, yetişkinler kategorisi ise 17 ve üstü yaşlardaki kişilerin katılımına açıktır.

Turizm Eğitimine Hizmet Ödülleri: Anatolia Turizm Eğitimine Hizmet Ödülleri turizm eğitimi ve araştırmalarına katkıda bulunmuş kişilere ve-

riilmektedir. Hizmet Ödülleri, Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi'nin düzenlendiği sırada düzenlenen bir törenle verilmektedir. Hizmet Ödülleri şimdiye kadar aşağıda belirtilen isimlere verildi: Prof. Dr. Turgut Var (Texas A&M University), Prof. Dr. Meral Korzay (Boğaziçi Üniversitesi), Prof. Dr. Cemil Boyacı (Akdeniz Üniversitesi), Prof. Dr. Kubilay Baysal (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. Alparslan Usal (Dokuz Eylül Üniversitesi), Yrd. Doç. Dr. Şule Çetin (Mersin Üniversitesi), Alev Alatl (Kapadokya Meslek Yüksekokulu Mütevelli Heyeti Başkanı), Dr. Özen Dalı (TUGEV Eski Genel Sekreteri), Fehmi Köfteoğlu (Resort Dergisi Genel Yayın Yönetmeni), Dr. Orhan Mesut Sezgin (Gazi Üniversitesi), Şaban Ali Yaşaroğlu (İTÜ Vakfı Turizm ve Otelcilik Eğitimi Bölümü Yöneticisi), Hüseyin Yıldırım (Detay Yayıncılık), Dr. Mehmet Özdemir (Turizm Sosyolojisi Uzmanı), Avni Aker (Eğitimci), Gülsen Kahraman (Doğuş Üniversitesi), Abdullah Tekin (Eğitimci), Prof. Dr. Hasan Işın Dener (Hacettepe Üniversitesi - Çankaya Üniversitesi), Prof. Dr. Alp Timur (Dokuz Eylül Üniversitesi), Prof. Dr. Öcal Usta (Dokuz Eylül Üniversitesi), Prof. Dr. Bahattin Rızaoğlu (Adnan Menderes Üniversitesi), Bülent Ağaoğlu (Bibliyografya Uzmanı), Prof. Dr. Mehmet Altınay (Doğu Akdeniz Üniversitesi), Prof. Dr. Tunca Toskay (İstanbul Üniversitesi) ve Prof. Dr. Şükrü Yarcan (Kapadokya Üniversitesi).

Anatolia International Recognition Awards for Tourism Research & Education: Uluslararası alanda turizm eğitimi ve araştırmalarına katkılarından dolayı Prof. Dr. Jafar Jafari (University of Wisconsin-Stout), Prof. Dr. Charles R. Goeldner (University of Colorado at Boulder), Prof. Dr. John R. Urry (Lancaster University.), Prof. Dr. Abraham Pizam (University of Central Florida), Prof. Dr. Brian Archer (University of Surrey), Prof. Dr. Kaye Chon (The Hong Kong Polytechnic University), Prof. Dr. Josef Mazanec (Modul University Vienna), Prof. Dr. John Crompton (Texas A&M Üniversitesi) ve Prof. Dr. Pauline Sheldon'a da (Hawaii University) Turizm Eğitimine Hizmet Ödülü verildi.

Anatolia Karikatür Eğitimine Hizmet Ödülleri: Ödüller, Uluslararası Turizm Karikatürleri Yarış-

ması kapsamında verilmektedir. Türkiye'de çoğunluğu çocuk ve gençlere yönelik olmak üzere altmıştan fazla karikatür eğitimi veren kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Buralarda karikatür eğitimi dersleri veren kişilere yönelik olan ödüller şimdiye kadar karikatür sanatçıları Ahmet Aykanat, Raşit Yakalı ve Kamil Yavuz'a verildi.

Uluslararası Resort Kongresi

Akdeniz Turistik Otelciler Birliği (AKTOB) tarafından 2011 yılından beri periyodik olarak Antalya'da düzenlenen uluslararası bir kongre organizasyonudur. Seyahat endüstrisinde öne çıkan en son gelişmeleri ve trendleri ile gelecek perspektifleri ele almaktadır. Uluslararası Resort Turizm Kongresi'nin amacı; dünya turizm gelişim süreci içerisinde değerlendirildiğinde çok daha hızlı büyüme gösteren Türk turizminin, mevcut durum ve sorunlarının analizinin yapılarak, çözüm önerilerinin tartışılması, gelecekteki konumu ve bu alanda stratejik işbirliklerinin gelişmesine katkı sağlamaktır.

Uluslararası Turizm Resort Kongresi, seyahat endüstrisinde istihdam yaratmak, yaratım yoluyla cari açığı kapatmak ve döviz dengesinin kurulmasını hedeflemektedir. Ulusal ve uluslararası alandaki sektör oturum başlıkları, konuşmacıları ve katılımcılarıyla seyahat endüstrisi ve kamu kuruluşları için önemli bir buluşma platformu haline geldi. Yerli ve yabancı sektör temsilcileri ve alanında uzman isimlerin yapacakları konuşmalar ve sunumlarla Türk Turizm'in geleceğine ışık tutma ilkesiyle hareket etmektedir. Turizmin geleceği, geleceğin turizmi ana teması ile başlatıldı. Bu tema geleneksel olarak her yıl konulmaktadır. Bu kongre aracılığıyla ulusal ve uluslararası turizm profesyonellerin konuşma ve sunumlarıyla deneyimlerini ve bilgilerini paylaşmaktadır. Kongrenin hedef kitlesi seyahat endüstrisi kamu yöneticileri, yatırımcıları, işletmecileri, yöneticileri ve sektör profesyonelleridir. İlk kongre Resort Turizm Kongre başlığı ile Resort Dergisi tarafından düzenlendi. Kongre daha sonra Uluslararası Resort Turizm Kongre ismini aldı. Kongreye katılım için önceden kayıt

yapılması gerekmektedir. Uluslararası Resort Turizm Kongresi'nde seyahat endüstrisinin bütün kesimlerinden katılım olmaktadır. Kongrede yapılacak; değerlendirme, konuşma ve sunumların tamamı, temsiliyet düzeyi en üst düzeyde olan kişiler tarafından yapılmaktadır. Dolayısıyla, sektöre mesaj verme ve ilişkili kesimlere ulaşmada geniş bir yelpaze sağlamaktadır. Konuşma ve

sunum yapacak olan sektör, aktör ve temsilciler; kendilerine daha önce bildirilen konu ve oturum başlığı ile ilgili yapacakları özel çalışma ve değerlendirmeleri sunmaktadırlar.

Kaynak: Demir, A.. (2020). Uluslararası Resort Kongresi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/uluslararasi-resort-kongresi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

SÜRELİ YAYINLAR

Turizm Mecmuası

Türkiye'nin sahip olduğu turizm potansiyelini hem yurtiçine hem yurtdışına tanıtmaya amacı güden süreli yayındır. 1957 yılında Ankara'da Havacılık ve Turizm Mecmuası adıyla yayımlanmaya başladı. 1960 yılında derginin adı son hali olan Turizm Mecmuası halini aldı. Derginin sahibi derginin ilk sayısından son sayısına kadar Hayri Benli'dir. Dergi'nin temel amacı Türkiye'nin sahip olduğu güzellikleri okuyuculara aktararak Türkiye'yi bir çekim noktası haline getirmek ve turizm hareketini topluma yaymak adına yayınlar çıkarmaktır. Dergi içeriğinde yer alan metinlerin hemen devamında aynı metnin İngilizce çevirisine yer verildi. Bazı sayılarda İngilizce çevirilerin yerini Almanca veya Fransızca gibi diller aldı. Dergi 1957 yılından 1987 yılına kadar hiç ara vermeden 343 sayı olarak yayımlandı. Bu yıllar arasında kimi sayılar özel sayı olarak yayımlandı. Dergi 1957 yılından, derginin son sayısının yayımlandığı 1987 yılına kadar standardını korudu. Dergide, derginin kapak tasarımı, künye sayfası, önsöz yazıları, iç sayfalarda kalan metinlerin yer aldığı sütunlar ve dergiye verilen reklamların görselleri de ilk sayıdan son sayıya kadar aynı standartta yer aldı. Derginin yayın hayatı 1987 yılında Hayri Benli'nin yaşadığı bir rahatsızlık nedeniyle son buldu.

Kaynak: Aydın, C. (2019). Turizm Mecmuası, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turizm-mecmuasi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Turing Dergisi

Türkiye'de turizm ve otomobil alanında en uzun süre yayımlanan süreli yayınlardan biridir. 29.10.1923'te Cumhuriyet'in ilanından hemen sonra Mustafa Kemal Atatürk'ün Lozan Konferansı Genel Sekreteri ve Büyükelçi Reşit Saffet Atabinen'e verdiği talimatla kuruldu. Bu cemiyet 1926 yılında Türkiye Turing Kulübü, 1930 yılından itibaren ise Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu adını aldı. Kulübün ilk başkanı olan Reşit Saffet Atabinen, 01.08.1930 tarihinden itibaren Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni isimli bir dergi çıkarmaya başladı. Yeni kurulmuş Cumhuriyet'in dünyaya duyurulması kaygısı derginin ilk dönem içeriklerinin de belirleyicisi oldu. Kurucu başkan Atabinen'in şu düşüncesi: "...Yabancıların Türkiye'ye seyahatlerinin hem iktisadi hem de siyasi faydaları bulunmaktadır. Uzun süreden beri devam eden ilişkilere rağmen Avrupa ve Amerika, Türkleri halen ya tanımaz ya da kötü tanır. Türkler ise Avrupalıları, Avrupa'da yazılmış kitaplardan veya tercümelelerinden tanıdıklarından dolayı lehlerine tanır. Avrupalılar ise Türkler hakkındaki fikirlerini Türkçe eserlerden veya Türklerin ağızından değil çoğunlukla Türkleri sevmeyen düşmanların, rakiplerinin rivayetlerinden tanıdıkları için Türk milletinin kabiliyetini, medeniyetini, ilerlemesini inkâr ederler. Türkiye'nin lehine, para vererek ismi cismi bilinmeyen kişilere yazdırılmış eserlerin hiç kıymeti ve tesiri bulunmamaktadır. Bu tür propagandaya para harcamak yerine; yabancı ülkelerin önde gelen insanların Türkiye'de misafir ederek gerçek Türkleri ve Türkiye'yi tanımalarının önünü açmak faydalıdır..." ilk dönem dergi

İçeriklerinde kendisini gösterdi. 1960'lı yıllara kadar derginin içeriğinde: (1) Turizm: Türkiye'den ve yurtdışından kent tanıtımları, konaklama ile ilgili bilgiler, seyahat bilgileri, (2) trafik/yol: trafik kuralları, araba sürüşü, (3) tarih/sanat: sanat eserleri, örenyerleri, arkeolojik buluntular, sanatsal faaliyetler, tarihte önemli isimler, (4) kentleşme: kent mimarisi yer almaktadır. Bu başlıklar Türkçe, Fransızca, Almanca ve İngilizce olarak yayımlanmıştır. Yabancı dildeki yazılar, Türkçe yazıların çevirileri olmamakla birlikte özgün metinlerdir. Dönemin önde gelen isimleri (Falih Rıfki Atay, Vedat Nedim Tör, Adnan Sivayuşgil, Azra Erhat, Sulhi Dönmezer ve Şevket Rado) dergiye yazılarıyla katkıda bulundular. Dergi bu dönemde her ay düzenli olarak yayımlandı. Dergi bu tarihe kadar ortalama 40 sayfa, siyah beyaz olarak yayımlandı. 1965 yılına kadar Atabinen derginin de editörlüğünü üstlendi. Dergi ilk kurulduğu andan itibaren ülkenin siyasal yapılanmasından doğrudan etkilenmiş ve bu yapılanmayla ters düşmeyen bir içerikle yayımlandı.

Kaynak: Gültekin Akçay, Z. (2019). Turing Dergisi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turing-dergisi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

TÜRSAB Dergisi

İlk sayısı, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) tarafından 1982 yılının Temmuz ayında yayımlandı. 1999 yılına kadar Ekin Grubu tarafından hazırlanan TÜRSAB Dergi, ilk sayılarında daha çok turizm tarihi ve tanıtım ağırlıklı konulara yer verirken, zaman içinde haber, araştırma ve değerlendirme yazıların ağırlıklı olduğu bir yayın haline geldi. Bununla birlikte derginin içeriği değişen TÜRSAB yönetimlerine göre değişiklik gösterdi. TÜRSAB Dergi, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği üyelerine ücretsiz dağıtıldı. Dergi yayıncılık ve içerik açısından en parlak dönemini Bahattin Yücel ve Talha Çamaş döneminde yaşadı. TÜRSAB Dergi, 1999 yılına kadar Ekin Yazım Merkezi tarafından yayıma hazırlandı. TÜRSAB Dergisi sektörün seyahat acentalığı kesiminin yayın organı olmasına rağmen 1982 -

1999 yılları arasında sektörün bütününe yönelik araştırma ve incelemeleri ile yol gösterici ve etkili bir yayın özelliği taşıyordu.

Kaynak: Köfteoğlu, F. (2020). TÜRSAB Dergisi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/tursab-dergisi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Turizm Yıllığı

Türk turizm tarihinde önemli bir yere sahip olan Turizm Bankası A.Ş. ve Türkiye Kalkınma Bankası'nın yayınlarından biridir. Yıllık, 1985-1994 yılları arasında yayımlandı. Dokuz yıllık yayın hayatı boyunca toplam 150 makale (üç adet çeviri çalışması hariç) yayımlandı. 1985-1986 yıllarındaki sayıları (yıllığın ilk iki sayısı) Turizm Bankası A.Ş. tarafından, diğer sayıları ise Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. tarafından yayımlandı. Turizm Yıllığı'na ait tüm sayılar, birinci hamur kâğıda 16x24 santimetre boyutlarında basıldı. Yıllığa ait hakem kurulu, sadece yıllığın ilk sayısında yer aldı. En fazla makale (25 adet), yıllığın 1994 yılındaki yıllığın son sayısında yayımlandı. Yayın hayatı boyunca yıllığa en fazla makale gönderen akademisyenlerin çalışmış oldukları kurumlara bakıldığında, Dokuz Eylül Üniversitesi'nin ilk sırada olduğu görülmektedir. Bu üniversiteyi, Uludağ Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi izlemektedir. Akademik unvan olarak bakıldığında ise, yıllıkta ağırlıklı olarak doçentlerin yayın yaptığı tespit edildi. Turizm Yıllığı, yayımlandığı dönemlerde, turizmde öğrenim gören lise ve üniversite öğrencilerine ders notları sağladı, akademisyenlerin makalelerini yayımladı ve sektörde aktif bir biçimde rol aldı. Turizm Yıllığı ilgili dönemlerde, turizm alanında sınırlı sayıdaki akademik kaynaklardan biridir. Sadece turizmdeki akademisyenler değil, turizm sektöründe çalışan profesyonellerin de makalelerinin yayımlandığı bir kaynak oldu. Dönem itibari ile turizm sektörü ile akademik camia arasında köprü görevi gördüğü söylenebilmektedir. İlerleyen dönemlerde, Turizm Bankası A.Ş.'nin kapanması ve Türkiye Kalkınma Bankası'ndaki yönetim değişiklikleri yıllığın sürdürülebilirliğini etkiledi.

Turizm Bankası A.Ş. 1955-1996 yılları arasında faaliyette bulundu. Fakat kurumun bankacılık faaliyetleri, 1988 yılında Türkiye Kalkınma Bankası'na devredildi. Yıllığın yayınlandığı dönemlerde sınırlı sayıda basım yapıldı. Yıllıkta, turizmin dışında ekonomi, yönetim, pazarlama, coğrafya gibi konularda da makalelerin bulunması, turizm sektörünün ilgili yıllarda da disiplinlerarası bir yaklaşıma sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Kaynak: Silik, C. E. (2019). Turizm Yıllığı, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turizm-yilligi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi

Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'nin ilk sayısı Anatolia: Aylık Turizm ve Kültür Dergisi adı altında yayımlandı (1990). Derginin ilk sahibi Hacettepe Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı'nda öğrenci olan Adnan Hastürk iken, derginin editörlüğünü ise yine Hacettepe Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı'nda öğrenci olan Nazmi Kozak yerine getirdi. Genel Yayın Yönetmeliği'ni de Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu'nda

yüksek lisans yapan Engin Başçı üstlendi. Derginin künyesi yaklaşık bir yıl böyle devam etti. O dönemde Ankara Emniyet Müdürlüğü Basın Masası'na verilen dosyada derginin adı Anatolia: Turizm ve Çevre Dergisi şeklinde yer aldı. Merkezi Ankara, türü ise mesleki dergi olarak beyan edildi. Sonraki yıllarda dergilere zorunlu ISSN verilmesi uygulaması ile 1300-4220 numarası alındı. Derginin sahipliği görevini Adnan Hastürk 1990-1992 (sayı: 6-7) yılları arasında yerine getirdi. 1992 yılının yedinci-sekizinci sayısından itibaren 1996 yılının başına kadar, editörlüğünün yanı sıra Nazmi Kozak yerine getirdi. Bu tarihten sonra derginin sahipliğinde dönemsel olarak sık sayılacak değişimler oldu. Cem Çağlar 1997 (3-4) ile 1998 (3-4) sayıları arasında, Hüseyin Yıldırım 1999 (1-2) ile 1999 (3-4) sayılarında derginin sahipliğini yerine getirdi. Turhan Kitabevi'nin sahibi Turhan Polat ise 2000 (1-2) sayısında derginin sahibi olarak künyede yer aldı. Hüseyin Yıldırım 2000 yılından itibaren derginin sahipliği görevini sürdürdü. Derginin sorumlu yazı işleri müdürlüğünün yanı sıra editörlük görevi Nazmi Kozak tarafından kesintisiz yerine getirildi.

Kaynak: Kozak, N.. (2020). Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/anatolia-turizm-arastirmalari-dergisi> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

YAYINCILIK

Ekin Yazım Merkezi Yayınları

Türkiye'nin turizm yayıncılığı ve fuarcılığı alanında uzmanlaşmış en eski ve köklü kuruluşudur. Ekin Grubu, turizm yayıncılığına 1984 yılında Ekin Yazım Merkezi Ltd. Şti. adıyla başladı. 1991 yılında Ekin Yayıncılık A.Ş. adını aldı. Ekin Fuarcılık Ltd. Şti., 1997 yılında kuruldu. Ekin Fuarcılık, turizm-seyahat ve otel-lokanta gereçleri alanında Türkiye'nin en büyük fuarlarını düzenledi. Merkezi İstanbul'da olan şirketin, Antalya ve Ankara'da bölge müdürlükleri bulunmaktaydı ve şirket bünyesinde yüze yakın kişi çalışmaktaydı. Ekin Grubu, TÜRSAB, TÜROB, TÜROFED ve bağlı bölgesel otelci dernekleri, TTYD gibi

sektör kuruluşlarıyla çok sayıda ortak yayın ve organizasyon gerçekleştirdi.

Hotel Guide, Turizm Endüstrisi Kataloğu, Gezi – Türkiye Tatil Rehberi, Bölgesel Otel rehberleri, Meeting-Incentive Rehberleri gibi rehber ve kataloglar, yıllıklar, Bölge ve İl gezi ve tanıtım rehberleri, TÜRSAB Dergisi, Hotel Dergisi, TYD dergisi, Resort Dergisi gibi periyodikler, EMITT, MEDİTT ve HOTEQ gibi fuarlarıyla Ekin Grubu, sektörde hep yeniliklere ve uzun soluklu çalışmalara imza attı.

Ekin Grubu 2000'li yıllarda Türkiye'nin turizmde ilk online yayınlarını da yayımlamaya başladı. Halen yayımlanmakta olan Türkiye'nin ilk online

turizm gazetesi www.turizm gazetesi.com bunlardan biriydi. Ayrıca yıllık katalog ve rehberler de internet ortamına taşındı. 2011 yılında şirketin ana gövdesini oluşturan EMITT Fuarı ve Hotel Guide yayınının da içinde olduğu bölümü, şirket ortakları tarafından İngiltere- Londra merkezli İTE şirketine satıldı. Grubun seyahat rehberleri ve turizm gazetesini yayınlayan bölümleri iki ayrı ortaklık üzerinden devam etmektedir.

Kaynak: Bulutoğlu, H. (2019). Ekin Grubu, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/ekin-grubu> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Boyut Yayın Grubu

1985 yılında kurulan Boyut Yayın Gurubu, farklı pek çok konuda kitap, fasikül, dergi, ansiklopedik yayın, CD-DVD ve atlaslar gibi pek çok farklı ürün üreten, yayımlayan, pazarlayan ve dağıtan bir yayın kuruluşudur. Boyut Yayın Grubu; anı, araştırma, bilgisayar, coğrafya, edebiyat, gezi, hobi, kişisel gelişim, mimarlık, mizah, roman, sağlık, sanat, siyaset, spor, şiir, tarih, yabancı dil, yemek alanlarında kitap, dergi, ansiklopedi, sektörel katalog ve süreli yayın üretmektedir. Boyut Yayın Grubu, basılı yayıncılık faaliyetlerine ek olarak dijital ürünlerin de yayıncılığını yapmaktadır. Bunlar arasında ansiklopedik yayınlar, fasikül formatlı referans yayınlar, müzik CD'leri, CD/VCD-Kitap, üç boyutlu DVD'ler, üç boyutlu kitaplar, dijital eğitim setleri, DVD belgeseller gibi farklı formatlar bulunmaktadır. Firma bünyesindeki yayınlarla bağlantılı olarak internet siteleri, WebTv uygulamaları, kataloglar, rehber kitaplar, iPad uygulamaları, interaktif dergiler, süreli yayınlar, koleksiyon kitaplar, çocuk yayınları, turizm yayınları, belgesel yayınlar, kişisel gelişim yayınları, sanat yayınları, spor ve sağlık yayınları, kitaplar, romanlar, yemek kitapları ve eğitim setleri sunmaktadır.

Türkiye'de turizm yayıncılığı konusunda önemli bir yere sahip olan kuruluş, bu kategoride pek çok ürüne sahiptir. Turizm haberlerini ve gelişmelerini okuyuculara ulaştıran online turizm mecrası turizmdebusabah.com'u bünyesinde bulundu-

ran kuruluş, 13 yıl bu yana her yıl hem basılı hem de web sitesi olarak Industry Guide'ı yayımladı. Türk Hava Yolları işbirliği ile yayınlanan Dünya Şehir Rehberi kitapları, üç boyutlu DVD formatında yayımlanan Doğa Cennetleri dizisi, BBC işbirliğiyle yayınlanan Fotoğraflarla Unutulmaz Geziler dizisi, Küçük Oteller, Türkiye'de Görülmesi Gereken 101 Yer, Avrupa'da Görülmesi Gereken 101 Yer, Boğaz Hakkında Her Şey, yıllık yayınlanan Türkiye Otel ve Tatil Rehberi, Boyut Yayın Grubu'nun turizm sektörüne kazandırdığı yayınlardan bazılarıdır.

Kaynak: Akdeniz, D. (2019). Boyut Yayın Grubu, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/boyut-yayin-grubu> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Net Turistik Yayınlar

Türkiye'nin somut kültürel miras ögesi turistik değerlerinin tanıtımının yanı sıra anı ve hediye-lik eşya olarak da işlev gören tasarım ürünlerini üretmek amacıyla Net Holding tarafından kuruldu (1982).

Net Turistik Yayınlar, Net Holding'in kuruluşuna öncülük eden Net Turizm Limited Şirketi'nin ilk ekonomik etkinliğidir. Türkiye'nin geleceğinin turizmde olduğunu gören tercüman rehber Besim Tibuk, önderlik ettiği turistlerin İstanbul ziyaretleri sürecinde ve dönerken anı veya hediye olarak satın aldıkları kartpostal, dia pozitif, kitap, rehber ve benzeri basılı ürünlerin kalitesinden memnun değildir. Bu nedenle daha nitelikli (NET) ürünler üretmek ve satmak amacıyla İstanbul Tercüman Rehberler Derneği'nin üyelerini ikna ederek bir firma kurar. Net Turizm adıyla kurulan söz konusu firma, bir limited şirkettir. Bu firma özünde Tibuk'un günümüzde Net Holding olarak anılan şirketler grubu hayaliyle amaçladığı girişimden başka bir şey değildir. Ancak 100 arkadaşını zor da olsa ikna ederek firmaya ortak eden Tibuk, bu hayalinden söz etme cesaretini kendinde bulamaz. Bununla birlikte ortaklarına bir şeyler söylemek zorundadır. Onlara kitap, slayt işine gireceğiz der. Tibuk'u böyle düşünmeye ve davranmaya yönelten şey temel

olarak tercüman rehberlerin ellerinde bulundukları güçtür. Zira rehberler, her gün yüzlerce, hatta binlerce turiste önderlik etmekte, onların en temel fizyolojik gereksinimlerinden, anı ve hediyelik eşyaya çok geniş bir yelpazeye yayılan gereksinimlerini yönlendirebilme gücüne sahiptirler. Bu gerçekten hareketle Tibuk, 1974 yılının Nisan ayında Net Limited Şirketi'ni kurar. Firma isminin esin kaynağı da üretilecek olan turistik yayın ürünlerinin NET olması öngörüsüdür.

Firmanın kurulmasıyla birlikte o zaman için nitelikli ürün yapabilen ender kuruluşlardan Naci ve Abdullah Keskin'in sahibi olduğu Keskin Color'a gidilir. Zamanın koşullarında belirli sayıda slayt (dia pozitif), kitap ve kartpostal alım garantisi verilerek bir sözleşme imzalanır. Sözleşmenin en can alıcı tarafı, üretilecek olan ürünlerin üzerinde NET damgasının konulma zorunluluğudur.

NET etiketli turistik ürünler nitelikleriyle diğer firmaların ürünlerinin satılamaması sonucunu beraberinde getirir. Söz konusu basım ve dağıtım işini yapan firma sahipleri bu durumdan rahatsız olurlar. Bu durumu avantaja çevirmeyi bilen Tibuk, onlara kendi ürünlerini satmaları önerisinde bulunur. Basım ve dağıtım firma sahiplerinin ikna olması üzerine daha düşük kaliteli bir marka olan KENT fikri de gün yüzüne çıkar. Böylece ürün çeşitlendirilmesine gidilmiş ve farklı satın alma güçlerine sahip turistlere seçenek sunulmuş olur.

NET ve KENT markalı turistik ürünler 1982 yılında Net Turistik Yayınlar tüzel kişiliğine evrilir. Net Turistik Yayınlar halen 19 Mayıs Caddesi, No: 13, Net Plaza, Şişli, İstanbul adresinde etkinliklerine devam etmektedir. Net Turistik Yayınlar bünyesinde Net Kitap, Net Çocuk ve Net Genç'i barındırıyor.

2006 yılında kurulan Net Çocuk bünyesinde 0-3 yaş grubu çocuklar için çeşitli seçenekler sunulmaktadır. Bunun yanı sıra Boyama Faaliyet ve Aktivite, Öykü ve Masallar, Eğitim konularında çocuk kitapları basımı ve dağıtımını yapılmaktadır. Net Çocuk anne ve babalar veya adaylar için de eğitim kitapları çıkarmaktadır. Yayınevi bugün Net Çocuk markası altında 500 çeşidi aşan bir ürün yelpazesine sahiptir.

2004 yılında yayın hayatına başlayan Net Genç ve Net Kitap, özgün roman, hikâye türü kitapla-

rın yanı sıra biyografik ve çeviri eserler basarak kitapseverlere hizmet eder. Net Turistik Yayınlar tüm bu alanlarda kendi yayınları dışında dünyaca ünlü yayınevlerinin eserlerini de okuyucularıyla buluşturur.

Net Turistik Yayınlar fiilen faaliyete geçtiği 1974 yılında fason olarak yaptırmış olduğu dia pozitif, kartpostal, şehir rehberi, kitap ve benzeri ürünlerin satışından 80 bin ABD Doları ciro elde eder. O tarihlerde elde edilen bu mütevazı satış hasılatı günümüz Türkiye'sinin en güçlü turizm holdingi olan "Net" bünyesinde bir milyar ABD Dolarına ulaşır. Bu başarının Net Turistik Yayınlar firmasının eseri olduğu gönül rahatlığıyla ifade edilebilir.

Kaynak: Aydoğdu, A. (2021). Net Turistik Yayınlar, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/net-turistik-yayinlar> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Turizm Bankası A. Ş. Yayınları

Sektörel olarak hizmet veren yayınevleri ilgili sektörlerin alan yazın zenginliği açısından oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu yönüyle Türkiye Turizm Bankası Yayınları turizm sektörü literatürüne önemli katkılar sunan bir yayınevi gibi faaliyet gösterdi. Türkiye Turizm Bankası turizm yatırımlarının finanse edilebilmesi için 1955 yılında kuruldu. 1962 yılında ise 7470 sayılı yasa ile Türkiye Cumhuriyeti Turizm Bankası'na devredilmiş kamusal sermayeli bir bankadır. Turizm Bankası yayınevi bankanın faaliyetleri döneminde turizm alanında birçok çalışmanın yayınlanmasına aracılık etti.

Turizm Bankası yayınları yurtiçinde basılmış turizm alanında ilgili çalışmalardan oluşmakla birlikte bu yayınlar ile turizm sektöründeki gelişmeleri yakından takip eden okuyucuların faydalanması ve bu yayınlara kolay ulaşım sağlanmasını amaçlandı.

1989 yılında Türkiye Cumhuriyeti Turizm Bankası A.Ş. aktif ve pasifleriyle birlikte Türkiye Kalkınma Bankası'na devredildi. Bankanın 1985-1986 yıllarına ilişkin farklı yayınlarına ulaşılabil-

mektedir. Bunlar turizm sektörünün gelişimine katkı sağlayabilecek ve turizmde yaşanan sorunlara çözüm üretebilecek yayınlar olarak gösterilebilir. Turizm Bankası yayınlarına; Turizm Nedir? Kitap Özetleri, Türk Turizm Endüstrisi Araştırması, Turizm Yıllığı 1985, Turizm Yıllığı 1986, Konaklama İşletmelerinde İşbaşı Eğitim Modeli: Turizm Bankası İşletmelerinde Hizmet İçi Eğitim (Tebliğ), Turizm Yatırım Alanları, Güneybatı Turistik Yatırım Alanları örnek olarak verilebilmektedir. Ayrıca Bankanın dönemsel ve yıllık faaliyetlerinin özetlendiği Turizm Bankası A.Ş. 21. Hesap Yılı Faaliyet Raporu 1982 ve 1987 Turizm Bankası A.Ş. Faaliyet Raporu gibi faaliyet raporları da banka bünyesinde yayınlandı.

Dolayısıyla turizm sektörüne önemli katkıları olan, turizm literatürünü destekleyen önemli bir kuruluş olarak faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu bakımdan da Türkiye’de turizm adına yarar sağlamış önemli kurumlardan biri olarak literatürde yer almaktadır. Turizm sektöründeki gelişmeleri en hızlı şekilde paylaşılmasını amaçlayarak hizmet vermiştir.

Kaynak: Yetiz, F. (2020). Turizm Bankası A. Ş. Yayınları, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/turizm-bankasi-a-s-yayinlari> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Detay Yayıncılık

Ankara’da kuruldu (1998). Yayınevinin kurucusu Hüseyin Yıldırım’ın yayıncılık alanındaki çalışmaları 1973 yılına kadar gitmektedir. Hüseyin Yıldırım, daha önce Adım Yayıncılık’ın ortakları arasında idi. Detay Yayıncılık, Türkiye’de turizm alanında en çok kitap yayımlayan yayınevidir. Yayınevinin turizm ve ilgili alanlarındaki yayınlarının sayısı 400 dolayındadır. Yayınevi, Ankara’nın Kızılay semtinde, Adakale Sokak’ta faaliyet göstermektedir.

Kaynak: Kozak, N. (2020). Detay Yayıncılık, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/detay-yayincilik> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (TTOK), Reşit Saffet Atabinen tarafından Mustafa Kemal Atatürk’ün yönlendirmesiyle 6 Kasım 1923 yılında Türk Seyyahin Cemiyeti adı ile kuruldu. Kurum, 1926 yılında “Türkiye Turing Kulübü,” 1930 yılında ise “Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu” adını alarak Bakanlar Kurulu kararı ile kamu yararına çalışan dernek statüsüne dönüştürüldü.

Sadece turizm alanında değil, tarih, mimari, edebiyat ve güzel sanatlar gibi pek çok alana basılı eserler kazandıran kurumun turizm alanında yayınlarının çeşitlilik gösterdiği dikkat çekmektedir. Özellikle dernek niteliğine sahip olan kurumun önemli işlevlerinden biri de yayınlarının kütüphane, üniversite, kamu kurum ve kuruluşlarına ücretsiz ulaştırmasıdır. Kurum bilginin var olmasının yeterli olmadığını, tarihi, kültürel ve turistik değerlerimizi tanıtan ve onlarla ilgili bilgileri içeren eserlere erişimlerinin de sağlanması yönünde üzerine düşen sorumluluğu da yerine getirmektedir.

Kurumun yayınları incelendiğinde kitaplar, süreli yayınlar ve broşürlerden oluşan bir yayın dağılımına sahiptir. TTOK yayınlarının Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca başta olmak üzere çeşitli dillerdedir. TTOK’nun bir diğer önemli hizmeti TURİNG Kütüphanesi’dir. İstanbul Seyrantepe’de bulunan ve yaklaşık 15 binin üzerinde turizm, toplum bilimleri, güzel sanatlar, edebiyat ve retorik, coğrafya, felsefe, psikoloji, din bilimleri, dil ve dilbilim, doğa bilimleri, matematik, teknoloji, hukuk ve ekonomi alanında eser bulunmaktadır.

Turing’in süreli yayını olan ve 1 Ağustos 1930 yılında Fransızca olarak yayın hayatına başlayan “Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni”dir. Dergi ilk yayınlandığı yıldan itibaren 1965 yılına kadar 278 sayı, 2010 yılına kadar ise 97 sayı, 2013 yılından itibaren 29 sayı çıkarak üç ay arayla yayınlanmaya devam etmektedir. Turing Dergisi. Eylül 2023’te 415. sayısını ile okurlarıyla buluşmuştur.

TTOK'nun bir diğer hizmeti ise sınır kapıları ve bürolarında ücretsiz dağıtımını yaptığı "Türkiye ve Avrupa Karayolları Haritası" ile "Türkiye ve Ortadoğu Karayolları Haritalarıdır.

TTOK, tarihi, mimari, kültürel, tabii ve insani değerlerin tanıtılmasını hedefleyen kurum aynı zamanda belgesellerle bu hedefi yerine getirmeye çalışmaktadır. TTOK belgeselleri arasında: UNESCO Dünya Mirası Türkiye 360°, Geçmişten Günümüze Süha Arın belgeselleri ve Yeni Bir Turizm Rotası: Büyük Usta Mimar Sinan belgeseli yer almaktadır.

A Turizm Yayınları

A Turizm Yayınları 2000'li yıllara kadar sanat tarihi ve arkeoloji ağırlıklı kitapları ile turizm ve otelcilik alanlarında değerlendirilen pek çok kitabı yayımlayan bir yayınevidir. Yayınevinin yayımladığı kitaplardan bazıları aşağıda sıralanmaktadır:

A Guide to Edirne (Godfrey Goodwin), *A Guide to the Seven Churches* (Fatih Cimok), *Biblical Anatolia From Genesis to the Councils* (Fatih Cimok), *Hagia Sophia* (Fatih Cimok), *Icons in Turkey* (Nilay Yılmaz), *İstanbul Archaeological Museums* (Alpay Pasinli), *İzmir Archaeological Museum* (Jale Özdedeoğlu), *İzmir Koukogaku Hakubutsukan* (Jale Özdedeoğlu), *Journeys Of Paul From Tarsus to the Ends of the Earth* (Fatih Cimok), *Lydians and Sardis* (Hasan Dedeoğlu), *Mosaics in İstanbul* (Fatih Cimok), *Mosaics of Antioch* (Fatih Cimok), *Mosaics of Zeugma* (Mehmet Önal), *Paintings of the Dark Church* (Halis Yenipınar), *Pergamum* (Fatih Cimok), *Polychrome İznik Tiles* (Fatih Cimok), *Roads of Ancient Anatolia 1*, *Roads of Ancient Anatolia 2*, *Saint Sophia* (Fatih Cimok), *The Book of Alexander Sarcophagus* (Alpay Pasinli), *The Book of Rüstem Paşa Tiles* (Fatih Cimok), *The Treasures of İstanbul Archaeological Museums* (Fatih Cimok), *Troia* (Nurten Sevinç), *Mosaics of Zeugma* (Doç. Dr. Mehmet Önal), *Balkanlar'da Osmanlı Mirası / Gezi Rehberi*, *Balkanlar'da Osmanlı Mirası / Gezi Rehberi* (Mustafa İsen, Mehmet Z. İbrahimgil).

SEYAHAT ACENTALARI VE TUR OPERATÖRLERİ

ATT Touristik

Ticari unvanına sahip tur operatörü, Almanya'nın Hamburg şehrinde Kadir Uğur tarafından kuruldu (1983) ve aynı şehirde faaliyetlerine devam etti. Öger Tours'un satın alması ile Türkiye pazarında da uzmanlaşmaya başladı (1994). Öger Grubu'nu oluşturan ana işletmelerden biri olan firma, Almanya'dan Türkiye'ye her şey dahil tatil turistleri getirmede öncü oldu. ATT Touristik'in Türkiye'deki tüm yerel hizmetleri ve bölgesel turları Öger Tours tarafından sunuldu. Hedef kitle, erken rezervasyon ve son dakika kampanyaları ile rezervasyon yapan turistlerdi. Türkiye'de orta sınıf, iki, üç ve dört yıldızlı tesisler ve yatak kapasitesi düşük olan oteller ile çalıştı. Fethiye, Marmaris, Bodrum, İzmir, Kuşadası ve Çeşme gibi turizm merkezlerine turist getiren operatör, Türkiye dışında Mısır, Tunus, Fas, Dominik Cumhuriyeti, Brezilya, Kosta Rika ve Madeira Adaları gibi ülke ve bölgelere de Alman turistler gönder-

di. Sahip olduğu tüm varlıkları Öger Tours'a devrederek faaliyetlerini durdurdu (2012).

Kaynak: Tutuş, M.. (2019). ATT Touristik, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/att-touristik> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Duru Turizm

Selim Duru tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 713 numaralı işletme belgesi ile kurulan ve bir yıl sonra kardeşi Semih Duru'nun da ortak olduğu acentadır. Acentanın kuruluşunda Türkiye'de henüz turizme dair yasal düzenlemeler olmadığından, Duru Turizm 1972 itibariyle yurtdışından gelen turistleri karşılama ve yurtdışına turist gönderme faaliyetleri gerçekleştirdi. Kurulduğu yıllarda yaz tatili dönemlerinde eğitim görevlileri ve serbest meslek çalışanlarına İstanbul'un yakın çevresinde bulunan Şile,

Taşdelen, Terkos ve Gebze turları, Bursa, Yalova termal tatilleri ve Bolu gezileri düzenleyerek bu alanda çok sayıda ilke imza attı. İlerleyen yıllarda bu gezilerin kapsamını Ege, Akdeniz, Karadeniz ve Güneydoğu bölgelerine genişleterek tüm Türkiye kapsamındaki kültür turlarına öncülük etti. Yurtdışında ise 1960'lı yılların başında Rusya, İskandinavya, Danimarka, Orta Avrupa, Paris ve Londra'ya düzenli turlar; 1968 yılı itibarıyla Bulgaristan, eski Yugoslavya, Avusturya, Almanya, Belçika'ya yaz aylarında ve bayram dönemlerinde otobüsle turlar düzenleyerek çok sayıda farklı turizm rotasının oluşmasına katkıda bulundu. Duru Turizm'in faaliyet süreci değerlendirildiğinde şu aşamaların yaşandığı görülmektedir: 1970'li yıllarda İskandinav ülkeleri ve Rusya bağlantılı turlar, 1972-1974 yıllarında ABD turları, 1973 yılında Lizbon ve Londra'ya ilk otobüs turları. Bu faaliyetlerle yurtdışına turizm hareketliliklerinin mimarı olan Duru Turizm, 1973-1980 yılları arasında Fransa'dan turist getirmeye başladı. 1998 yılı Ekim ayında iki ülke arasında yapmış oldukları karşılıklı olumlu hizmetler nedeniyle Fransa Hükümeti tarafından madalyayla onurlandırıldı.

Acentanın ikinci kuşak temsilcisi olan Yusuf Duru ise 17 yaşından itibaren acentada aktif olarak görev almaya başladı. Aile şirketlerinde kurulduğu günden itibaren yurtdışı turlarda Fransızca ve İngilizce rehberlik yaparak başladığı meslek hayatına Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) yönetimindeki faaliyetleriyle devam etti. 1981-1988 yılları arasında Bahattin Yücel ve Ferit Epikmen'in TÜRSAB başkanlığı dönemlerinde ikinci başkan olarak Türkiye turizminin gelişimine katkılarda bulundu. Duru Turizm, 1990'lı yıllardaki Körfez ve Rusya krizlerinden etkilenecek küçülmeye başladı. Bu dönemde 1995 yılında Selim Duru ortaklıktan ayrıldı. 1992 yılında önemli bir turizm markası haline gelen Duru Turizm günümüzde kapalı turlar, bayi toplantıları, teşvik turları ve sosyal organizasyonlar yapan butik acenta olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Acenta, Yusuf Duru'nun genel koordinatörlüğünde ve üçüncü kuşak temsilciler olan kızları A. Ceylan Duru, K. Kumru Duru ve oğlu Yusuf Duru yönetiminde Kültür ve Turizm Bakanlığı 4501 umaralı işletme belgesi ve D Turizm

ve Yatırım A.Ş. ticari unvanıyla İstanbul Kadıköy Acıbadem'deki tek ofisinde hizmet vermektedir.

Kaynak: Yılmaz, S. (2020). Duru Turizm, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/duru-turizm> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Ege Tur

Aynı zamanda Ege Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Doç. Dr. Ergun Göksan tarafından İzmir Alsancak'ta kuruldu. Ticari unvanı, Ege Tur Seyahat Acentası A.Ş. olan acenta tüm faaliyetlerini İzmir'deki merkez ofisinde yürüttü ve başka şube açmadı. Kurulduğu yıllarda Ege Bölgesi'nin ilk seyahat acentalarından biridir. Sahibi Ergun Göksan'ın yanında Türkiye'nin ilk kadın tur rehberlerinden olan eşi Helga Göksan ve kardeşi Erden Göksan da organizasyon ve yönetim aşamalarında aktif roller alarak acentanın büyüyen gelişmesi, önemli bir aşama kaydetmesinde etkili oldular.

Ege Tur'un ana faaliyet alanı ağırlıklı olarak yurtdışından gelen turistleri karşılama ve yerel hizmetlerini düzenlemeydi. Helga Göksan'ın Alman vatandaşı olarak turizm konusunda Almanya ile önemli bağlantılara sahip olması sayesinde acenta, Almanya'nın en önemli tur operatörü TUI ile işbirliği yaptı ve operatörün Türkiye'deki en önemli temsilcisi oldu. Ağırlığı Almanya'dan olmak üzere birçok yabancı turisti Türkiye'ye getirerek, İzmir'deki ilk kitle turizm hareketlerinin gelişmesinde öncü oldu. Özellikle 1970'li yıllarda Türkiye'ye en çok döviz girdisi sağlayan acentalar arasında yer aldı.

Ege Tur, ana faaliyet alanına ek olarak, yurtdışı turlar, iç ve dış hat uçak bileti satışı, iç turlar ve kişiye özel tur organizasyonları gerçekleştirdi. Özellikle Efes, Meryem Ana, Bergama gibi yerlere yabancı turistlere yönelik turlar düzenledi. Batı Anadolu ve İç Anadolu'nun yanı sıra Mardin, Diyarbakır, Doğubeyazıt gibi Türkiye'nin doğu bölgesinde yer alan destinasyonlara da organizasyonlar gerçekleştirdi. Ege Tur, Almanya yanında İsviçre, Avusturya, Hollanda, İngiltere gibi ülkelerden de turistleri Türkiye'ye getirerek

yerel hizmetlerini üstlendi. İzmir'in IATA belgesine sahip ilk seyahat acentalarından biri olması ve bölgede yarattığı güven sayesinde, iç ve dış hat uçak bilet satışlarında şehrin önde gelen ve önemli kişilerinin uçak biletlerini almak için en çok tercih ettiği ve güvendiği acenta haline geldi. Ege Tur ayrıca kongre organizasyonlarına yönelerek özellikle 1980'li yıllarda yılda yaklaşık on adet kongre gerçekleştirdi.

Acenta, bu faaliyetleri sonucunda ülke çapında birçok ödüle layık görüldü. Türk seyahat acentaları içinde 427.475 ABD Doları gelir ile en yüksek döviz girdisi elde eden ve en yüksek gelir vergisi ödeyen (1969) ve 334.810 ABD Doları gelir ile en yüksek döviz girdisi sağlayan seyahat acentası (1970) ödülleri kazandı. Ayrıca 1969-1973 yılları arasında sağladığı döviz girdisi için Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'ndan teşekkür belgesi aldı. İzmir Ticaret Odası da döviz kazandırıcı faaliyetleri karşılığında acentayı madalya (1972-1975, 1978, 1979) ve berat belgesi (1980-1982) ile ödüllendirdi.

Ege Tur'da büyük emekleri olan Helga Göksan'ın vefatıyla sarsılan Ergun Göksan, 1990-1991 yıllarında acentasını Yavuz Özyar'a devretti. Yavuz Özyar'ın yönetiminde yaklaşık dört yıl daha faaliyetlerine devam eden Ege Tur, Pamukkale Turizm'e devredildi. Bu devir işleminin ardından acentanın faaliyet alanı değişti. Pamukkale Turizm, Ege Tur'un faaliyetlerini birkaç yıl daha sürdürdü ve ilerleyen yıllarda acentanın faaliyetlerini durdurdu. Ege Seyahat Acentaları Derneği ve TÜRSAB gibi örgütlerin kurucu üyelerinden olan Ege Tur, bu faaliyetleri ile ilgili dönemlerde ulusal turizmin gelişimine önemli katkılarda bulundu.

Kaynak: Samancıoğlu, E. (2020). Ege Tur, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/ege-tur> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Gulet Touristik

Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde öğrenim yaşamını devam ettirdikten ve lise öğrenimini Avusturya Lisesi'nde tamamladıktan sonra tıp eğitimi

için Viyana'ya yerleşen Dr. Cem Kınay, uzmanlığını aldıktan sonra hobi ve ek iş olarak gördüğü turizm yaşamına adımını attı. Arkadaşları Oğuz Serim ve Sinan Özer'in 1986 yılında kurduğu ve iki guleti pazarladıkları Bodrum'daki yat şirketine Avusturyalı turist göndermek amacıyla 1987 yılında Viyana'da Gulet Yacht Charter acentesini açtılar. 1990 yılında uzmanlığını aldıktan sonra Kınay'ın tamamen turizme yönelmesiyle yoğun olarak başta Avusturya olmak üzere Avrupa'nın çeşitli şehirlerindeki turizmcilere Gulet ve Türkiye'nin tanıtılması faaliyetleri başladı.

Bu çabaların sonucunda Kınay ve arkadaşları, 1997 yılında Gulet ile Avusturya Hava Yollarına ait Touropa'yı birleştirerek Gulet Touropa Touristik acentesini kurdular ve faaliyetlerini tur operatörü hizmetleri olarak genişlettiler. Söz konusu yıllarda Gulet, Avusturya'nın lider tur operatörü halinde geldi. Başta Türkiye, Yunanistan, İspanya olmak üzere Avusturya'dan seyahat eden her iki kişiden birinin bütün dünya ülkelerinde tatil yapmasını sağladı. Sinan Özer ise ilerleyen yıllarda Türkiye'de yat turizminin en önemli isimlerinden biri haline geldi. İlerleyen yıllarda Magic Life klüplerinde uygulanan her şey dâhil sistemi, Gulet Touristik bünyesindeki Türkiye ve Mısır'da Nil Nehri üzerinde seyredenler dâhil diğer ülkelerdeki yatlarda da uygulandı ve bu alanda da öncü bir uygulama olarak turistlerden beğeni topladı. Bu girişimle her şey dâhil sistemi karadan denize doğru genişledi. Gulet Touropa Touristik, 2001 yılında dünyanın lider tur operatörü TUI grubuna satıldı.

Şanlıöz, Özgen, H. K. (2023). Gulet Touristik, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/gulet-touristik>, (Erişim tarihi: 21.10.2023).

Gürkay Turizm

Kuşadası'nda turizm danışma bürosunda yabancı dil memuru olarak çalışan Bertan Gürsel öncülüğünde gemi turlarıyla gelen yolculara hizmet vermek için kuruldu. Acentanın ismi, ortakların Gürsel ve Kayhan soyadlarının ilk hecelerinin birleşiminden oluşturuldu. Gelen turistlerin özellikle Efes antik kentini gezmek için

araç ve rehberliğe ihtiyaç duyması, konusunda uzman isimleri bir araya getirdi ve acenta zaman içerisinde tüm Türkiye’de hizmet vermeye başladı. Bertan Gürsel hizmet verdiği grupların tahsilatlarını yapmak için her yıl sonunda Paris’e gittiğinde Nouvelles Frontières gibi önemli tur operatörleri ile görüşerek işleyişlerini yakından gözlemledi. İlerleyen yıllarda Paris’te Voyages Marmara isimli Türkiye uzmanı tur operatörünü kurdu. Acenta, İstanbul’daki operasyonlarını Hami Fidanoğlu’nun sahibi olduğu Kültür Turizm ile gerçekleştirdi.

1980’li yıllara gelindiğinde Gürkay Turizm İstanbul’da da şube açtı ve başına çok iyi derecede Fransızca konuşan, mimarlık eğitimi almış olmakla birlikte Kültür Turizm’de operasyonları yönetmekte uzmanlaşmış bir kişi olan Armağan Sarı’yı getirdi. Galatasaray Lisesi mezunu rehberleri de bünyesine katan acenta, kurduğu ekiple başarılı operasyonlar gerçekleştirdi. Ağırlıklı olarak Kuşadası ve İzmir çevresinde hizmet veren Gürkay Turizm, 1986-1990 yılları arasında tarifesiz uçuşu ile bu bölgelere her hafta yaklaşık üç bin turist getirdi. Özcan Yetiş ve Hamdi Kalkavan tarafından yönetilen operasyonlar, Gökhan Onuk, İskender Çayla ve yine Galatasaray Lisesi mezunlarından Serhat Cevher, Tolga Darcanlar, Cemil Naçar ve Mesut Karaaslan gibi isimlerin olduğu ekiple yürütüldü.

Bu dönemde Gürkay Turizm, satışlardan aldığı hanut diye tabir edilen komisyonlar ile büyüdü. Aynı dönemde mağazacılıkta önemli bir yere sahip olan Net Holding, Gürkay Turizm ve Marmara Voyages acentalarına önce 1989 yılında ortak oldu ve ardından satın aldı (1990). Ancak 1990 yılında yaşanan Körfez Krizi’nin sonrası Almanya’da iş yapan ve hızla büyümekte olan Tentour grubuna devretti. Gürkay Turizm’in kurucusu Bertan Gürsel, Brezilya’da turizm faaliyetlerine devam etti ve orada vefat etti. Günümüzde Gürkay Turizm’in mesleğe kazandırdığı çok sayıda turizmci halen sektörde önemli işler yapmaya devam etmektedir.

Kaynak: Garipağaoğlu Uğur, N.. (2020). Gürkay Turizm, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/gurkay-turizm> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Nazar Holidays

İltica ile Almanya’ya giden Müfit Tarhan ve Aydoğan Cengiz tarafından kurulan tur operatörünün ilk operasyonları Almanya’daki işçilerin Türkiye’deki yazlıklarını pazarlamak üzerine yoğunlaştı. Ayrıca kültür turları düzenledi. İlk yıl 100 bin, ikinci yıl bir milyon, ondan sonra 10 milyon Alman Markı ciro elde edince merkezi Duisburg’tan Düsseldorf kentine taşındı. Nazar Holidays kuruluşundan sonraki yedi yıl içinde yaklaşık 400 milyon Alman Markı ciro ile Almanya’nın beşinci büyük tur firması oldu. Almanya’dan Türkiye’ye giden turistlerin büyük kısmını Nazar Holidays götürmekteydi. Almanya’daki 11 bin seyahat acentasının 9.700’ü Nazar Holidays ürünlerini satmaktaydı. Düsseldorf merkezli şirketin ayrıca Avusturya Viyana, İsviçre Zürih ve İsveç Malmö’de şubeleri vardı ve bu ülkelerden de Türkiye’ye operasyonları bulunmaktaydı. Sadece yurtdışında bulunan Türk diasporasına değil, İskandinavya gibi farklı pazarlardan ve bölgelerden de operasyonlar gerçekleştirdi. 1991 yılında Almanya’da En İyi İmtiyazlı Sözleşme İşletmesi ödülünü aldı. Ağırlıklı olarak Türkiye, Mısır ve Tunus paketleri satışları gerçekleştirdi. Beş yıldızlı otellerde konaklamalı tarifesiz uçak seferleri kullanılarak yapılan her şey dâhil tatil paketleri konusunda Türkiye’de öncü oldu. Anadolu’da kültür turları da gerçekleştirdi. 2000 yılında Türk kökenli tur operatörlerinin ikinci büyüğü olan Nazar Holidays, İngiltere merkezli tur operatörü First Choice operatörüne devredildi. Bu esnada Nazar Holidays Almanya’da Türkiye pazarının üçte birini elinde tutuyordu; Almanya çıkışlı Mısır seyahatlerinde de pazarın üçüncüsü konumundaydı.

Kaynak: Tutuş, M. (2020). Nazar Holidays, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/nazar-holidays> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Öger Tours

Ankara’da doğan Vural Öger (1942), aynı zamanda Almanya pasaportuna sahip ve bu ülkede

milletvekilliği yapmış tanınmış bir iş insanıdır. Öger Tour'un ortaya çıkışı Vural Öger'in 1963 yılında orijinal adıyla Reisebüro Istanbul (İstanbul Seyahat Acentası) acentasına dayanmaktadır. Hamburg'ta kurulan bu acentanın ilk amacı, Hamburg - Türkiye arasında doğrudan uçuşları başlatmaktır. Kiralamış olduğu uçak biletlerinin başarılı bir şekilde satılması sonucunda büyüyen acenta, 1973 yılında Öger Türk Tour GmbH adıyla bir turizm şirketine dönüştü. 1982 yılında ise ismi Öger Tours olarak değişti. 1985 yılına kadar Almanya'da işçi kesimine bilet satarak devamlılığını sürdüren Öger Tours, söz konusu dönemde ilk defa 16 sayfalık renkli bir tatil kataloğu bastırdı ve 1986 yılında ilk defa Alman turistleri Türkiye'ye göndermeye başladı.

Öger Tours 1989-1999 yılları arasında tüm Almanya'da büyüme göstererek ülkenin birçok şehrinde şubeler açtı. Bu büyüme sonucunda Öger Tours'dan tatilini alan Alman turistler Almanya'daki bütün büyük havalimanlarından Türkiye'ye doğrudan ulaşabilir hâle geldi. Şirket 1999-2009 yılları arasında gidilen hedef ülke sayısında artışa giderek Mısır, Dominik Cumhuriyeti, Fas, İspanya, Tayland ve Maldivler gibi ülkelere yönelik satışlar gerçekleştirdi. Bu yeni ülkelerle birlikte 1.4 milyon yolcu sayısı ile Almanya'da en çok turist gönderen en başarılı altıncı büyük turizm grubu oldu. Vural Öger, Türkiye Hükümeti tarafından 2001 yılında Türkiye Cumhuriyeti Üstün Hizmet Madalyası ile ödüllendirilirken, Almanya tarafından da 2002 yılında Alman Federal Cumhuriyeti Liyakat Madalyası'na layık görüldü. Öger Tours, 01. 10. 2010 tarihinde ekonomik sıkıntılar nedeniyle Thomas Cook AG tur operatörüne satıldı. Thomas Cook operatörünün iflasından sonra ise 2019 yılında Türkiye turizm firması Anex Grup, Öger Tours'u satın aldı.

Kaynak: Gündüz, İ. (2019). Öger Tours, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/oger-tours> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

VIP Turizm

T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 775 numaralı işletme belgesine sahip olan acentanın ticari

unvanı VIP Turizm Pirinçcioğlu Ticaret A.Ş.'dir. Merkezi İstanbul Şişli'de olan acenta 24. 10. 1968 tarihinde kuruldu. Acentanın kurucularından Fethi Pirinçcioğlu turizm tanıtımlarına 1953 yılında New York'ta başladı. Diğer kurucu ortak olan eşi İnci Pirinçcioğlu ise Türkiye'nin ilk tercüman rehberlerinden olup aynı zamanda rehberler derneğinin kuruluşunda yer aldı. İnci ve Fethi Pirinçcioğlu tarafından 68 ruhunun izlerini taşıyarak kurulan acentaya 1984 yılında Ceylan Pirinçcioğlu genel müdür oldu. 1995 yılında kız kardeşi Yasemin Pirinçcioğlu kreatif direktör olarak göreve başladı. 1996 yılında Ceylan Pirinçcioğlu'nun icra başkanı olarak Habitat II konsorsiyumuna geçmesiyle, Yasemin Pirinçcioğlu acentanın genel müdürlüğü görevini üstlendi. Günümüzde acentanın yönetim kurulu başkanı olan Ceylan Pirinçcioğlu ve icra başkanı olarak görevde bulunan Yasemin Pirinçcioğlu'nun ortaklığı ile idare edilen VIP Turizm, sektörün lokomotif acentalarından olup, bir okul gibi yanında çalışanlara eğitim vererek sektöre çok sayıda genç turizmci kazandırdı.

Firmanın ilk kuruluşunda Bey Turizm ismi düşünüldü fakat daha sonra VIP ismi kabul edildi. Marka tescili yapılan "VIP", farklı firmalar tarafından kullanıldıkça isim karışıklıkları oluştu; açılan davalar acenta lehine sonuçlandı. VIP Turizm beş kişi ile başladığı faaliyetlerine günümüzde VIP Mice, VIP Event, VIP Congress, VIP DMC, VIP PR, VIP Academy" ve EcoVIP markalarıyla ve daha geniş bir ekiple devam etmektedir. Kurulduğu günden itibaren İstanbul'da dört, Ankara, Antalya ve Bodrum'da da birer şube açan acenta, 2013 yılı itibarıyla yaşamaya başladığı olumsuzluklar nedeniyle şubelerini kapattı ve merkez acentasında faaliyetlerini sürdürdü.

Yüz farklı ülkeye 300 değişik tur alternatifi sunmasının yanı sıra, şirket etkinlikleri ve teşvik turları, ürün tanıtımı ve eğitim içerikli organizasyonlar da düzenleyen acenta, Türkiye turizmine çeşitli kongre ve etkinliklerle önemli katkılar sağladı. Şirket resmi olarak açılmadan önce ilk olarak 1955 yılında Karayolları Kongresi organizasyonunu gerçekleştirdi. 1968 yılında Atatürk Kültür Merkezi içerisinde düzenlenen ilk etkinlik olan, 1200 kişinin katıldığı Dünya Ticaret Odaları

Kongresi'nde dönemin Başbakanı Demirel açılış konuşması yaptı. Türkiye'ye prestij kazandıran bu organizasyon, En İyi Organizasyon unvanını aldı. 1968 yılının başlarında 68 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen Nil Sefası isimli tur sonrasında yolculardan birinin söylediği VIP ile seyahat daha başkadır sözü acentanın sloganlarından biri oldu. ABD'nin büyük şirketlerinden biri olan NCR firması için 1969 yılında %100 Club isimli 1.000 kişilik teşvik turu düzenlendi. 1974 yılında Çeşme Altınyunus Otel'e tarifesiz uçuş seferleriyle Danimarka'dan yolcu getirmeyi amaçlayan acenta, Kıbrıs çıkartması sebebiyle bu faaliyeti gerçekleştirmedi ancak geçen yıllar içerisinde yurtiçi ve yurtdışına çeşitli turlar düzenlemeye devam etti. 1996 yılında 18 bin kişinin ve ABD başta olmak üzere dünyanın pek çok ülkesinden devlet başkanlarının katılımıyla gerçekleşen Habitat II Kongresi için 10 acentanın bir araya gelerek oluşturduğu konsorsiyuma katıldı. Lütfi Kırdar Spor Salonu'nun, kongre merkezine dönüşmesine katkı sağlayarak kurucu ortaklardan biri oldu. 1996 yılında ilk internet şubesini açtı.

Kaynak: Garipağaoğlu U. (2019). VIP Turizm, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/vip-turizm> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Setur

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 728 numaralı işletme belgesi, Setur Servis Turistik A.Ş. ticari unvanı ve Setur Turizm acenta unvanı ile Koç Holding bünyesinde İstanbul'da açıldı. Acenta bu tarihten önce faaliyetlerine gümrükten muaf mağazaların Türkiye'de faaliyet göstermesi üzerinde bu hizmetleri veren şirket olarak kuruldu ve bu faaliyetlerine halen devam etmektedir. 1970'li yılların başında ise ABD merkezli Diner's kredi kartı sahiplerinin üye olduğu Diner's Club tarafından kurula Diner's Fugazy Travel firmasının Türkiye temsilcisi olarak turizme adım attı. Setur World Travel ismi ilerleyen yıllarda Setur Seyahat Acentası olarak değişti. Yurtiçi ve yurtdışı turlar, uçak ve otel rezervasyonları, kongre ve etkinlik organizasyonları faaliyetleri yürüt-

mektedir. Abercrombie & Kent ile Orient Express Türkiye yetkili acentasıdır. Dünya kurumsal seyahat pazarının öncü firması BCD Travel Türkiye temsilcisidir. 2001 yılında kurumsal seyahat portalı BookinTurkey.com platformunu satın aldı ve 2017 yılında Setur.biz markasıyla bu alandaki girişimlerini genişletti. Günümüzde yönetim kurulu başkanı Ali Koç ve genel müdürü ise Ahmet Sönmez'dir. Koç Holding'in tüm kurumsal etkinlik ve seyahatlerini üstlenen seyahat acentasıdır. Diğer kurumsal firmalara da hizmet vermektedir.

Kaynak: Şanlıöz Özgen, H. K. (2021). Setur, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/setur> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

ABC (Tura) Turizm

Erkunt Öner'in kurucusu olduğu ve günümüzde yönetim kurulu ve icra başkanlığı görevlerini yürüttüğü acenta, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 4822 numaralı işletme belgesi ile faaliyet göstermektedir. Ticari ünvanı ABC Turizm Havacılık ve Ticaret Ltd. Şti. olan acenta, gemi turizmi alanında ulusal ve uluslararası pazarda faaliyet göstermektedir. Acentanın Şişli ilçesinin Harbiye semtindeki merkez ofisi yanında Kadıköy, Kuşadası ve Antalya'da şubeleri bulunmaktadır. Esas faaliyet alanı gemi turizmi yanında, yurtdışından turist getirme, yurtdışına tur ve seyahat organizasyonları, toplantı ve teşvik etkinlikleri de acentanın hizmetleri arasındadır. ABD, İngiltere, Almanya, İspanya, Belçika, Yunanistan, Romanya, Malezya, Endonezya, Rusya, Slovenya ve Çin başta olmak üzere 30'dan fazla farklı ülkeden gelen turistlerin yerel hizmetlerini karşılamaktadır. Aynı zamanda her yıl çok sayıda yerli turisti Ege Adaları, Akdeniz ve Uzakdoğu ülkeleri, Karayipler, Fiyordlar, Çin, Güney Amerika gibi turizm bölgelerine götürmektedir. Acenta özellikle uzmanlaştığı gemi turizmi alanında, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından verilen 70'ten fazla ödüle sahiptir. Bunlar arasında en önemlileri, gemi turizmi sektörünün en büyük organizasyonu olan Seatrade tarafından verilen Yılın Tedarikçisi (2007) ve "En Yenilikçi Tur Operatörü (2008, 2015) ödülleri'dir. Ayrıca

Norwegian Cruise Line En Başarılı Tur Operatörü (2012) ve Royal Caribbean Cruises En Yenilikçi Tur Operatörü (2013) ve yer hizmetleri alanında Spotlight En Gelişmiş Tur Operatörü (2015) ödüllerine sahiptir.

Kaynak: Değirmencioğlu, A. Ö. (2020). ABC (Tura) Turizm, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/abc-tura-turizm> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Karavan Turizm

Giancarlo Baltazzi ve Gianluigi Baltazzi'nin sahibi olduğu acenta, Karavan Turizm Seyahat ve Nakliyat A.Ş. ticari unvanı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı 816 numaralı işletme belgesi ile faaliyete başladı. Karavan Turizm, günümüzde Karavan Travel, Kmice, Karavanmar ve Karavan Cruises markaları ile turizmin farklı kesimlerine yönelik faaliyetlerini sürdürmektedir. Karavan Travel, uluslararası seçkin tur operatörlerine münferit ve grup bazında konaklama ve yer hizmetleri vermektedir. Kmice, kurumsal organizasyonlar, özel etkinlik ve toplantılar, kongre ve seminerler, ürün tanıtımı ve bayi toplantıları düzenlemektedir. Denizcilik sektöründeki faaliyetlerine Karavanmar/Karavan Cruises şirketi ile devam eden Karavan Turizm, sektörün ana gemi şirketlerinden olan Celestyal Cruises ve Variety Cruises firmalarının Türkiye genel satış acentalığını, Costa Cruises firmasının da Türkiye yetkili satış acentalığını yürütmektedir. Karavanmar'ın hizmet verdiği bir başka alan ise, liman acentalığı ve tur hizmetleridir. Günümüze kadar Türkiye limanlarından giriş yapan 100 binden fazla turiste geziler düzenlemektedir. Karavan Turizm'in genel merkezi İstanbul Şişli'dedir; Antalya merkez ve Aydın Kuşadası'nda şubeleri mevcuttur. Ayrıca İngiltere, Fransa, İtalya, Rusya, ABD, Latin Amerika ve Avustralya'da bulunan temsilcilik ofisleri ile bu ülkelerden Türkiye'ye turist akışı sağlamak için tanıtım faaliyetleri düzenlemektedir. Karavan Turizm geniş faaliyet alanına bağlı olarak çok sayıda uluslararası turizm ve gemi örgütünde üyeliklere sahiptir.

Kaynak: Çakır, G. (2019). Karavan Turizm, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/karavan-turizm> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

[turkiyeturizmansiklopedisi.com/karavan-turizm](https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/karavan-turizm) (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Camel Tours

İki tercüman rehber Ergün Güvenç ve Faruk Kılıç tarafından 1973 yılında İstanbul'da "Camel Tours" adıyla kuruldu. Daha sonra Almanya'da "Delta Reisen" adıyla kurulan şirket, Avrupa'da kurulan ilk Türk tur operatörüdür. Camel Tours'un Almanya'daki birimi Delta Reisen Frankfurt'tan sonra Düsseldorf, Münih, Berlin, Viyana ve Kopenhag'da şubeler kurdu. Amsterdam, Madrid ve Milano'daki yabancı ortaklıklarla Avrupa'ya yayıldı. Türkiye'de İstanbul merkez olmak üzere, Antalya, Kemer, Side, Alanya, Marmaris, Kuşadası, Çeşme, İzmir, Bodrum, Ankara'da ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde şubeler açtı

Kuruluşundan kısa bir süre sonra Almanya'dan Türkiye'ye en çok turistik getiren firma oldu ve bu konumunu 1980'lerin sonuna kadar sürdürdü. Camel daha sonra otelcilik (Club Salima Kemer/1984, Club Salima Beldibi/1989) oto kiralama (Budget Rent a car Türkiye) golf turizmi ve balon turu alanlarına da girdi. Camel Tours, Camel Holding haline geldi. Camel Tours faaliyete olduğu dönemde sektörde pek çok ilke imza attı. Bunlardan uluslararası Camel Trophy seçmeleri, balon turları da bulunmaktadır. Camel Tours isim hakkı nedeniyle Camel sigaralarının sahibi, Reynolds Tobacco dava açtı. Dava, Camel Tours lehine sonuçlandı. Camel Holding 1990'lı yılların başında iflas etti. Camel Tours'un iflasında Vakıflank'ın kredi alacakları nedeniyle izlediği politika o günkü yönetimin tartışmalı tavrının rolü olduğu hâla tartışılmaktadır.

Kaynak: Köfteoğlu, F. (2023). Camel Tours, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/camel-tours> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Pacha Tours

Mümtaz Teker 1979 yılında Fransa'ya geldikten iki yıl sonra Marmara Voyages'i kurdu. Daha sonra da buradan ayrılarak 1982 yılında Pac-

ha Tours'u kurdu. Pacha Tours 1980'li yıllarda o dönem Türkiye'nin büyük pazarlarından olan Fransa'dan en çok turist getiren firmasıydı. Fransa'da Türkiye uzmanı olarak başlayan Pacha Tours daha sonra Fransa'dan Latin ülkelere de operasyonlara başladı. Bu arada 1998'de Rev Vacances Fransız şirketini satın aldı arkasından Air France'a bağlı Jet Tours'u satın almasıyla Fransa'nın en büyükleri listesine girerek pazarın aktörlerinden biri oldu.

1986 yılında Pacha Tours USA New York'ta faaliyete geçti. Bir diplomat oğlu olan Mümtaz Teker 42 yaşında 20'ye yakın şirketin sahibi olmuştu. Pasha Tour sahibi Mümtaz Teker Fransa Seyahat Acenteleri Birliği (SNAV) ikinci Başkanlığı görevinde de bulundu. Pacha Tour Türkiye'de otellilik alanına da girdi ve Festival otelleri zinciri kurdu. Grubun dört oteli vardı.

Kaynak: Köfteoğlu, F. (2023). Pacha Tours, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/pacha-tours> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Catoni Turizm

Catoni Turizm'in geçmişi 1846'ya kadar uzanan denizcilik alanında faaliyet gösteren Fransa'dan Belfante, İtalya'dan Catoni ve Beard adlı üç Levanten ailenin kurduğu Joseph Catoni & Company'e kadar uzanıyor. Joseph Catoni & Company 1956'da adını Catoni Denizcilik Acentelikleri (CMA) olarak değiştirip genel merkezini İstanbul'a taşıdı.

Catoni Seyahat Acentesi, 08.05.1973 ve 609 belge numarası ile İstanbul Tophane'de kuruldu. Catoni, ağırlıklı olarak deniz taşımacılık sektörlerinde faaliyet gösteren bir şirketler grubudur. Grubun altı ülkede Türkiye, Irak, Gürcistan, Azerbaycan, Bulgaristan ve Romanya'da kendine ait 12 ofisi bulunuyor.

Kaynak: Köfteoğlu, F. (2023). Catoni Turizm, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/catoni-turizm> (Erişim tarihi: 22.10.2023).

Diğer

Net Holding

Diyapozitif, kartpostal ve gezi rehberi gibi turistik yayın ürünlerini fason ürettirerek satışından yıllık bir milyar ABD Doları ciroya ulaşan, etkinlikleri yalnızca turizm olan ilk ve tek Türk sermayeli holdingdir.

Net Holding, 1981 yılında Besim Tibuk tarafından kuruldu. İstanbul'un Tarihi Yarımadası Sul-

tanahmet semtindeki Yerebatan Caddesi'nde 50 metrekare büyüklüğünde bir ofiste 1974 yılının Şubat ayında kurulan holdingin temeli aynı isimle anılan bir limitet şirkettir.

Kaynak: Aydoğdu, A. (2021). Net Holding, İçinde, Kozak, N. (Editör), Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi, <https://www.turkiyeturizmansiklopedisi.com/net-holding> (Erişim tarihi: 22.10.2023).